

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרו שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת וירא תשפ"ב

היכל הקודש קרית ברסלב ליברטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיוזק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

ראש השנה. ארבעה – פרק ראשון דף עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצנץ רש"י

1 והרי יובל – שהוא תלוי בתקיעה. רב אשי אמר – האי יולא חשיב במתניהי אלא ארבעה
 2 – לפי שלא מנה אלא ראשי שנים הבאים בראשי חודשים. ואין רגלים מן הנהנין, אלא
 3 בדמיונן. רגל שבו, ולחכי לא תני גמי ריה דעמור ושתי הילום. ופרקינן. א"כ באחד
 4 בשבט – סתם לו ארבעה כביש. דאי בביח – הא עמורא בטיב בו. ה"ק ב"ו. וטא
 5 דמתניין סתם ברישא אחד בשבט באחד
 6 שנים, והרי פריש ואולי ביספא באחד בשבט
 7 ריה ר"ה אילן דברי של. ומשמירא דאי דסתם
 8 ברישא בארבעה ראשי שנים בראשי חודשים –
 9 לא דברי הכל היא. אלא אביש קאי. ושלשה
 10 לדברי הכל – ודורש דאחד רחא באלול גמי
 11 פלוגת היא. ורי"ד ורי"א אומרים באחד בתשרי,
 12 ואלא אביי קאי. לבשו כיום הצאן – מקרא
 13 הוא סכר תהלים: 'לבשו כיום הצאן ועמקם
 14 יעטפו ר' יתרועעו אף ישירו'. לבשו כיום הצאן
 15 – מתלבשת הכבשה שמתגברות. יעטפו כ"י –
 16 שהיודעה צומחת וניכרת יפה. ויריעונו אף
 17 ישירו – בניסן שביעני נון הקדיש והבואה
 18 בקשיש שלה, ודרחא מנכשת ורין נקשיש וז על
 19 זו – נשמע הקול, ונראות כמשררות. ומן עיבור
 20 בתמה דקה תמשה חודשים. ר"ה שלחן אלו" –
 21 דסמך לגמרו נון חדש וישן שלחן אלו" –
 22 השנה. בוסן שיתרועעו – הישבוילם. הוא
 23 באפ"תא – יש של צאן המעשפת מהתאחרות
 24 לקבל זכר עשן שלך, אבל רובן מאחד. ר"ה בשלמא
 25 לר"ה – דרדשי קרא בכתובי "לבשו כיום,
 26 ואיכא נפי – משעטא שאן מתלבשות כריס על
 27 שיתרועעו הישבוילם. אלא לר"ה – אדמה
 28 רובא בניסן מיעטאט באוד – ואיפכא מיבעי לה
 29 למכתב. מעשר דגן ספור לביט עשורו – ר"ה
 30 למעשרות ותשרי, דהיינו תני ליה לקמן (דף כ"א).
 31 בבב"תא. ותשרי סמך לגמרו הוא. דכלי מילי
 32 החמה מניחם ליבש בגרנות שבעדות. בא
 33 בתשרי ר"ה לשנים לפאי הלבחא למשיח –
 34 לתחילה שנת מלכים. בדפרשישית בשבט פרקי
 35 (דף כ"א). קרא אהא לאשמועינן – כדאמרינן
 36 בריש פרקי (דף כ"א) דברי נחמיה בן חנניה:
 37 ואי בנית אמת – הא חסדת דאיצטריך
 38 לאשמועינן. כדאמרינן ומלכי מותבי בתשרי ליל
 39 ליה את דרב פפא, ופרשיש ר"ה לשנים הדבא
 40 לשרות, אלא כ"י וירא מתני לה לפרשוא
 41 ללשנים דמתני דר וירא מתני ר"ה לשנים –
 42 לתקפת חמה ולבנה, למעט שנתנין לביתין
 43 וליחולין (של) תקופת החמה ומולדות הלבנה
 44 מתשרי. ור"ה אהא ראשי בתשרי נביא העולם –
 45 לקמן פרקי (דף כ"ב). רב נחמן בר יצחק אמר
 46 ר"ה לשנים נתון הוא – לדין ונא. שהקדיש
 47 דן בתשרי את כל באי העולם. כל הקורות אותם
 48 עד תשרי הבא. דכתיבי: ע"י ה' אלוהיך חג
 49 מראשית השנה – הנגודות עליה.
 50 שהחדש

37 ואמרינן: 'למאי הלבחא, ואמר רב חסדא: 'לשפורות! לא קשיא; פאן – למלכי ישראל, פאן – למלכי אומות העולם. – אלא
 38 הא דאמר רב חסדא: 'לא שנו אלא למלכי ישראל, אגל למלכי אומות העולם – מתשרינן קנינן, רב חסדא מיתניין אהא
 39 לאשמועינן? – לא, רב חסדא קראי אהא לאשמועינן. ואיבעית אימא: רב חסדא סברי וירא מתני לה, דרבי יודא אמר:
 40 לתקופת, ורבי אלעזר הוא, דאמר: בתשרי נביא העולם. רב נחמן בר יצחק אמר: לדין. דכתיבי "מראשית השנה ועד אחרית
 41 שנה" – מראשית השנה נידון מה יהא בסופה. מפאי דתשרי הוא – דכתיבי "תקעו כחדש שופר בפקה ליום הגגנו", איזהו חג
 42 שהחדש

בתחלת שעה ט"ו, והיא שעה שלישית של יום. ויסתין ויפיי: ביום ו בסוף שעה ירד הה
המולד, מאחר שלא היה ירד עד יום ו שקדש אום וראשון החדש - נמצא שנברא העולם
בכ"ב באלול, ואותה שנה של תורה שמונח - משום דיום אחד בשנה חשוב שנה. ובסתרתק
על מולד ניסן של תורה שלפני תשרי של ישיוב שבו נברא אדם, ומצא מולד ניסן ברביעי
בתשע תרתיב תלוקת, שאתה צריך

והשלך ב' ד' תלח לאורחי, ב' ימים ד' שעות
ל' תלוקת. ומולד תשרי של תורה שלפני
שנמצא ב' ד' תלוקת - מניסן של תורה
מונין, שהיתה התקופה בתחלת ליל ארבעה
ועצרת תקופת תשרי של ישיוב של תרחיז ביום
ד' טו שעות. כדאמרין בפרק "כיצד מעברין" אין
בין תקופה לתקופה אלא תשיעים ואחד יום ו
שעות ומחצה. נמצא דשתי תקופת ט"ו שעות
ונמצא דקדמה תקופת תשרי למולד א' כ"ג פי:
יום אחד תרתיב תלוקת, ובשעתה ד' י' תרתיב עם
את המולד ו' ט' תרתיב. ול חצי (שעה) ערפת
התקופה על המולד ו' י' תרתיב, פי: ה' ימים ו'
ונמצא תרתיב תלוקת, ובשעתה ד' י' תרתיב עם
א' כ"ג עולה ו' ט' תרתיב. והי עבשיו והניין
למנות מחשיר של תורה שעות העולם, כדפי, ויום
אחד בשנה חשוב שנה. והתקופה ניסן מניסן מולד
תשרי ב' ד' ר"ד. וחסוקס להסיר ו' ט' תרתיב. והרב
תימה הוא במה הלך ר"א ור' יהושע ותיא
לקמן (וי"א). מניין לתקופה הנסב, ולמולד
משרי, ותיא וכל כליה לברד זכדי
שעות מניסן סודרא בן דודא לתניקא. כדאיתא
בסוף פ' ערכין (ט"ב ט"ז וע"ס) הם מרחיקין
המולד זה מזה ב' ד' תלח - כולל תאי א"א ראי
לשעות, דאין יטעו בו שני ימים.

והחדש מתכסה בו - לרדוקים. כגון שחירת לבני מערב וערביה לבני מזרח, לפי שקטנה
היא סמוך לחדושה. אלא אם כן קדשו החדש בו' - והי"ק אם קבעו ישראל את הק'
החדש - היא משפט להקב"ה. פלך וציבור - כשהקב"ה אותן, מלך נבנס חדלת.
משפט עבדו - שלמה קאמר ליה. וליפיש חזון אף - כשבילו שעות צבור. מלן - ששנת
שמיטה מקודשת מ"וה, ואסור בעבודת הקרקע
וקדשת שנת החמישי מה ת"ל - מכיון שאמה
ישבע שבתות שנים והעברת שופר בחוש
השמימי - וידע אני ששנת שנת החמישי. ו'
נפשיים לבתיים - דכתיב: "ועבדו שופר",
והרי: "ויקראו דרור". ולא משתקבין -
שמיטה וקדשתם את שנת החמישי.
ועשרותיון בראשון - אם רצה לשנת עשרה
בראש, להראות שיצא חפשי. שנים אחת
מקדש - כששנת יובל נבנסה, מצוה על ביד
לומר: מקודשת השנה. ואי אחת מקדש עם
חדש - כרא' ברש"י, דאמר לקמן בפרק שני (ו'
כ"א), בין שיראה במונעו של שאל נראה במונע -
אין מקדשין אותה. וליקף טעמא מהכא. לפי
שאמר וקדשתם את שנת החמישי - דילפינן
בשנת החמישי מתחלתה. וליקף טעמא מהכא. לפי
כנסת - אחרי ראש השנה ומתקשר עד יום
הפרסום. ואל תתם - אם שמעוין אותה בתוך
שנה שלא תהיה. שחרי מוסיפין מחול על קדוש
כדאמרין לקמן בשמעתין. ת"ל יובל היא -
מיעוטא היא.

ורבנן

שנה שאין עמה הדרשים משנה שאין עמה הדרשים, ואין דנין שנה שאין עמה הדרשים משנה
ישש עמה הדרשים. וליובלות, ויובלות פאחד בתשרי היא? ויובלות בעשרה בתשרי הוא?
דכתיב "ביום הכפורים תעבדו שופר!" - הא מני - רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
ברוקא היא. דתניא: "וקדשתם את שנת החמישי שנה", מה תלמוד לומר? לפי שצאמר
ביום הכפורים, יכול לא תהא מתקדשת אלא מיום החילוקה. ואיך - תלמוד לומר "וקדשתם
את שנת החמישי" כלומר שמתקדשת ויובלת מתחילתה. אמר הקב"ה אמר רבי ישמעאל בנו של
רבי יוחנן בן ברוקא: מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עגדים נפטרין לבתיהן ולא
משעתקבדו לאדוניהם, אלא אוכלין ושותין ושמתין ונערוותיהן בראשיתן. בין שהגיע יום
הכפורים - תקעו בית דין פשוף, נפטרין עגדים לבתיהן, ושחור חזרות לבגליהן. ורבנן:
שנים אמה מקדש, ואי אמה מקדש הדרשים. תניא אידך: "יובל היא" מה תלמוד לומר?
לפי שצאמר "וקדשתם את שנת החמישי", יכול נשם שמתקדשת והולכת מתחילתה קד
מתקדשת והולכת בסופה, ואל תתמה, שחרי מוסיפין מחול על קדש - תלמוד לומר "יובל
היא שנת החמישי" - שנת החמישי אמה מקדש, ואי אמה מקדש שנת החמישי אמת.
ורבנן:

הקשה לו ר"ת: דבריש תוספתא דשבושת תניא (ל) עשרים מקריבים ישראל בכל שנה, וחשיב ריב חרשיים. ובאופן דמוקף דרה' וזכות אהה שנה מרובעות" סוד ר"א הקלירי: מוספי
חדש עשרה עשרה. ודיניה פורים בני בקר שנים ואיל אחד, בכשים בני שנה שבעה, ועשר לכפר. והשיב לר"ת: שלא אמר שאין בו מוסף. אלא "מחבסה" - שלא חזיקי הכא חטאת בקרא
דלמדיב, כמו שהוכיח בעל ועוד פי: "מחבסה" - שאין מוכרין מוסף של רוח תפולה, משום דאמרין: רשבי' היל ברה דבסס קליה, עיל קמי חיבתא. אם בני מניל חרשיים אישתיק,
ולא רצה לאמרו. פי: דמונע שביא וכאי איכפך על החיים, ואל יבא חיוב וכפך על החיי. פירוש: הוהו דרור חריב, משום דאמרין: אמר הקב"ה הביא פפרה וכו', כעיל. ור"ת רגיל
לחכיר ולומר מלבד עלת החדש, תלסיס ונטי עשרים לכפר. וד' דר"ח וד' דר"ה. בעשרות בתשרי הוא - לרב אש דאמר לעיל ארבעה ראש השנה ב' ד' ראשי הדרשים פריך את דא'ל
ב' חסדא לעיל רגל שבו ר"ה לרגלים - לא הני מני לשוני הכי אבא. ורבנן: שנת משימה אמה מונח - לרבנן, כיון דאיהו מתקדשת שמתחילתה אמתין ליה קרא לרבי, ולא איצטריך
למעטי סופה ממתת דמוסיפין מחול על הקדש - והשתא במצרי בציר, אסופי במניא? ואז'ת: אדרבה, כיש דרירך טפי מדרירך כתיבי בקרא' שנת' ואין כאן שנה שלמה. א"כ המשך עד
והי' אחרי ויש לומר: דכין לך שאל טעמא דהוספת מנילא, כלא שום תיור מנמנמא מקרא וריקדשתם דמשע דקא עת החמישי.

ואי

ראש השנה. ארבעה – פרק ראשון דף ט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצ"ז
 רש"י
 תוספת

1 ורגנן – דלא ליפי מ'רוקחשם' שתקדשו מחוללתה, ולא איצטרך 'היא' למעטו סופה,
 2 דרשי ליה הכי שנת החמישים אתה מונה, ואי אתה מונה שנת היובל. שנת חמישים לסוף
 3 יובל בעבר ואתה ויבול זכיל רבא, ואי אתה מונה שנת היובל רבא אלא משנה שלאחר
 4 היובל. **ולאוקרי מר' יהודה** – דאמר במסכת נדרים: 'שנת חמישים עולה לכאן ולכאן'
 5 שנת היובל הראשונה לשמיטה הבאה. א"ן
 6 צריך לומר דרשיש וקציר של שבועות – דעל
 7 בדרך איג' דרשיש וקציר שבטת קאי דכתיב:
 8 'ששת ימים תעבד סופיה שבועות קאי רבא'
 9 אשבת – דרשיש וקציר הוא דאמר שאר
 10 מלאכות מי שרו? חייש של ערב שבועות –
 11 שלא יחדוש שדה אילין ערב שבועות חרש
 12 שזיעיל לשבועות. וקציר של שבועות – כגון
 13 תבואה שהביאה שליש שבועות, ו' אתה נודע
 14 בה מנהג שבועות שבועות, ו' ישמעאל אומר
 15 מה חייש רשות בו' – ולא דבר הכתוב אלא
 16 לענין שבת, כדכתיב ביה: 'זכיום השביעי'
 17 תשבת בחרש ובקציר תשבת', בא ללמדך.
 18 מה חרש און חילן חרש של מצוה, האפילו לרוע
 19 לנורח עומר ושתי הלחם, שרשי אלא מצא חרש
 20 – אינו חרש, ואני אוסור כל בשבת, אף קציר
 21 שאני אוסור לך – בשל רשות אני אוסור לך, ימא
 22 קציר הניחם שהוא מצוה – שאפי' מצא קציר –
 23 מצוה לקצור, ורשן לך ללמוד מכאן שדוחה את
 24 השבת. ערב – לילה הוא ועד בכלל. כל
 25 האוכל ושותה בו' – דרבי קאמר קרא 'ועניתם
 26 בתשעה', אביהל תשעה כל דמיש עניי, וכיון
 27 דאביהלו עניי חשיבה כל דמיש באביהל
 28 ושתי' – טפי עדיף, הוא מדקאמר 'בערב'
 29 על בדרך לא מקפיד אעניי דרשיש וקציר
 30 עניי בתשעה – אביהל ושתייה דרדיה קרי עניי,
 31 יב'ל
 32 **את נפשוחיכם בתשעה' מאי עבד ליה?** – מיביעי ליה לכהני חיאי בר רב מפנייה.
 33 **דחגי חיאי בר רב מדפתי: 'ועניתם את נפשוחיכם בתשעה' וכי בתשעה מתעניין?**
 34 **והלא בעשירי מתעניין אלא לומר לך: כל האוכל ושותה בתשעה – מעלה עליו התבואה**
 35 **מאלו**

1 כאלו הענה תשיעי ועשירי - כלומר: כמו שצוה הקב"ה להתענות והתענה. אבל
2 השתא וראי אסור להתענות. כדארמזין בפסחים פרק 'אלו רביים' (ד' סתב) מ'
3 בריה דרבינא כולי שנתא הוא ויובל תרביעית. לבר מעצרותא תפוריא ומעלי וימא כדפרי.
4 וסבר לה ברע, דאי רבי תיבתא - לית ליה קר דרשה. ובהכי נזחא דאל קאמר שהם
5 הכל מורים בעיבי יום הכיפורים ודבעין בני לבם.

6 כדקאמר דהם בעצרת.
7 **יובל** - היא - לזוהי אסור בוריעה וקצירה.
8 ככתבתי ותיקיא הוה 'לא תורע לה' לא תורע לה ואל תורע לה ואל תורע לה.
9 הקצור ואע"פ שלא מנעו השמטת קרקע שוה
10 החזרות לבעלים ביובל.

11 **מקרא** - נדרש שלא ולא פניו ולא תרחיץ -
12 פירושו: מיטעטא 'הדיא' מוקפנין
13 אקריאת דרוו שלא לפניו. ולא תקיעה לפני
14 פניו, ולא תאמננה לדארויו, דכתיב תתהי.
15 'זשבתם איש אל אחותו ואיש אל משפחתו
16 תשבו'. והוא מוקפני' ריבוי דיובל לפני פניו
17 ולא תרחיץ - משום דבעלמא נמי דרש הכי, אלא
18 דבאב מוק מיטעטא בדרימ, אי נמי ריבוי דיובל
19 משמע שיהיה הכותב. שכל עת הוא יובל ויעי'
20 תוס' ובהם כ"ד דה במקרא. **דאפילו** בזה
21 לארץ - ר"ל יום מודה. כדקאמר לעיל א"ל לביא
22 חד כסוף העולם, ושגא נפקא ליה מקרא אחריתא.
23 **מבאר** - כופה היחוד בארץ, ומבטחו העור'
24 וקצץ (שבעה כפיתם, ואחוז היחוד
25 יתא לנד אחר כסף מוש מעיקר האילן.
26 **מרכיב** - הוא ומרכיב אילן בחייה, ושקמא
27 דמבנין ומרכיב יחיד בעלת. והשמיא
28 דבפ"ק דערלה (משנה ה) משמע דרדכבא פסור
29 מן הערלה. ונביא נמי בתורת כותים: 'ושמטתם -
30 פרט למבנין ומרכיב. מכאן אתה אומר: ספוק
31 פנים, וספוק וספוק ספוק, אינך שתרביין
32 בארץ - מותר. ולשון ספוק בנפנים מלשון
33 ורחבבן באילן. ומה שמבנין בשנה זו ומזיא
34 ומזות, חוזר הברית לשנה אחרת - והו ספוק
35 ספוקו ירל: דהתם כשלא נפקסו מאביה, ובאילן
36 וקו, והכא כשנפקסו מאביה, כדמובא לקמיה
37 דמוזנין לו משעת נטיעתו (בפ"ק דערלה) וליקיה
38 לדקיקא אי היה שייך לשטיי הכי בפק' 'משוח'
39 מלחמה (סוטה ק"ג גמ"ג) בני יחוד מעריכי
40 המלחמה משום סבירין, ומניש' וכו' כדברכת
41 אסור כאן בהרבת היתור.

42 **ומותר** - ליקמן בשביעית - לא היה צריך
43 למתניו בשביעית. כיון דתנא רישא
44 ערב שביעית. ומתוך כך מדיקיקא דאפילו
45 לבתולתא שרי ליעט. ותרג' דליקמן מוקפנין לה
46 כ"רמ' ובפ' 'תנודק' (גיטין ג"ג) שמעתינן לר"מ
47 דאמר בנטיע בשביעית, בין בשנה ובין במדי' - ועיקר. היינו טעמא דנפיש דהם נדחשוה על השביעית. אבל אי לא הכי - מותר ליקמן, כדאמר התם. א"כ, אם היה כאן נטיע אסור - לא
48 היה חתיר ליקמן. ולקמן נמי קתני: אן נטעין פחות משלשים יום. והם שלשים יום - נטעין לבתולתה והוא לדברי האומר שלשים צריך שלשים ועלשים - מוקף לה רת לענין ערלה.
49 ולא לענין שביעית. כמו שאמרש. והקאמר מותר ליקמו - זה המשמע לבתולתה אסור ליעט. דאי לבתולתה שרי - מה שייך מותר ליקמו? ושגא. אידי דבעי למתניו סיפא אסור ליקמו
50 - ר"ל וראש מותר ליקמו. ויתמה: דבפ"ק דשביעית (משנה א) חנו, ומייתי לה בפ"ק דמורק (ד"ב ג.) שחורשין בשנה והלכן עד פסח. ובשנה האילן עד עצרת. וכיון דאפילו לכתב בתולתה
51 שרי - שלשים יום לפני רה אמאי אסור לדחוש? לשתרי נמי לדחוש? עד לפני רה שלשים יום ואורתי: דלא החמירו בנטיעה כמו בחרישה, משום דאין תוספת שביעית דאורייתא בנטיעה
52 אלא בחרישה. דכתיב ביה קרא. בדרבנן ליעל (ע"א) מברחיש ובקציר שבות. ועדי יש ליתן טעם. משום דכל חרש ערב שביעית חוי' לחולעל בשביעית. אבל אין לאסור ערב שביעית
53 ליעט מחמת שבתה וזויל בשביעית - וכל האילנות נמי מותר ג'ילי בשביעית, וא"כ לא יעט לעולם. ודורשנא מפרש שגמא חריש בשנת שביעית. ודרשנא דהם: ולמה עד עצרת?
54 עד כאן דפה לפירי, מכאן ואילך מנבל פירושה. והא תניא: אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל. עד כאן מעבה הקודרת. מכאן ואילך מתייש כחו. ולפי טעם זה נזכר. דבין דאין מעיל
55 לאלין נמאן ואילך - מיחו במתוקן שרודו לעורך שביעית.

1 יובל היא יובל אילני שלא שפפו בו' - יובל היא ההיא לבס' ליעל מניה כתיב: 'והעברת
2 שופר וקרתם את שנת החמישי שנה וקראתם דרוור' והדר כתיב: 'יובל היא ההיא לבס'
3 וקרא יתירא הוא לדורשה. ויבל היא לבס' - מינא. ואפי' לא נעשו בו דברים
4 הללו, העברת שופר, ולשוב אל אחוזה. והיינו שמיטת קרקעות שנו זה עשה. וכדבאב
5 בדר האי קרא: 'ושבתם איש אל אחותו -
6 אנפיש' עש' היובל עילוי. לזוהי אסור בוריעה
7 ובצירה וקצירה. כדבתיב: 'לא תורע וגו'. יובל
8 אע"פ שלא שלחו - עבדים היא יובל ת"ל היא
9 - אם עשית דברים הללו - היא יובל, ואם לאו
10 - אינו יובל. ולקמיה מפרש יובל מאי חזי הדלי'
11 כדקריאת דרוו? **שאפשי** לעולם בלא שילוח
12 עבדים - פנמיס שאין עבד עברי בישראל
13 שישטען שילוח. ואז **אפשי** - שלא יזה שופר
14 מניו בעולם, לפיכך יש לנו לומר כשתלה
15 הכותב - לא תלה אלא בדבר המצוה לשלם.
16 ד"א תקיעת שופר מפורת לבס' - לצוות
17 לשלוחם לתקוע. ושילוח עבדים מסורה
18 ליחידים. ואם ימאן - יבטל היובל. והלכך לא
19 תלאו הכותב בו. **אפי** קרא וקראתם דרוור -
20 שמיטת ליה 'יובל היא'. מקרא נדרש לפניו -
21 ומתקן הדיא אקריאת דרוו קאי דסליק מניה
22 ולא אקיעת שופר הכותב לפני פניו. כדפרי
23 כ"י דיראי - מי שזוהי בשרונו לומר בכל מלון
24 שירעה. ולא תרחיץ - שמיטת ספקות כדכתיב
25 בתריה: 'ושבתם איש אל אחותו'. והבתיב יובל
26 - לרבות בשמיטת יובל מינא ולשפיע' מלן -
27 דיה' הלוי חשיר. מבנין - בסוף את החומות
28 בארץ. שקורין פרופיניא. מרכיב - אילן בחבירה
29 שקורין אנטישטיר. עילתו לו שנה - כיון שהנטיע
30 יום אחד בחשיר - עלתה לו שנה לענין שרי
31 ערלה. פחות משלשים יום לא עלתה לו שנה -
32 עד חשיר הכא אם אינה ערב שביעית. ואם ערב
33 שביעית היא - אסור ליקמו. משום תוספת
34 שביעית, שמיטתין מוחל על קושט.
35 ופירוה

1 **כאלו הענה תשיעי ועשירי** - תנו רבנן: **"יובל היא"**
2 **אף על פי שלא שפפו, אף על פי שלא תקעו.** יבול
3 **אף על פי שלא שלחו** - תלמוד לומר **"היא"**, דבדרי
4 **רבי יהודה**. רבי יוסי אומר: **"יובל היא"** אף על פי
5 **שלא שפפו, אף על פי שלא שלחו**. **ובול אף על**
6 **פי שלא תקעו** - תלמוד לומר **"היא"** וכן **מאחר**
7 **שקרא אחד מרבה ומקרא אחד ממיטע, מפני מה**
8 **אין אומר יובל היא אף על פי שלא שלחו ואין יובל**
9 **אלא אם כן תקעו לפי שאפשי לעולם בלא שילוח**
10 **עבדים ואי אפשר לעולם בלא תקיעת שופר**. דבר
11 **אחר: זו מסורה לבית דין, וזו אינה מסורה לבית דין.**
12 **מאי דבר אחר? וכן תימא: אי אפשר ליתא**
13 **הר כסוף העולם? דלא משלח, זו - מסורה לבית**
14 **דין, וזו - אינה מסורה לבית דין. בשלמא לרבי יוסי**
15 **בדקאמר טעמיה, אלא לרבי יהודה מאי טעמא?**
16 **אמר קרא "וקראתם דרוור בארץ" וקסבור: מקרא**
17 **נדרש לפניו ולא לפני פניו.** וכגלי' עקמא דרוור לשון
18 **חירות, מאי משמע? - דתניא: אין דרוור אלא לשון**
19 **חירות.** אמר רבי יהודה מה לשון דרוור - כדמרי' רבי
20 **יהודה**, ומוביל סחורה בכל מדינה. אמר רבי תימי
21 **בר אבא אמר רבי יוחנן: זו דברי רבי יהודה ורבי**
22 **יוסי, אבל הקמים אומרים: שילשתן מעקבות בו.**

23 **קסבור: מקרא נדרש לפניו ולפני פניו ולא תרחיץ** -
24 **והכתוב "יובל"? - הווא דאפילו בחצוה לארץ. -**
25 **והכתוב "בארץ"? - הווא: בןמן שזוהי דרוור בארץ**
26 **זוהי בחצוה לארץ, בןמן שאינו זוהי בארץ אינו זוהי בחצוה לארץ.** ו'ולפניה'. מלן?
27 **הכתוב "שלוש שנים... ערלים" וכתוב "בשנה הרביעית" וילוף "שנה" שנה, מתשרי,**
28 **הכתוב "מראשית השנה". וליגמר שנה שנה מניסן, דכתיב "ראשון הוא לבס' החדשי**
29 **"השנה"! דין בשנת שאין עמה ה'שים משנה שאין עמה חדשי, ואין דנין שנה שאין עמה**
30 **ה'שים משנה שלש עמה ה'דים.** תנו רבנן: **אחד הנוטע, אחד המכריז, אחד המרביע,**
31 **ערב שביעית שלשים יום לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומותר לקמן בשביעית.**
32 **פחות משלשים יום לפני ראש השנה - לא עלתה לו שנה, ואסור לקמן בשביעית**
33 **ופירוה**

34 **דאמר בנטיע בשביעית, בין בשנה ובין במדי' - ועיקר.** היינו טעמא דנפיש דהם נדחשוה על השביעית. אבל אי לא הכי - מותר ליקמן, כדאמר התם. א"כ, אם היה כאן נטיע אסור - לא
35 היה חתיר ליקמן. ולקמן נמי קתני: אן נטעין פחות משלשים יום. והם שלשים יום - נטעין לבתולתה והוא לדברי האומר שלשים צריך שלשים ועלשים - מוקף לה רת לענין ערלה.
36 ולא לענין שביעית. כמו שאמרש. והקאמר מותר ליקמו - זה המשמע לבתולתה אסור ליעט. דאי לבתולתה שרי - מה שייך מותר ליקמו? ושגא. אידי דבעי למתניו סיפא אסור ליקמו
37 - ר"ל וראש מותר ליקמו. ויתמה: דבפ"ק דשביעית (משנה א) חנו, ומייתי לה בפ"ק דמורק (ד"ב ג.) שחורשין בשנה והלכן עד פסח. ובשנה האילן עד עצרת. וכיון דאפילו לכתב בתולתה
38 שרי - שלשים יום לפני רה אמאי אסור לדחוש? לשתרי נמי לדחוש? עד לפני רה שלשים יום ואורתי: דלא החמירו בנטיעה כמו בחרישה, משום דאין תוספת שביעית דאורייתא בנטיעה
39 אלא בחרישה. דכתיב ביה קרא. בדרבנן ליעל (ע"א) מברחיש ובקציר שבות. ועדי יש ליתן טעם. משום דכל חרש ערב שביעית חוי' לחולעל בשביעית. אבל אין לאסור ערב שביעית
40 ליעט מחמת שבתה וזויל בשביעית - וכל האילנות נמי מותר ג'ילי בשביעית, וא"כ לא יעט לעולם. ודורשנא מפרש שגמא חריש בשנת שביעית. ודרשנא דהם: ולמה עד עצרת?
41 עד כאן דפה לפירי, מכאן ואילך מנבל פירושה. והא תניא: אחד אילן סרק ואחד אילן מאכל. עד כאן מעבה הקודרת. מכאן ואילך מתייש כחו. ולפי טעם זה נזכר. דבין דאין מעיל
42 לאלין נמאן ואילך - מיחו במתוקן שרודו לעורך שביעית.

ראש השנה. ארבעה – פרק ראשון דף י עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קמח רש"י

1 ופירות נפיקה זו אחרים כל – ואף על פי שאמרונו עלתה לו שנה אם נתנו בה פירות
2 לאחר רה של שנה שלשית מיד – עניין אסורין ון עולמית משום ערלה. שאנפי שריה
3 חשיר לנטיעה – ט"ו בשבט וד' לחלוץ, וזו כבר נעשית אילן, לפיכך אין שנתה מתחשבת
4 לצאת מיד ערלה עד ט"ו בשבט. אבל משום דהולקן, אם יחטוב בה פירות – דין רבעי
5 עלים לאכול בירושלים, ובט"ו לשנה הבאה

6 יגאו מדי רבעי פירות החוטט בה מנאן
7 ואילן. כלך היעיל לה ל' שלני ג"ה. שממרו
8 הודיה מטי בשבט עד ר"ה. מנא הני שילי –
9 שנתה ערלה ורבעי נמשכן לאסור פירות
10 החוטט קודם ט"ו בשבט, לאחד שכלו שלשת
11 עני ערלה. ומפני זה – טי משין ומכריעין
12 בשמועה זו לאומרה ממניה דרבי ינאי. וכנסה
13 הרביעית – ור"ו מוסף על ענן ראשון הדיב הכה
14 ערלים אף תחכך שנה הרביעית. וכנסה
15 החמישית – ותבול את פריה, מוסף על ענן
16 רבעי ודלקי מניה. עשנים שבדביעית – כגון
17 אם מיהוד פירותיו לזנות ברביעית לפני שבט,
18 ועדין אסורין משום ערלה – אסורין בהנאה
19 עולמית. עשנים שבחמישית כל – כגון פירות
20 שנתנו בה קודם שבט ענינן חלול. אבל אם
21 אירדה ותינהו עד לאחד ט"ו בשבט – אסורין בהנאה
22 אסור. נימא – הא דקתי לעיל פחות מיל' וס'
23 לא ללחלה לו שנה – ולא ברבי מאיר. על כל שנה
24 רבתי – (ויקרא טו) עולא וכבש בני שנה. –
25 בקר – של שמיני לעולה בשבט (שם)
26 ק"ך על גל בקר בלחמא. ר"י טתים – שנאמר
27 ק"ך לך ענן על גל ואל עולתה תמימים. והכי
28 נתיא לה בתורת ברייתא השהה הן בקר ואל
29 לעולה תמימים אף בשנים. – אפילו כתב
30 יפר בה בקר לא נקרא פר בפחות מג' שנים. כי קאמר ר"ם בסוף שנים – כגון ויום אחד
31 בשנה שלשית. שזוא סוף הדבר שנתו של פר. אבל בתחילת שנים – כגון שנה ראשונה
32 של נטיעה, שהיא תחילת מנין ענן ערלה – לא אמרו. ומה נישא תחלת היום עולה
33 לה בסופה – שנאמר (שם טו) "שבעת ימים תודה בנודה" – תהא בנודה כל ו', ולא
34 תאמר מקצתה יום שבעי ככולו, ותכול בוים. סוף היום עולה לה בתחלתה – שאם ראתה
35 סמוך לשקיעת החמה – עולה לה יום זה בו ימי נדה, ואינה צריכה למנות אלא ו' והוא.
36 ונדה דראויימא אקמו, שאינה זוקקה לנקיים. אבל הרביעה תודה ספירת ו' נקיים אלא
37 לזבה, אבל לנדה אלא כל ראה כל ו' עסקת עולתה החמה – וטובלת לערב. ומיהו,
38 עשירי החמידי בנות ישראל על עצמה לחיזוקן בספק יובת לטעון ו' נקיים כלם. ואין
39 יום שפוסקת בו עולה לה למנן ו'. והרבה טעו בשמועה זו ללמוד מנאן לטפר יום
40 שפוסקת בו למנן ו' נקיים. שהיו מפרשים יום היום עולה לה בתחלתה, דסוף יום
41 שפוסקת בו עולה לה ראשון לן נקיים – וזו מרת בנות כותיים הוא. ששניו בתן (נדה דף
42 ג"א) וים שפוסקת בו סופרת למנן ו'. ד"ג שנים שיום אחד עולה לה בסוף כל – שנים
43 הקצובין לכל דבר שיום אחד עולה להן בתחלתה שאחרונה, בסוף שנים הקצובות
44 לזכר.

אנן נמי נספריה – לא קיימא לן הכי, מדפרין בפרק בתרא גזרה (ר"ט א) ורב כותאי אמרה לשמעייהו: ואפי' תחילה חילת היום עולה בסופה ל"ו ימי, פריק "כיריג שילוף" (פ"א).
דאמרינן: מקצה היום ככולו. לא מצי למשכח בפרק תמיד הדין. משום דאין סותרת למפרע ואינה מנמנתה אלא מנאן ולכא. וזה ברובא מילי. אבל משכחתי אלא שילוף, א"כ ביראה
בין השמשותיו ור"ל: דהאי ק"ו דמנא – לרבונו ולא לרבי יוסי. מיהו, אפילו לרבונו קשיא: דדני נמי דלבי חויא בשביעי ממנאנו למפרע – מימ, כיון דשריא לשמש לאחר טבילה מיד
מדארייתא. א' לאו משום דאסור רבן – שנא תבא ליד ספק, דבארמינן בפרק בתרא גזרה (ד' ע"ב ג"א) וים עולה לה תחלת היום, דאי לא הכי – "וספרה לה ו' ימים ואחר תהיה" אמר
רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
אמר רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
שעילה בסופה. דכל כמנה ולא ראה – דרי וראו טהור. ואי: ואמאי דתיק לאשכחתי ובה גמרה לה? יוסי בראה בשתי בן השמשותיו ואי משכחתי לה ביראה לילול. וספירתי לילה לאו
ספירתי היא, כדאיתא בפ"ב דמגילה (ב"ב א ושם) ו'ל' דרדיק אובה ביממי משום דכתיב: "כלי נמי ובה" דמתיא טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבהו סבא ברה (שם) אימא ביממי תהי ובה, כלי בלול
תתיי נדה. אפי'ס' הדיוותי (ד"א) נמי בני גזוקים, דמרה: בה וכל הויא אלא ביממי. ומיהו, לא יתיב, דמאן כן וזה היה לפרושי ולימא: ובה ביממי היכי משכחתי לה. ועוד: רבי משני

א"ע

אנן נמי נספריה – לא קיימא לן הכי, מדפרין בפרק בתרא גזרה (ר"ט א) ורב כותאי אמרה לשמעייהו: ואפי' תחילה חילת היום עולה בסופה ל"ו ימי, פריק "כיריג שילוף" (פ"א).
דאמרינן: מקצה היום ככולו. לא מצי למשכח בפרק תמיד הדין. משום דאין סותרת למפרע ואינה מנמנתה אלא מנאן ולכא. וזה ברובא מילי. אבל משכחתי אלא שילוף, א"כ ביראה
בין השמשותיו ור"ל: דהאי ק"ו דמנא – לרבונו ולא לרבי יוסי. מיהו, אפילו לרבונו קשיא: דדני נמי דלבי חויא בשביעי ממנאנו למפרע – מימ, כיון דשריא לשמש לאחר טבילה מיד
מדארייתא. א' לאו משום דאסור רבן – שנא תבא ליד ספק, דבארמינן בפרק בתרא גזרה (ד' ע"ב ג"א) וים עולה לה תחלת היום, דאי לא הכי – "וספרה לה ו' ימים ואחר תהיה" אמר
רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
אמר רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
שעילה בסופה. דכל כמנה ולא ראה – דרי וראו טהור. ואי: ואמאי דתיק לאשכחתי ובה גמרה לה? יוסי בראה בשתי בן השמשותיו ואי משכחתי לה ביראה לילול. וספירתי לילה לאו
ספירתי היא, כדאיתא בפ"ב דמגילה (ב"ב א ושם) ו'ל' דרדיק אובה ביממי משום דכתיב: "כלי נמי ובה" דמתיא טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבהו סבא ברה (שם) אימא ביממי תהי ובה, כלי בלול
תתיי נדה. אפי'ס' הדיוותי (ד"א) נמי בני גזוקים, דמרה: בה וכל הויא אלא ביממי. ומיהו, לא יתיב, דמאן כן וזה היה לפרושי ולימא: ובה ביממי היכי משכחתי לה. ועוד: רבי משני

1 ופירות נטיעה זו אסורין עד ט"ו בשבט – ודני דלנטיעה ריה חשירי, לענן ערלה לאילן
2 מיהא ט"ו בשבט, כדדרש רבי ינאי, מרביתיב "ובשנה הרביעית ובשנה
3 החמישית". וזא קבעי שנת ריה דואיל ונאטו רוב שנה שמי. דבארמינן לנפקן (ד"א, י) –
4 מימ נפקא מימא בנתיא דחשירי ריה לענן ונאטו ל' יום לפני ריה, דרעלה לו שנה, ולא אולין
5 בתר ט"ו בשבט למנות ל' יום לפני ט"ו בשבט. וז'
6 חלכות גדולות שכתוב בהם: ופירות שנה רביעית
7 ובתר פריין ל' יום אסורין עד ובגאק ועילא
8 ונחשת. ולשוד וזא, דבתיא לא איירי בשמעתין
9 כלל. דאזותן שחטנו ברביעית קודם ט"ו בשבט –
10 אסורין לעולם. ודחשטין ברביעית אחר ט"ו בשבט
11 – שרו לאתר פרייה לאלתר. ובהג"ה דלא אספמיא
12 כתיב: ופירי פרדס רשתא ארבע אסירי עד דפריק
13 לה.

14 **הא אמרי** יום אחד בשנה חשוב שנה. והשוא לא
15 ידע דהו דמקטנין לבסוף דל' לקולטו.
16 **בן דין** חדש ויום אחד – סתם פר בן שלש,
17 כדקתיני ספא. והאי יום אחד – משום דיום
18 אחד בשנה חשוב שנה. ולר"א ל', וכל אוחו יום ל'
19 אין דינו אל כן בקר ולא כפר, מיהו דדיא אפלטס
20 מןן פר חולין (ד"א ג"א ושם) דאמרינן "אר
21 לרביי, ונשאת ונתת שאנא מרדקתיני בפק דפרה
22 (משנה ג) דבן י"ג חדש אכיר בעיך לא לאיל ולא
23 לכבש, ולא קוני וזכי בני פר. ולא כתיב מילי
24 אמורי דיום אחד בשנה חשוב שנה, דיש דברים
25 דאפילו מתע לעת בעינן, כדיתנן בפ' יציאת דופן
26 (נדה ד' מהא) בן ט' שנים ויום אחד, בן י"ג שנה
27 ויום אחד, בה י"ב שנה ויום אחד – דראונו יום אחד
28 כדכ' לדחללים מתע לעת. ורבבא ב' שנים ויום אחד
29 מלניי נתאי נבני' (שם ד' מד"ג) ולר"מ אפי' כבת
30 שהיו שנים ויום אחד מתקדשת בבואה, דבת ג' שילמות דמיא, דיום אחד חשוב שנה.
31 והכמים בעו בת ג' ויום אחד, דרמעת פריקין ל'קמדי, כפרשישית ותם (ר"י) ב"ד אבלי. **שנים**
32 ג' – ע"כ בן בקר בן שנים דקאמרינן – היינו עגל בן בקר, ולא פר בן בקר, כדמכחא בתורת
33 בתים יג' פר כות משיח. ודמיא: ופיר, אפילו וקן – ת"ל י' בן, א"ו כי יכול קטן – ת"ל פר.
34 דא כיריג – בן ג' ודבריי הכמים. ר"מ אמר: אף בן ארבע, בן חמש בשנים. ותמינת דנתן בפק
35 דפרה (משנה ג) ר' יוסי הגלילי אומר פריס – בני שתיים, שנאמר: "זפר שני בן בקר תקח
36 לחטאת". חכ"א: אף בני ג'. ר"מ אמר: אף בני ארבעה חומשה כשרים. אלאמא מבשר ר"מ
37 כפר אפילו בני שתי שנים, דהא מוסף ארבי יוסי הגלילי אבהו משמע מדרגל בן בקר לר"מ
38 בן שנים – פר בן בקר בן ג', אבל פחות מן ג', לא ור"ל: דאף דקאמר ר"מ במסכת פרי
39 (שם) ארבען קאי, ולא אר' יוסי הגלילי. ובהנחת ברייתא מניי דר' יוסי הגלילי בתר מילתא
40 דר"מ הכמים, ורבנן דהאם לא רבנן פרהי.

1 **ולא** ק"ו הוא ומה נדה – מריש פריקין ל'קמדי, כפרשישית ותם (ר"י) ב"ד אבלי. **שנים**
2 שיום אחד עולה לה בתחילתן אינן ק"ו שיום אחד עולה להם בסופן – דהאי תחילתן,
3 דיינו תחילתה חשבון חשבון חשבון חשבון – היינו סוף שנה תחילת חשבון. ואי: וזה תובת
4 שהיא איפא מנדה, שאין סוף היום עולה לה בתחילתן. שזוא מנתה כותים, שזוא מנתה כותים,
5 פרק' בנות כותים' (נדה ד' ל"ג א) וים שפוסקת בו סופרתו למנן ו'. דאע"ג דפריק עולה:
6 אמר ר' יוסי הגלילי אמרה לשמעייהו: ואפי' תחילה חילת היום עולה בסופה ל"ו ימי, פריק "כיריג שילוף" (פ"א).
7 דאמרינן: מקצה היום ככולו. לא מצי למשכח בפרק תמיד הדין. משום דאין סותרת למפרע ואינה מנמנתה אלא מנאן ולכא. וזה ברובא מילי. אבל משכחתי אלא שילוף, א"כ ביראה
בין השמשותיו ור"ל: דהאי ק"ו דמנא – לרבונו ולא לרבי יוסי. מיהו, אפילו לרבונו קשיא: דדני נמי דלבי חויא בשביעי ממנאנו למפרע – מימ, כיון דשריא לשמש לאחר טבילה מיד
מדארייתא. א' לאו משום דאסור רבן – שנא תבא ליד ספק, דבארמינן בפרק בתרא גזרה (ד' ע"ב ג"א) וים עולה לה תחלת היום, דאי לא הכי – "וספרה לה ו' ימים ואחר תהיה" אמר
רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
אמר רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
שעילה בסופה. דכל כמנה ולא ראה – דרי וראו טהור. ואי: ואמאי דתיק לאשכחתי ובה גמרה לה? יוסי בראה בשתי בן השמשותיו ואי משכחתי לה ביראה לילול. וספירתי לילה לאו
ספירתי היא, כדאיתא בפ"ב דמגילה (ב"ב א ושם) ו'ל' דרדיק אובה ביממי משום דכתיב: "כלי נמי ובה" דמתיא טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבהו סבא ברה (שם) אימא ביממי תהי ובה, כלי בלול
תתיי נדה. אפי'ס' הדיוותי (ד"א) נמי בני גזוקים, דמרה: בה וכל הויא אלא ביממי. ומיהו, לא יתיב, דמאן כן וזה היה לפרושי ולימא: ובה ביממי היכי משכחתי לה. ועוד: רבי משני

אנן נמי נספריה – לא קיימא לן הכי, מדפרין בפרק בתרא גזרה (ר"ט א) ורב כותאי אמרה לשמעייהו: ואפי' תחילה חילת היום עולה בסופה ל"ו ימי, פריק "כיריג שילוף" (פ"א).
דאמרינן: מקצה היום ככולו. לא מצי למשכח בפרק תמיד הדין. משום דאין סותרת למפרע ואינה מנמנתה אלא מנאן ולכא. וזה ברובא מילי. אבל משכחתי אלא שילוף, א"כ ביראה
בין השמשותיו ור"ל: דהאי ק"ו דמנא – לרבונו ולא לרבי יוסי. מיהו, אפילו לרבונו קשיא: דדני נמי דלבי חויא בשביעי ממנאנו למפרע – מימ, כיון דשריא לשמש לאחר טבילה מיד
מדארייתא. א' לאו משום דאסור רבן – שנא תבא ליד ספק, דבארמינן בפרק בתרא גזרה (ד' ע"ב ג"א) וים עולה לה תחלת היום, דאי לא הכי – "וספרה לה ו' ימים ואחר תהיה" אמר
רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
אמר רחמנא (ויקרא י"א) ולכא ונראה ודאי דמא ובה לזכר, דהא אימנן נקיים קפיד רחמנא. ודיאן עילה סוף היום? איין יום זה טהור, דכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה. ודכבר ראתה.
שעילה בסופה. דכל כמנה ולא ראה – דרי וראו טהור. ואי: ואמאי דתיק לאשכחתי ובה גמרה לה? יוסי בראה בשתי בן השמשותיו ואי משכחתי לה ביראה לילול. וספירתי לילה לאו
ספירתי היא, כדאיתא בפ"ב דמגילה (ב"ב א ושם) ו'ל' דרדיק אובה ביממי משום דכתיב: "כלי נמי ובה" דמתיא טעמא א"ל ר' שמעיה לר' אבהו סבא ברה (שם) אימא ביממי תהי ובה, כלי בלול
תתיי נדה. אפי'ס' הדיוותי (ד"א) נמי בני גזוקים, דמרה: בה וכל הויא אלא ביממי. ומיהו, לא יתיב, דמאן כן וזה היה לפרושי ולימא: ובה ביממי היכי משכחתי לה. ועוד: רבי משני

1 דרואה שנין בין השמשות הלל שלש בין השמשות. ומיהו. בסוף פרק שני גזרין (ר טו. טא ושם)
2 גרסיי בכל הספיקו: כיון דהוא שלשה בין השמשות סמוך לשקיעת החמה, דלא היה שזחה
3 ביים לסליק ליה למנינא. ונראה לפרש. ולכך לא קאמר ברוחא בלילות - משום דר' יוסי
4 חי הכי תודלתא הוה סליק לה סימור - הדג חס הוה סליק לה סימור. ובסוף פ"ב גזרין
5 (גוש מביחן, ב' גרסיי בהמה: כיון דהואי פבלי

אינו דין שישו אחר עולה בתהלתה? ואלא מאי, רבי
אלעזר - שלשים ושלשים בעין דתנן: אין נאמנין ואין
מברכין ואין מברכין ערב שבעית פחות משלשים
יום לפני ראש השנה, ואם נמנו והבירך והרכיב -
עקור, דברי רבי אלעזר. רבי יהודה אומר: כל
הנכבה שאינה קולטת בשלשה ימים - שוב אינה
קולטת. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: שתי שבתות.
ואמר רב נתן אמר רבה בר אבהו: לרבי האומר
שלשים - צריך שלשים ושלשים, לרבי האומר
שלשה - צריך שלשה ושלשים, לרבי האומר שתי
שבתות - צריך שתי שבתות ושלשים יום. ואי נמי
ברבי יהודה סבירא ליה - שלשה ושלשים בעין!
אמר לעולם רבי מאיר. וכי קאמר שלשים - לקליטת.
אי הכי שלשה ושלשים בעין! קא סבר: יום שלשים
עולה לכאן ולכאן. אמר רבי יוחנן: ושניהן מקרא אחר
דרשין; והוה פאחת ושש מאות שנה בראשון פאחד
לחדש רבי מאיר סבר: מראפתי יום אחר הוא דעיל
בשנה קא קרי לה שנה - שמע מניה: יום אחר בשנה
השוב שנה. ואידך: אי כתיב בשש מאות ופאחת שנה
ברקאתה, שהא השנה כתיב - פאחת ושש מאות
שנה! - שנה אשש פאחת מאי, ומאי אהת - ואלא מאי
דאחת שנה. ורבי אלעזר מאי ממאקא? דכתיב
בראשון פאחד לחדש מראפתי יום אחר הוא דעיל
בחדש, וקא קרי ליה חדש - שמע מניה: יום אחר
בחדש השוב חדש. ומדיים אחר בחדש השוב חדש
שלשים יום בשנה חשבוני שנה. וחדש למנינו ושנה
למנינו. חשבוני דתרוויחו סבירא להו גמין נראה
העולם, מנאי רבי אלעזר אומר: בתשרי אבות
העולם, בתשרי נולדו אבות, בתשרי שנה וחדש
בספח נולד יצחק, נולדה השנה נפקדה מתוך חל
וחנה, בראש השנה יצא יוסף מביית האסורין,
בראש

1 אינו דין - שעילה הם אחד בסוף שנה ראשונה לחולת שנים קצובים לכך. אלא
2 מאי - כמאן תוקמה למתניתא דלעיל, דאמר בנוטע פחות מל' לא עלתה לו שנה. בריא
3 - ותקמה בתמידי. שלשים ושלשים בעי - ל' יום לקליטה. שתוח בשבתא בארץ.
4 ושלשים יום לחשיבת שנה. ומי הקליטה את עליו לה. דכמאן דתנן בשבתא דמריא, אלא
5 זמן נמנו קליטה. דתנן - דכמאן דתנן בשבתא דמריא, אלא
6 בפחות מל' יום יתכן - לפי שקליטה בשבעיות:
7 דברי ר' לא גרס. לדברי האומר ל' יום -
8 לקליטה. צריך שלשים ושלשים -
9 לקליטה. ול' לתוספת. בריא. לעולם - ברייתא
10 דלעיל ר"מ היא, וכי קאמר שלשים - לקליטה
11 קאמר, שתוח הניטע ל' יום לפני ר"ח כדו
12 שתוח נקלטת ערב ר"ה. וקא סבר ר"מ דלא
13 היבגא לתוספת ל' יום אלא יום אחד. שלשים
14 ואחר בעי - שתוחא יום הקודם ליה חשוב
15 לשנה ראשונה לה ערלה. כדקתני עלתה לו
16 שנה. ונשנה - ר"מ ור' אלעזר. והוה פאחת ושש
17 מאות שנה - לסוף עשתי עשר חדש שהתחיל
18 בנולד ליה, לדברי האומר. בתשרי נברא
19 העולם. ומבול ירד בי"ז בנחשתן. בלמקן דף
20 א"ב. והוה ראשון באחד לחדש - בתשרי.
21 דאי' להיות נכסין - שחרו מ' יום מבול
22 ותמיס ומאת יום שנבור המים מאליוחן משבו
23 עי. סיון. ואח"כ והו הלוך חסור עד חוש
24 התשרי. והוא א"ב. שדוה עשירי לירידת גממים.
25 ואו נראה ראש הדרים. ומאחד באב עד אחד
26 בתשרי - בשלושה המים. והניו דרכיב: יודו
27 באחת ושש מאות שנה בראשון באחד לחדש
28 חרבו המים. ולדברי האומר באייר ירד המבול
29 וזה ליה האי בראשון נכסין. ובין למר ובין
30 למר תחלת שנת שש מאות ואחת לא נכנס בה
31 אלא יום אחד. דכתיב "באחד לחודש" וקרי ליה
32 שנה. דכתיב "באחת ושש מאות שנה".
33 דקאמרי - דקרי ליה שנה. וקרי ליה חדש -
34 דכתיב "באחד לחודש". חדש למנינו - אחד מן
35 המנינן שלו חשוב חודש, שהחודש נגננה בימים.
36 דכתיב "עד חדש ימים" (מנביר א'). ושנה אחד
37 למנינו - חשוב שנה. והיא נמנית בחודשים.
38 דכתיב (שמות יב) "לחדש השנה". מכלל
39 דתרוויחו וב' - ר"מ ר"א. והיא תרוויחו מרדו
40 שזו היתה תחלת שנה. ולי נראה דלא גרסין
41 ליה, דלמאן בר' אלעזר סבירא להו. והאי
42 דראשון לא ניסן אלא תשרי, ומפני שהוא
43 ראשון. בסדר עולם שלם ולמנין השנים קרי ליה
44 "בראשון תשרי הוא. תמיא" ו"אלעזר אומר" כי
45 - מקרא ליה ללמן דף (א. ו. א.).
46 גולדו

17 יום שלשים עולה לכאן ולכאן - בפרק "העוקב" (גיטין דף טז.) גבי האי דאמר ר"מ טעם

18 שבעיות בין בשונן בין במודי יעקור, קאמר. וכי תימא שנת חמ, זמנין ומקלע יום

19 שלשים שבת, דאי נעט החיאות ומא - סליק ליה שתא. ואי לא - לא סליק ליה שתא -

20 בפרק "יוצא דופן" (נהר דף מה.) משמע קעת דאיבא תנא ל"מ דמנא ל' מראבתי' יום אחד ודעיל וקא קרי ליה שנה - דאי' לומר דשנה שנתית נכמת למבול היתה. ולא חשיב ליה שנה

21 משום דאבתי לא עילא אלא יום א' ודכתיב קרא אורינא (בראשית ח) "ובחדש השני בשבעה ועשרים יום לחדש ולא כתיב: 'שבעת ושש מאות' א"ע"פ שנכנסו לה שלשים. ובירושלמי דיק

22 מרוביב: "יודו חודש ראשון בשנה השנית באחד לחודש חוקם ומשכין" דלא עילא אלא יום אחד וקרי ליה שנה. דאי אמרת שלשית היתה. ומשום ללא עילא אלא יום אחד חשיב לה

23 שנה כתיב: "יודו השנה השנית בחודש השני בשעשרים לחדש נעלה הענן מעל המשכן. מכלל דתרוויחו - ר"מ ר"א סבירא להו גמין נכסין. והיא תרוויחו מרדו שזו היתה תחלת

24 השנה. ודעיל מרדו מדרשן הוא ניסן, וניסן אקרי ראשון. דכתיב (שמות יב) "וחדש הזה לכם וגו' ראשון. ופי' בקונטרס: ולא גרסי' לה. דלמאן בר' אלעזר סבירא להו. והיא ראשון -

25 לא ניסן הוא אלא תשרי. ומפני שהוא ראשון לבריאת עולם ולמנין השנים - קרי ליה ראשון. ובסדר עולם תניא בהריא דלר"א היא ראשון תשרי. ונראה לעולם גרסי' ליה. ודיק נהא דאם

26 איתא דסברי בתשרי נברא העולם - דלמאן האי ניסן, וקרי ליה ראשון - לפי שהוא ראשון לחודשים, ועמד מבול שנה חמי. וזו לא תירוק מניה יום אחד בשנה חשבו שנה

27 כ"י. רי.

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

ראש השנה. ארבעה - פרק ראשון דף יא עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קמט רש"י תוספות

1 **בראש** השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים - רבי יהושע מודה בהא ברוב ספרים:
 2 ואע"פ שהתחילו המכות מניסן, ומשפט המצרים ר"ב ירח בשנתו בעיניו (פ"ב)
 3 מצטנן - מ"ג לא פסקה עבודה עד תשרי.

4 **לקומתן** לדעתם לא ציבתם - ציבתם = לשון יופי, כמו: "לעשות צביר (ישעיה ח"ב) דרך
 5 בלשון הדין וכן כשגורלים נגרלים בני מבט ברעת
 6 ובקומה, וכל זה היה במעשה בראשית בתחלת
 7 יצירתם, ויכלו נפק מרחיב: "צבאים".
 8 **שגוללו** זהו בו וזוהי עולה - דאע"ב דאיר קרי
 9 ליה - לוי - ל"ק מדי, כדפי ברש
 10 מיקרון (דף ב' ד"ה בחדש זה).

11 **את** מספר מיקר אמלא - בסוף הדילוק' (כימנת
 12 דף ג' א' ושם) אמר: רש"י ב"ר רוחו.

13 **אלא** דקאי בתו וקאמר לה בניסן - מוסיף
 14 משמעתא מוכח דבתשרי מוכח אבראם
 15 אבינו, דבפרק "השוכר את הפועלים" (ב"מ ק"ז
 16 פ"ג) אמר: "לשליש של מלה באו אצלו מלאכים,

17 ואו נאמר לו: "למנוע אשוב אליך בעת חדה".
 18 ובפרק דדי חובין איליער בני מאמרין דביהב"ח נמול
 19 א"א, והשתא הא דאמר בתג - לאו דקא, דשני
 20 מיס לפני תות חוד, כיון דנמול כיון חוד, ואע"ג
 21 דמשמע אבא למנוע ראשון - כיון דאמר למנוע

22 ראשון אחר חוד, הוה נה דקמיט ביה, דבאלו קימי
 23 בתר, ומי דלא וזה בו כי אם שני מיס לפני.
 24 ולמאן משקטן וידלת לשבעה עשר מילת למקטעין
 25 - לא אחר צריך לשבעה עשר מילת ויהי, וצ"ל
 26 מילת בני ימי טוואח טבלה בני מילת ומשי

27 לחג, ואפשר ידלה עולם אחרון של פסח, אלא
 28 משום דאמרין בסדר עולם ומבטילת בפרשת
 29 יוסיט בני ישראל מרמסנא (מארי) דבזני בניסן
 30 נולד יצחק, ומיחו פליגי אדוכא, דקאמר בניסן
 31 בניו וכן רב' הקב"ה ארבע, בניו וכן רבי

32 באו מלאכים לכשרו ורבי מאיר שליח עבר יסד
 33 במעריב של פסח: "ימוצא את האבולו בליל זו"
 34 פסח, ואמרי בראשית רבה: "לשני ועשי עונות"
 35 - הוה אמת שפסח היה, וכל זה לא סיל

36 דלמנוע אשוב אלו בעת חדה" אמנוע ראשון,
 37 אלא כלומר למנוע כוה שפסח פסח, וכן תרגם
 38 אנטולוס: "בעת חדה" - בעת אחרת שישקין.
 39 והשתא את דכתיב בפרשת מילה: "אשר תלך כן"
 40 שרה למנוע הוה בשנה האחרת - בראשית ז'
 41 ואמרין ומברש הנחמא מלמד סתיה לו

42 סריטת כבולא לשבעה האחרת - על כרחן דבזני
 43 בניסן נאמר, ובו ביום נמול, ובו ביום באו מלאכים
 44 בשנה זו, ומיחל לכל דני דאמר בתשרי היה רבי
 45 מיקים הווא קרא דלמנוע הוה בשנה האחרת,
 46 ואין יתכן ויבא מומר שבעת פסח ליל נמול על

47 השתי יתכן ויבא רחוק מקמיטן למנוע, וזהו: "כתיב:
 48 'בעצם היום הזה' (שם) - בו ביום שצוהו מל'
 49 ואמר ר"ת: דדני דאמר בתשרי כבידא ליה כרבי
 50 הויעש, דאמר בניסן נברא העולם, (ולחביב היה
 51 לפסח שנה אחרת למנוע הוה - דיבני עמד
 52 אחר, בדיום הפסחום אמר לו ריבון לטובות
 53 כלומר: למנוע דני, ראשון של שנה אחרת.

1 **בראש** השנה בטלה עבודה מאבותינו במצרים, בבלה
 2 עבודה מאבותינו - ששה חדשים לפני גאולתם פסק השעבוד, הרישא הארץ - תחבסה
 3 ותחבסה בראשון, עין פ"י - שגנבו פרוז, ואותו הפרק זמן רביעה הוה - כלומר וראה
 4 לזכר ושתא נברא העולם, שהרי לגעשה הוה עונש
 5 הארץ - ובבל ותרשא הארץ, וכן עושמה

6 פ"י - ולא עין פר גנבו, ואותו הפרק זמן - הוא
 7 כלבמה היה חוק לדיקוק זה, לזה ולכן היו שריבים.
 8 וראה היה שבניסן נברא העולם, לשב כרבים -
 9 בזמן שיתרועעו שבלים בניסן, אלמא: ניסן זמן
 10 זיווג בתמה הוא, כיבת השתא עין עושה פרי
 11 לדורות, ומיחו והשתא עין פרי חיה, כבוסתן

12 נברא - והיני עין פרי ראי היה לטוען פרי מיד.
 13 ליתקם - שאלם אם תפוען לזכרא, ואמרו
 14 הן, כצביונים - טעמם אחר ואחר, וברופסו כל
 15 אחד, ואופי שפעי הרים את ריב' ה' ואתויל
 16 - אלמא הם איתנים הם דרים, ואשכח דנקראו
 17 אבות הריים, שנאמר "מדולג על החרים" -
 18 ודולג את הקץ בשביל החרים, בחדוש וזו - איני

19 הוא שגוללו בו וזוהי עולם - כשתתחדש אידי
 20 נולדו כבר בניסן, אי בני זימנן דניסן דהקמת
 21 נמשך בתוך ארץ של לבנה, להתנאות - לזרות.
 22 דתקף כבשות - שופר, וירכז וסוכה, לולב,
 23 וערבא, וליט תמיס (טורבא), למנוע אשוב
 24 ולעשה, ע"כ שאלם ארשון הוה ליה, וכל כזה
 25 שאה יוכל להתרועע וישתדד מיום הלידה
 26 דהריקס, כדי למנוע ימי עיבור והולד בין
 27 שניהם, ואן אתה יכול להרדוק אל ממועד
 28 למנוע, כשתאמר שנתבשר בממועד זה ושתולד
 29 למנוע תבא, בו מילי פ"י ישו מפאה - ממונת

30 נדה, דקידיל (כ"מ דף פ"א): שרה אמנו אותו
 31 וזוים פרסא נדה, לפיכך ידוק מנאה חולב כן
 32 הבקר" אבל לא העונת שלשטה היא בטוואח,
 33 אצילי ל"פ" - במסכת נדה (דף ל"א), אינה
 34 וילדת למקוטעין - אלא לחדשים שלימים של
 35 ששים יום.

1 **אל** המלך שלמה כל איש ישראל ביהר האיתנים בתג - רח שגוללו בו אינתי עולם, מאי
 2 משמע דהיא "איתן" לישאנ דתקפיה הוא - דברכיב "איתן מושבך" ואומר "שמעו הרים את
 3 ריב ה' והאיתנים מוסרי ארץ" ואומר "קול דודי הנה זה פא מלך על התרים מקפץ על
 4 תבעות". "מדלג על החרים" - בזכות אבות, "מקפץ על תבעות" - בזכות אמהות, רבי
 5 יהושע אמר: מנין שבניסן נולדו אבות - שנאמר "ויהי השבועים שנה וארבע מאות שנה
 6 יצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בהרש זו" - "בנה שגוללו בו וזוהי עולם.

7 ואיך נמי הכתיב "בנהר האיתנים" -! התם דתקפיה מנעות. - ואיך נמי הכתיב "בתרש
 8 זו" -! הווא דאית ביה וינא לאילני, דאמר רב יהודה: האי מאן דנפק בימיני ניסן וזוהי אילני
 9 דמלכילכי, אומר: ברוך שלא חיפר מעולמו כלום, וברא בו פירות טובות ואילנות טובות
 10 להתנאות בתן בני אדם, מאן דאמר בניסן נולדו - בניסן מתו, מאן דאמר בתשרי נולדו -
 11 בתשרי מתו, שנאמר "ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום", שאין תלמוד לומר
 12 "היום", ומה תלמוד לומר "היום" - היום מחדש שנה אנכי היום, "למנוע דתקפיה ברוך הוא יושב
 13 ומלך שנותיהם של צדיקים מתיב ליום מחדש לחייהם, שנאמר "את מספר ימיה ואמלא
 14 כפסא נולד יצחק מנלן? דברכיב "למנוע דתקפיה אשוב אילני", איתת קאי? אילינום כפסא וקאמר
 15 ליה בעצרת - בתמישין ויזמן מי קא ילדה? אלא דקאי בעצרת וקאמר ליה בתשרי - אפתי, כחמישה ירחי מי קא ילדה? אלא דקאי
 16 בתג, וקאמר ליה בניסן, אפתי בשתא ירחי מי קא ילדה? תנא: אותה שנה מעוברת היתה. - סוף סוף, כי מדלי מר יומי טוואח
 17 בעיר להו! אמר מר וטרא: אפילו למאן דאמר ילדת לחשעה אינה ילדת למקוטעין, וילדת לשבעה - וילדת למקוטעין, שנאמר
 18 "ויהי לתקופות הימים", מעוטת תקופות - שמיים, ומעוטת ימים - שנים. בראש השנה נפקדה שרה רחל ותמר, מנלן? אמר רבי אע"ג:
 19 איתאי "פקודה" "פקודה", איתאי "ויכרה" "ויכרה": פתיב ברחל "ויכור אליהם את רחל" וכתביב בתגה "ויכרה" ואתאי "ויכרה"
 20 "ויכרה" בראש השנה, דכתיב "שפתון ברוחן תרועה". "פקודה" "פקודה" - פתיב בתגה "כי פקד ה' את חנה" וכתביב בקורה "וה' פקד
 21 את שרה". הווא השנה יתא יוסף מביית האסורין, מנלן? דכתיב "תקעו בתרש שופר כפסא ליום הגנו בי חק לישראל הוא" וגו'
 22 ע"ה

1 לילה המשומר ובא מן המושקין – ורבי יהושע תרתי שמעת מינה. ודבולו מורו דמשומר
 2 מן המושקין. כדומה ב"רבי פסחים" (פסחים דף קטב.) דתקן ר' כותול, ולא הייש
 3 אוונות. יום שמול כימה שוקע ביום – גרסין במלתייה דרבי אליעזר גבי ירו במרחשון;
 4 ושניה הקב"ה עליהן מעשה בראשית. והעלה כימה ביום. ובמלתייה דרבי יהושע גבי ירו
 5 באייר. רס. יום שמול כימה עולה. ובקטנסו גרס

6 איפכא. ואזי הסדר. כן רבנין טלה עולה בתחלת
 7 היום ושחיה שני שעות עם חלק אחד קבועים
 8 בשעה, אחרי שור שתי שעות, שכן דרך כל מול
 9 שזחה שתי שעות, כדמשמע בפרק "המקביל" (ב"מ
 10 דף קב. ושם) דקא אמרין עד אימת – עד דאתו
 11 אריסי מדברא וקיימא כימה לחדי רישיהו; ויש
 12 שש מלות אחרות בנגדן: מיע' גר' ד"ב מלות
 13 שן שקביעין בגלגל ששה למטה ששה למעלה
 14 והגלגל טוב, ובשפתותיה האחד לעלות – מתחיל
 15 שבנגדו לשקוע. וכל חדש ניסן טלה עולה לאור
 16 הבקר, וא מראשו או מנבנו, ומאונסו שוקע כנגדו.
 17 ושור שאחר טלה משמש באייר, וכל ימי אייר
 18 עולה בתחלת היום ועקב שוקע בנגדו. וכן הולך
 19 סדר כולם, וכל אחד משמש חדש. ואמר בפרק
 20 "הירואה" (ברכות דף נח.) דכימה ונב טלה. וכן
 21 דשור מתחיל לעלות באייר בתחלת היום – מכלל
 22 דבבר טלה עולה בולו עד כימה הבא מנבנו.
 23 ובמרחשון עקב עולה מתחלת היום. מתחיל שור
 24 שבנגדו לשקוע – ומנצא שכבר שוקע טלה בולו
 25 עם הבא מנבנו. ולפי זה הסדר "קיימי כימה
 26 ארישיהו דפרק "המקביל" (ב"מ דף קב.) היינו
 27 שבת, ולא מנב שפי' שם בקנטרס דהיינו אדר.
 28 וגבי מרחשון גרסין מעינת מתמנעין. וגבי אייר
 29 מתנבין. דאע"פ שריעה ראשונה וירושע

30 במרחשון – מ"מ הכי ארזיחיהו, בדכתיב (יהושע 4) "והידן מלא על כל גדוהיו כל ימי קציר"
 31 ואמר בפרק "במה אשה" (שבת דף סה.א. ושם) ובפרק בתרא דנדה (דף סו.א. ושם) אבהו
 32 דשמאלא עבד לבגתייה מקאוות יומי דניסן, ומפצי יומי דתשרי. וגרסי' סתמון בשלמא
 33 ל"א – היינו דשינה, אלא ל"א יהושע – מאי שינה.

אלא

שמענין בדבתי נברא העולם – א"ב מ"א פירך לקמיה בשלמא לר' יהושע היינו דכתיב שני, אלא לרבי אליעזר מאי שני? אלא מהבא יליף שני לביאתה עולם. הכי גרסין בסבד
 עול' ר' יהושע ברישא וחדר ר' אליעזר. ר' יהושע אומר אותו היום ירו באייר היה, יום שמול כימה שוקע ביום. ר"א אומר אותו היום ירו במרחשון היה, יום שמול כימה עולה ביום.
 גלגל חמה נגה הוא. חצוי למעלה מן הקרקע וחצוי למטה מן הקרקע. ושנים עשר מלות קבועין בו, וזה סדרן: טלה שור תאומים סרטן אריה בתולה מאונס עקב קשת גדי דלי
 דגים, וסימנין ש"ח ט"א ב' מע"ק גר"ד. ששה מוחן שקיעין למטה, וששה מהם למעלה. וכשהגלגל מנגולל – זה עולה מצד זה, והראשון שבצד האחר שוקע, וכן לעולם. ותתי שעת
 שזחה הזמול בעלייתהו, וכן שבנגדו בשקיעו. שיהו כולן משמשין בב"ד שעות של יום. ובניסן לעולם טלה מתחיל לעלות לאור הבקר מע"ק גר"ד למעלה בלילה שש ט"א ב' למטה.
 לאור הבקר מתחיל טלה לעלות ומאונסו לשקוע, לט"ב ב' שעות טלה בולו עולה ומאונסו בולו שוקע. אחר שתי שעות מתחיל שור לעלות ועקב לשקוע וכן בולו כל חדש ניסן.
 באייר שור מתחיל לשמש ביום כל ימי אייר, ובשתי שעות הראשונות גומר עליהו. שניות תאומים, שלישית סרטן, רביעית אריה, חמישית בתולה, וששית מאונסו. וכן כולן, מנצא
 טלה עולה בשתי שעות אחרונות בלילה, וכל היום הוא שוקע. וכימה הוא ונב טלה, והמבול ביום ירד, ודרך קנתי כובבים שנטלו מבימה. שהוא מול שש בו כובבים הרבה.
 ומניין שהמבול התחיל לירד ביום – שנאמר "בעצם היום הזה בא נח" (בראשית 1) והוא מקטני אמנה היה, ולא נכנס לחביה עד שירדו מים דחקוהו ליכנס, שנאמר: "ומנני מן המבול"
 והרבה

עדות ביהוסף שמו בצאתו" וגו'. בראש השנה בפתח
 בכותב שכמו – ביהוסף כתיב בחר "עדות ביהוסף, המשומר ונא – בלגולה, ואזי
 לפסיעיהו – רבי אליעזר ור' יהושע. דל' אליעזר בתשרי נברא העולם, דתתשרי
 מתחילין מנין שני הירדות, לפיכך מבול על כרחך במרחשון ירד, וריב חדש היה

ובחדש השני שבבעה ועשרים שיבשה הארץ
 – במרחשון היה לשנה תבאה, ובתשרי שלפניו
 חדרו המים מעל הארץ. שנעשית הארץ כמין
 גרדי, ולא יבשה לגמרי, וכו' התחלת שנת שש
 מאות ואחת שנה, כדכתיב: "ויחי באחת ושש
 מאות שנה בראשון באחד לחדש". והוא תשרי,
 ומולד קרי ליה אחת שש מאות עד השתא –
 שנע מענה אין מנין הירדות מניסן, שאם מניסן
 מתחילין לנגותן – היה לו לכתוב "והתח תחביה
 באחת ושש מאות שנה בתשרי השביעי על היר
 ארדס", שכבר התחדשה שנה מניסן, שדרי אותו
 חדש שביעי סיון היה, והוא שביעי להפסקת
 גשמים, כמו ששננו בסדר עולם. והוא ר"א
 הוא שבשאתה מונה משבעה עשר במרחשון
 מאה ותשעים יום, ארבעים לימי הגשמים
 ומאה ותשעים שבנו על הארץ – מנצא כלים
 באחד בסיון, ואותו יום התחיל לחסור, שנאמר.
 "ויחסרו המים מנצה חמשים ומאת יום" וזהו
 הלך חסור עד חדש העשירי הוא אב, שהוא
 עשירי לירידת גשמים. ובאחד באב נראו ראשי
 החרים, בשני החרים חסור ט"ז אמה, שהיו
 החרים מוכסים מים, שנאמר (בראשית 1) "חמש
 עשרה אמה" – למדת שחסרה אמה לארבעה
 ימים. והתחבה היתה מוסקעת במים אחת עשרה
 אמה היתה צפה על ראש ההר אלא ר'
 אמות גובה, לפיכך נחה ב"ו בסיון. ולר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם, וממנו

מתחילין מנין שני הירדות – ירד המבול באייר, ושביעי שנחה בו התיבה הוא כסליה.
 ולא מנן לך הכתוב חודש שנה – לפי שאין השנה מתחדשת אלא בניסן, ויש פותרין
 ואזו לשעמיהו, מראמר ר"א בחדש שני מרחשון – אית ליה בתשרי נברא העולם, והיו
 מרחשון שני לחדש שהתחילו בו שנת שש מאות. דאי לאו הכי למאי קרי ליה שני אם
 לסדר החרים – הא אמרין ניסן ר"ה לחדשיו, ולא מילתא היא, דאי מדקרי ליה שני
 אמות גובה, לפיכך נחה ב"ו בסיון. ולר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם, וממנו
 מתחילין מנין שני הירדות – ירד המבול באייר, ושביעי שנחה בו התיבה הוא כסליה.
 ולא מנן לך הכתוב חודש שנה – לפי שאין השנה מתחדשת אלא בניסן, ויש פותרין
 ואזו לשעמיהו, מראמר ר"א בחדש שני מרחשון – אית ליה בתשרי נברא העולם, והיו
 מרחשון שני לחדש שהתחילו בו שנת שש מאות. דאי לאו הכי למאי קרי ליה שני אם
 לסדר החרים – הא אמרין ניסן ר"ה לחדשיו, ולא מילתא היא, דאי מדקרי ליה שני
 אמות גובה, לפיכך נחה ב"ו בסיון. ולר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם, וממנו
 מתחילין מנין שני הירדות – ירד המבול באייר, ושביעי שנחה בו התיבה הוא כסליה.
 ולא מנן לך הכתוב חודש שנה – לפי שאין השנה מתחדשת אלא בניסן, ויש פותרין
 ואזו לשעמיהו, מראמר ר"א בחדש שני מרחשון – אית ליה בתשרי נברא העולם, והיו
 מרחשון שני לחדש שהתחילו בו שנת שש מאות. דאי לאו הכי למאי קרי ליה שני אם
 לסדר החרים – הא אמרין ניסן ר"ה לחדשיו, ולא מילתא היא, דאי מדקרי ליה שני
 אמות גובה, לפיכך נחה ב"ו בסיון. ולר' יהושע דאמר בניסן נברא העולם, וממנו

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44

1 והוצרך לבלות סדר בראשית, והעלה וזבח כמה ביום, ונטל שני כוכבים ממנו. ומעיינת
 2 מומעטין בומה - ימות המזמה, ופסקו הושטים, ושניה סדר בראשית ותגברו המעיינות
 3 ושטפם. וישו כימה עולה ביום - שבמרחשון עולה עקרב בתחלת היום ואחריו קשת,
 4 מנצא טלה עולה בסוף היום. שניה עליית בר - לקמן פריך: מאי שניה חיינו דברכיני שני
 5 - שדרי אלה שני לחושם. שני לייין - בגמורה
 6 גזירה עליון בתשרי שלפניו: הכי גרסינן,
 7 בשלמא לרי' יחושע חיינו שניה - הדעלה מול
 8 כימה ביום, ועוד שניה לתבררת מעיינות. והפת
 9 הפלך שבה - ופתם חמה ורחות היא,
 10 דברכני: וזמנתו בשרה בר. הכמי ישראל מונין
 11 למבול כרי' אלוהות - מונין שנות נח ובראת
 12 עולם ושנת אחרית כרי' אלעזר. מונין מתשרי
 13 תחלת השנים. ולא משום דסבידא לוח בתשרי
 14 נברא העולם, אלא דהשירי ראש השנה שנים,
 15 ובסנין נברא העולם כדקתני. ולתקופה כריבי
 16 יחושע - כשמנין תקופת החמה והלבנה מונין
 17 מניין, לומר שמינין סבידא. ובתחלת ליל רביעי
 18 עולה שנת ארבע בניסן. לפיכך אף תקופת סנין
 19 נפלת אלא בר' רביעי היום לפי שלשלוס יום
 20 רביעי בין תקופת שנה זו לתקופה שבגורה
 21 לשנה הבאה. וכן מולדות הלבנה מונין מולד
 22 ניסן ארבעה בליל רביעי בתשעה שעות וחמריב
 23 תלקים. אף למבול - כלומר למנין שנות הדורות
 24 מתחילין מניסן למנות, ומבול בידי איר. ע"כ
 25 משתאמר בראשית ושם שנות ארבען שחרבו
 26 המים - ניסן הוא, שדרי משפט רוד המבול שנים
 27 עשר חדש. ולירקות - מעשר דיק לענין חדש
 28 וישן. שאין תורמין מירק וזלקט ערב ר"ה על
 29 זבלקט אחר ר"ה. ולגידים - לקמן (ע"ב) מפרשי.
 30 תנא דרבנן - דקיימין שריבין. אף קבוע לענין
 31 חדש וישן מעשירי דיק דרבנן. והדר תנא מעשר
 32 דגן, שאף לו יום קבוע לחדש וישן שלו. ותנא
 33 דרין - דתנא לירקות ולא תנא למעשרות. תנא
 34 דרבנן - ואשמועינן דיום קבוע לו. וישן האגודות.
 35 משאני - הוי גורנו למעשר, כי אסור לאבול מנוט עריא עד שיעשר. ליקם ירק -
 36 אשמעינן דירק בחר בליקטה אויל לענין מעשר. ואף על פי שגדל בשנת אחת. אם בלקט
 37 בשתי שנים - הוי חדש וישן, שאין תורמין מן החדש על מעשר דברכיני (דברים יד) "שנה
 38 שנה".

שנה

דבש תורמין ויו פוחים. וברש ביצה (דף ג.ב.ש.ג.) היא תנא - תנא דלטרא קיעיתת הוא. דאברה: כל דבר שבמנין אפילו דרבנן לא כפילו. ותנא דמשמע בסוף "הדריל" (בבבא דפ.א. א.ש.)
 דיעגל בעינולין אינו עולה, אי תרמיה בומן הוה דאורייתא, א"ג דלעיל תרומת תאנים דרבנן - מ"מ כעין דאורייתא תקון. הוא דתנא בפרק "אלו הן הולוקן" (מכות דף ט"ב.) גבי כזן
 שעלתה ליה תנאה על טבל דבזן שאבאלו לקטת אחת. ור' שאבאלו לוקח ששים. וכן את דתנן בבבבא פרה' פ' "עלויות שביחה" ובר' (פ"א מ"ג.) גבי דיבאל על תרומה שגפלה למי תזאת
 דתנא - הדוכלא בביתא - כל דנו לסימני בעלמא. ומפנה אפילו לתרומה דאורייתא. אי מניי. מבת מרודה. ומותה - ללסקבו בין רשעים גבורים. הוא דאורייתן בפרק "תעורר מן הירק" (ברכות
 נהא.) דגן - מדי דמשמע, אפי קטניה. חיינו בלשון בני אדם. הוא דאורייתן בירושלמי ירוקת מדבריהם - חיינו שאין להם סמך מן הפסוק. ואיג' דברכות כתיבם בסוף פרשת "בחוקתי"
 ובספרי בפרשת "עשר תעשר" תניא: "ורע הארץ" - לרבות שום ושלמים ורגור. והדר תני. מנין לרבות הירקות למעשרות - ת"ל: "זבל יזבל מעשר" משום ולא משמע שפי מיקרא לא חשיב ליה
 אסתבא גבורא. אי נמי ברייתא דאסי בן עקיבא פליגא.

אריירי דרביבא ליה אקומה - ובפר' דפאה (משנה ה) תנא לענין פאה האגן ודחובין. מדאורייתא לא מוזכרינן אפילו בפרק "אלו הן הולוקן" (מכות דף ט"ב.) גבי כזן
 קא.א.א.) ארבע שבכבים. שחם שבכבין - כזן חזים. והשאה. אי משום דרביבא ליה מילתא דרבנן אקיים אנו דחובין - ליתני חזים ונפנים למכוס. כדפריך בריש יבמות (דף ג.ב.
 ושם) ליתנייה לאותה אשה לבסוף ודתם שאנן בסיוורין. ובאמנעו י"ל: דהתם בפאה לא אתא אלא לפרושי אלו שקליקטן באחר. הלכך לא חיש למתנוענו על הסדר. א"נ: האחרון אחרון
 אלקיטתן באחר כולי האי מנו דראשון שלפניו. ופאה שייך ברבי שקליקטן באחר. ותני לו ז אף ו.

אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן - כרש דאמר במומנין: "אחד בתשרי ראש השנה למעשר בהמה. ותמה: דדמי לשניו ר"ה לפרושי מעשרות - כגון מעשר ראשון ומעשר שני
 ומעשר עני. כדתינן ברבי סמכת מעשרות. ולעיל גמי בפרקין (דף א') גבי "כל האחר" קתי מעשרות. וקתי גמי בבוד ומעשר - דחיינו מעשר בהמה. ועוד קשיא: דאי מרודו לא אשמועינן
 מאיזני מני מעשרות לשון רביב ברישא - דל לאקשווי אירוקת. דאז תנא ירוקת ברישא הדר מעשרות ונראה ל"ה לזאו אברייתא פרת' אלא אברייתא קאי. דקתי לירקות. מני מעשרות
 דהם מדרבנן, וליתני מעשר סחם - הוה ירענא דרבכל מעשר איירי - בין בדיק בין בדגן. ומשני: משום דהוה משמע אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן סחם כר' משמען - הדרר דיק. אמאי
 תנא ירוקת לשון רביב? והוה דהוה צמי לאקשווי אשמועינן איבולת. ומה שיהיל למצוא טעם מפרשי. **ירק** תנאנו משגא - לענין גורנו למעשרות מניתי בפר' מעשרות (משנה ה) אבל
 לענין חדש וישן תחיל בליקטה. **משילמא** לא תבלי - בספרי קתינ: ואם אינו ממלא את הכלי - משילקט כל כרוב.

אלא לרבי אלעזר מאי שני - ואיג' דלרבי אלעזר בתשרי נברא העולם, ונדח דלענין
 השנים ראיא למנות ממנו - לענין מנין הדורות אין מנין ממנו לקרות מרחשון שנת
 ולדחוישם ניסן ראשון. **למבול** כריבי אלעזר - איג' דסבידא לוח כריבי יחושע דרבניסן
 נברא העולם. ממונין לתקופה כריבי אלעזר. משום דתנא שנת נח ובראת עולם ושנת
 חושע ממשורר. ראש השנה -

ולשמטיין לזיבולות. ולירקות ולגידים -
 ומתקנין לזל קתינ לגידים - בתפסק לא מיידי,
 כדפרישית לעיל (דף ו.) ברה בתפסקו גבי
 ולעבורים. **תנא** דרבנן - מרודן לירקות וזר
 משאר כל פירות - משמע דכל פירות
 מעשרן דאורייתא. וכן משמע ברבי סמכת
 מעשרות בירושלמי, דירשי כוליה מוקא. ודף
 מיקודה. ומסיק דמעשר ירוקת מדבריהם. והכי
 איתא הוסי: "עשר תעשר את כל בתואת ורע" -
 כלל פריסן. אין בכלל אלא מה שבפרסן. אין לי
 אלא בתואה. קטנייה מנין - ת"ל: "זבל מעשר
 הארץ מרוד הארץ" - לרבות דוח שום ורגורי.
 יבל שאנו מרבה ורע לתעניתו. ורבישך. וזר
 לפת וצנון, ושאר ורעונו גנה שאינם נאכלין -
 ת"ל: "ומעור הארץ" - ולא כל דרע הארץ. "פרי
 העץ" - לרבות כל פירות האילן. וכל שאני מרבה
 דרובי שיהו. וצמנו, וחרובי גידה - ת"ל: "מפרי
 העץ" - ולא כל פרי העץ. ירוקת מניין אסיי בן
 קיבא אומר: דמעשרות לירקות מדבריהם. והכי
 נמי איתא בירושלמי בסוף הל' ברוחמינו שבגולה
 ודו מפרשינן תרומת ומעשרה עד שבאו הדרבים
 ובטלום. מאן אינון דרובים - רומניא. ר' יעריא
 בר ריהבא פתח שמואל: תלה בחורל ברוחמינו שבגולה
 - אוכל הולך ואח"כ מפרשי. רבי אבא בשם
 שמואל אומר: לא חשו אלא לתנן ותיחדו צמור.
 רבי אבא בשם שמואל אומר: לא חשו אלא
 לתרומה גדולה לבד. אבל לירוקת - אפילו
 לתרומה לא חשו, והני אסי בן עקיבא:

המעשרות לירקות מדבריהם. מכל דבר משמע ושאר כל פירות האילנות. אבל אי אפשר
 לומר כן. ולקמן בפרקין (דף טו.) אומר: מעשר דחובין דרבנן, ובפרק "כיצד מברכין"
 (ברכות דף לו.) אומר: מעשר צלף מדרבנן. ובפרק "אלו שברין" (פסחים דף מד.) מעשר הבלין
 דרבנן. ואפילו תאניסו הרומנים דכתיבי בקרא ד"ר א"ן תוה" - מפורין מן מעשרות
 דלא מוזכרינן דאורייתא אלא אנו ותיחדו וישרה. כדפרישין בפ' "מבבבא ד" (ברכות דף
 נ"א. ושם) תירוש דגן דאורייתא. שאר מינים מדרבנן. ובפרק "הערר והדובי" (תולין דף קכ.ב.
 ושם) מיקשי: משקין ירוקתים דהרומני (דגן) תירוש ויצמד - אין, מירי אורייתא - לא, ואמנעו
 דהיינו (בבבא דפ.א. א.ש.)
 דהיינו (בבבא דפ.א. א.ש.)

מעשרות לירקות מדבריהם. מכל דבר משמע ושאר כל פירות האילנות. אבל אי אפשר
 לומר כן. ולקמן בפרקין (דף טו.) אומר: מעשר דחובין דרבנן, ובפרק "כיצד מברכין"
 (ברכות דף לו.) אומר: מעשר צלף מדרבנן. ובפרק "אלו שברין" (פסחים דף מד.) מעשר הבלין
 דרבנן. ואפילו תאניסו הרומנים דכתיבי בקרא ד"ר א"ן תוה" - מפורין מן מעשרות
 דלא מוזכרינן דאורייתא אלא אנו ותיחדו וישרה. כדפרישין בפ' "מבבבא ד" (ברכות דף
 נ"א. ושם) תירוש דגן דאורייתא. שאר מינים מדרבנן. ובפרק "הערר והדובי" (תולין דף קכ.ב.
 ושם) מיקשי: משקין ירוקתים דהרומני (דגן) תירוש ויצמד - אין, מירי אורייתא - לא, ואמנעו
 דהיינו (בבבא דפ.א. א.ש.)
 דהיינו (בבבא דפ.א. א.ש.)

ראש השנה. ארבעה - פרק ראשון דף ג' עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קנז רש"י

1 ודלמא לא עייל כלל - ואפילו לא התחילו להתבטל בשביעות קאמר דרומא מנות
 2 שביעות למישך איסורה עד חג הסוכות מלדרשו ולקצרו. לא ס"ד - דלשתעי קרא אלא
 3 שכתביהו שליש. דרמב"ק קרא אחרת. ותו האפיך בצאת השנה מאי זה האפיך -
 4 אילמא דהואו שם סוכות. ומשום דבא במונא אסיפה - למה לי דכתב בחד קרא תרי
 5 זמינא לא רבית בהוואו קרא גומיה "באספקא" דהואו
 6 ממשך. אלא מאי אסיף קציר - הדיק ותו
 7 אשר הוא באספקא את מעשך מן השנה אסיף
 8 אשר הוא קצרו - איז משנה הנכתבת אלא
 9 משנה היצאה. ולמדך כאן שקציר התו הולך
 10 אחר שנה שעברת. וקום לזה לרבנן שאמרו
 11 התבואה אחר שליש - וכל התבואה שנקצרת
 12 בתו בידוע שהביאה שליש לפני ריה. וקא קרי
 13 ליה בצאת השנה - שהיא משנה הנכתבת. כל
 14 אלמא התבואה אחר שליש. וקום לזה לרבנן -
 15 בתמיה וכי בקיאן דון גביי גידול התבואה
 16 לדעת שליש התבואה אריה לקצרו בתו אביי
 17 הביאה שליש בשנה שעברת. לא תפיק נפשיך
 18 בר מלכתא - לפקפך בשיעור חכמים. כל
 19 מיותם כן הוא - ממיצעת. חפזת קרשוב -
 20 מדה קטנה מאו, אחר מוח בשמינית בלוג.
 21 בכביה אכילתא - וקום לזה לרבנן שאן בית
 22 הבליעה מחוק לא פתח ולא יותר מבית
 23 תרנגולת, תרביב טעונת אובלין (הקרא בתו)
 24 "מכל תבואה אשר אכלו" - אובל הנבל אכל
 25 אחר. שלשה פסחים על שלשה פסחים פפאס
 26 פיר - שיעור חכמים שבישער יתח ראו
 27 לשיבה. לא מילתא היא דאפי - שחוק
 28 לומר וקום לזה רבנן בין שליש לפחות משלש
 29 ודאי קום לזה ריעיל בוד גוי - שתבשל על
 30 שלש באו ארין. קציר - דאישית קצירכה.
 31 ומשאר לקצרו היה קריה קציר. פמרת
 32 הפסח - הוא יום הקרבן העומר. מן סוכות יום
 33 הראשון של פסח. ודלמא עייל לא היה ליה
 34 מנסקא מילתיה דר' ירמיה הוא. ואי ס"ד לא
 35 קום ליה - דלמא עייל בוד גוי ולא היה קום
 36 לזה ח"ו - יבי תבואה העצרת בתו קום ליה
 37 - שהביאה שליש לפני ריה. ודלמא לא עייל
 38 כלל - ברקו עד שמצאו מתבואה עד שלא
 39 התחילה לרובשל כלל. ומנמו הביא. ארין צבי -
 40 מה צבי קל ברבול מכל היותו - אף א"י קלה
 41 לבשל פירוחיה מכל הארצות. הבי מפרש לה
 42 במס' תרומות בפרק בורא (דף ק"ב). מי מצית
 43 אפרת דהא אסיף קציר - דקאמרת דהאי אסיף
 44 יתירא. למדרשתו לשון קציר הוא. והא תרבי -
 45 בעלמא: "באספקא מנרין ומקב"ר. ואפי' ס"ד -
 46 שלמדך הותוב לעשות סכך של סוכה בפסול
 47 גורן יבק - בנות קיש חמורות. שבה משכיל
 48 טעונת וגידול מן הארץ. והאי יתיר האסיף נמי
 49 דקאמרת יתירא הוא. משום תרביב גבי "באספקא"
 50 את משךך לאו יתירא הוא. אלא דוה שם חתם
 51 על שם שהסוכה מוסוכת בפסולת גורן יבק.
 52 הדל מן גורן דבתו - ונתן הסוכות בצאת השנה
 53 אלא באספקא משךך - בנות שארדם אסוף לא ביה
 54 תבואה ששבותה. הא מילתא הוה בין - היינו
 55 סוכרין עסקינן מנאן שהתבואה אחר שליש. ודאי ר' תינאי שרא ביה נטא - לומר
 56 דהא אסיף - שפיר משתמע בלשנת דקרא. ולא יתירא הוא. וקשת את התבואה
 57 ללשול חשבים אל תקרי לשלש אלא שליש - ששעושה כשרה שליש בשוליה
 58 לנפשה

וְדִלְמָא לֵא עֵייל כֻּלָּל. וְקָאָמַר רַחֲמָנָא תִּשְׁמַט וְתִזְייל
 עַד חַג הַסּוּכוֹת? - לֵא סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּכִתְבִּיב "וְהָיָה
 אֲסִיף בְּצֵאת הַשָּׁנָה". מַאי אֲסִיף? אֲמַר לֵא תִּפְק
 בְּזִמְנָא אֲסִיפָה - הַכְּתִיב "בְּאֲסִפְךָ!" אֵלָּא: מַאי אֲסִיף
 - קִצִיר, וְקִים לְהוּ לְרַבְנָן כִּי תִבְוֵאָה שְׁנֵי קִצְרֵיהּ בְּתַג
 בְּדוּעָה שְׁהִיבָהּ שְׁלִישׁ לִפְנֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְקָא קְרִי לָהּ
 "בְּצֵאת הַשָּׁנָה". - אָמַר לִיה רַבִּי יוֹמֵה דְרַבִּי יוֹדָא:
 וְקִים לְהוּ לְרַבְנָן בֵּין שְׁלִישׁ לְפָחוֹת מְשִׁלְשֵׁי? - אָמַר
 לִיה: לֹא אֲמִינָא לָךְ דָּא תִּפְקִי נַפְשֵׁךְ כִּבְר מְלַחְכְּתָא?
 כֹּל מְדוּחַ חֲקִימִים כֵּן הוּא, בְּאַרְבָּעִים סָאָה הוּא מוֹבָל,
 בְּאַרְבָּעִים סָאָה חֶסֶר קוֹרְטוּב - אִינוּ יוֹבֵל לְמַבּוּל,
 בְּזֶקֶן, בְּבִירָה - מְמַמָּא מוּמְאָת אֲוִלְיָה, בְּבִירָה חֶסֶר
 שׁוּמְשִׁים - אִינוּ מְמַמָּא מוּמְאָת אֲוִלְיָה, שְׁלִישׁ עַל
 שְׁלִישֵׁה מְמַמָּא מוּדָרִים, שְׁלִישֵׁה עַל שְׁלִישֵׁה חֶסֶר נִימָא
 אַחַת - אִינוּ מְמַמָּא מוּדָרִים. הֲדַר אָמַר רַבִּי יוֹמֵה:
 כִּינָא: עוֹמְרָ שְׁהִקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בְּכִנְיִסְתָּן לְאַרְיָן מִיְהוּבִין
 הַקְּרִיבוּהוּ? אַם הַאֲמַר דְּעִייל בִּיר גוֹי "קִצְרִיבְכֶם" אָמַר
 לְרַחֲמָנָא וְלֹא קִצִיר גוֹי. - מַמָּא דְאַקְרִיבוּ? וְלֵא
 לָא אֲקִרְבוּ! - לֵא סִלְקָא דַּעְתָּךְ, הַכְּתִיב "וְאִבְלָה -
 מִיְהוּבִין מִיְהוּבִין מִמְּרַת הַפֶּסַח". מִמְּרַת הַפֶּסַח -
 אֲבָל, מִשְׁעָרָא. - לֵא אֲבָל, דְאַקְרִיבוּ עוֹמְר וְהֲדַר
 אֲבָל. מִיְהוּבִין הַקְּרִיבוּ? אָמַר לְחֵן: כֹּל שְׁלֹא הִבִּיא
 שְׁלִישׁ בִּיר גוֹי, וְדִלְמָא עֵייל וְלֹא קִים לְהוּ? - אֵלָּא:
 קִים לְהוּ, הֵבָא נְמוֹ: קִים לְהוּ. - וְדִלְמָא לֹא עֵייל
 כֻּלָּל. אֲבָל הִיבָא דְעִייל רִיבְעָא - בֵּין שְׁלִישׁ לְפָחוֹת
 מְשִׁלְשֵׁי לֹא קִים לְהוּ! - לֵא סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּכִתְבִּיב
 "וְהָעָם עָלוּ מִן הַיַּרְדֵּן בְּעֵשׂוֹר לְחֹדֶשׁ" וְאִי סִלְקָא
 דַּעְתָּךְ דְּלֵא עֵייל כֻּלָּל - בְּחֻמְשָׁה וְיָמֵי מִי קָא מְלִיטָא?
 - אֵלָּא מַאי - דְּעִייל רִבְעָא אוּ דִּקְאָ, אֲפִתִי בְּחֻמְשָׁה
 וְיָמֵי מִי קָא מְלִיטָא? - אֵלָּא מַאי אִית לָךְ לְמִימְר -
 "אַרְיָן צִבִי" תְּרִיב בְּה, הֵבָא נְמוֹ - "אַרְיָן צִבִי" תְּרִיב
 בְּה. מִתְקַוָּה לָהּ רַבִּי חֵינָא: וְיָמֵי מְצִית אֲמִרַת דְּהֵאִי
 אִתּוּי קִצִיר הוּא? וְהַכְּתִיב "בְּאֲסִפְךָ מִנְרֵיךְ וּמִקִּבְךָ",
 וְאָמַר מִי: בְּפִסְלוֹת גוֹרָן וְיָבֵק הַתְּרִיב מִיְהוּבִין, אָמַר
 רַבִּי יוֹדָא: הֵא מִלְתָּא הוּא בִּירָן - וְאִתָּא רַבִּי חֵינָא
 שְׂרָא בִּיה נְטָא. אֵלָּא מְנָל? - אֵלָּא מְנָל, רַבִּי יוֹנָן
 כֵּן וְיָסֵף אֲוִמְר: "וְעוֹשֶׂת אֵת הַתְּבִוָּאָה לְשִׁלְשׁ הַשָּׁנִים"
 א

י"ד נאמרו. שבע שכבשו ושבע שחלקו. הדיב ר' בן ברנאי: דא תרביב יחיבול מעבר
 דרפח ממורת הפסח, לא בטי'ו הדיב ר' אלעזר בר יוסי קביה דר' דוסא: והתביב ממורת
 הארץ יצאו בני ישראל, לא בתבשה עשר השנים - משמע דא לא
 הקריבו היו אסין כל היום. ודלא במיד בנימנות פ' ד' ישמעאל (דף חסא) דאף במונ
 שבתוקים קיים האסין בתורה מתי. ח"ו ארץ צבי - ובחמשה ימי קמלו. דא דאמר לעיל
 לענין ששה חודש ליה. אפי' משום רבתי (הקרא בתו) "כרמל ר' ומלא ועוד.
 דארי ישמעאל: כל ביאות שנאמרו בתורה לאורי

1 אל תקי שלשל אלא לשליש - כלומר: עשייה כשואה שלוש בשלה. ותימה הדרא
 2 קשיא לרביה: דקמרי לעיל: ודלמא לא עיל כלל. וקמרי רובנא משטני וחילי
 3 עד תר הסוכות ורג: דדאי תנא ליה ליה דרשה דלעיל. **מתוך** שעשוין פריגן - מתוך
 4 שגורן מעט מעט. שאין נלקטין בידו, אלא הוים נלקטין מעט ולמחר מינע. ומנצא
 5 חדש וישן מעורבין חד אמר הלכו בהם אחר
 6 לקיטה שאמר דיק. לכל איל ביהו בתר השרשה.
 7 בשבשעת אחת תמשתה כל השדה. שדירי בת
 8 אחת זורעים אותם. ומעשר פירות האילן וקטנית
 9 וירק - מדרבנן הם. ויכולת בהם תבנים לקבוע נמו
 10 לכל אחד לפי דעתם. כל פירש הקונטרס. ותימה
 11 תינה מעשר דרבנן, אלא שבשעת דאורייתא הואי
 12 ריבם בתר לקיטה כשאר ירק, ויכי אולין בתר
 13 השרשה לחריי בשבשעת כשהשרשה בששית;
 14 ושמן כשביעת במן הוה. ורבי דאיא כדאמר גבי
 15 פירובל בפיק השולח"א (גיטין דף ק"א, ט"א א"ר
 16 כדנתיא בת"כ; מנין לאורו ודחון ופרגין ושעומטין
 17 שהשרשו לפני ריה שבשכנין אנתן בשביעת -
 18 חילי; ואסתתא את תבואתה בשביעת; כול איני
 19 שלא השרשו. חילי; שיש ענין חורע ואספרי -
 20 ששה זורעים וששה אוספים, ויש לשה זורעים
 21 ושבעה אוספים.

22 **ויצבור** - גורנו לחטוב - כלומר: יתכן דיכול לתקן
 23 מעט איל בתר השרשה ומסיך דרבנן
 24 סברי אין בילה. ותימה: מאי קא משני? אבתי
 25 תקשי לר"ש שדירי דסברי יש בילה, ואילן בתר
 26 השרשה, כדתנין בהדאי: מקצתן שריעתי.
 27 ובסיפא דרד משנה נמי הון פריכי ב' שריעתי.
 28 (מדף) אר"ש שויר: פיל המצרי שורע לורע
 29 בתחלה - כירנא בוק. כלומר: בתר השרשי' כאור
 30 ודחון. ועד: מאי קשיא ליה יצבור גורנו לחטוב
 31 נדי דרמיעל לבצירת גורן חרש וישן, לענין
 32 שניה הנכנסת לשלישית לא מרני. ושדיעה מעשר
 33 שני, ששלישית מעשר עני. ותימה: וקתא משנת בירושלמי
 34 לששית. ומדיה, זה יכול לתקן; שפירש מעשר
 35 אחד ויחלק על משנה, ויאלב המעשר בירושלמי.
 36 והמעשר יתקל לעינים. וקתא משנת בירושלמי
 37 דשבשעת דשני מעשרות מעשר על ידי צבור
 38 גורנו.
 39 **פול המצרי** שורע - כן סיפא הדיהא דהאורו
 40 ודחוןך דאי, ומוסיף אורבנן, שאף בפול
 41 המצרי הולבין בתר השרשה. **אמר** רבי בחקי בר נתנני אמר שמואל הלכה כר"ש שורר -
 42 ברוב ספרים גרסינן בדיקוסין רבה (מנחות ל"ב ע"ב) ר' שמואל בר נתנני א"ר יונתן, ולא
 43 יתכן, כדרכהא כאן, ופריה: וזי אמר שמואל הכי וכו'. דא"כ קשיא ר"ה יונתן אוד' יונתן
 44 לפי הספרים דגוס דתם א"ר יונתן הלכה כר"ש שוירי במסוכין ובהרומת מעשר של ומא.
 45 ומשנה: בתני אודר, א"ר יונתן, כדרכהא בתבומה תקישה (תולין ע"ה), ואיני פ' ספרים דגריסי
 46 בהדאי אמר ר' יוחנן - ולא יתכן, במסוכין כדרכהא בתר פריק איני' (דף נ"ה.א).
 47 **הוויין מין ושמן** - לענין מעשר איירי. והוא הדין מים לענין אה"ב, דה"ה "התערובות" (ותמים
 48 מ.א). **אחר** גמר פרי - אין או אחר לקיטה. ותבנן דגמיר לפני ריה ונלקט אחר ריה.
 49 וכל דיק נמי הולבין בו אחר גמר פרי, אלא דנקיט בכל דוכתי בתר לקיטה - משום דלקיטה
 50 תבין לגמר פרי. אלא וכו' - אין לקיטתן בגמר פרי, שנמתין לתן עד שתייבשה, ואין לקיטתן
 51 באחר, והמתיישבן פריכין פריכין. אבל גמר פרי באחר, כלל מתוך לעשר לשמואל אף על גב
 52 דסבר אין בילה. ותימה: שמואל דאמר כמאן? דא בין ר' שמעון שוררין בין רבנן מודו דאוליקין
 53 ביר השרשה לקיטת ראש השנה. כר"ש, ודחה ליה יתן, ושמואל דאמר גמר פרי לראדר
 54 ראש השנה - ודחה ליה דש

1 לנפשה - תשובה על מה נאכל בשנה השביעית. האורו ודחון בו' - מנין קטניות וק.
 2 דחון - מילין. פריגן - מקוץ בלעז. מתקשרין לשכר - במעשרות שנה ששברה, אם
 3 שניה מעשר שני ואם שלישית מעשר עני. ומתירין בשביעית - אם השרישו ערב שבשעת
 4 לפני ריה. ומתקשרים לשנה הבאה - בשנת לקיטתן אם משאר שני שנתו היא שואה
 5 שבשעת. בתר הנחה - לקמן (דף ט"ה). תנא לה
 6 בפריקין: אילן שחטמו פירותיו ערסו ט"ו שבט
 7 שואה ריה לאילנות מתעשר לשנת שבטה.
 8 דיק בתר לקיטה - כדאמרין לעיל (ד' י"א).
 9 ליקט דיק ערב ריה בו'. תני - קטניות כמאן
 10 שנתיהו שהלכו בתן אחר השרשה. מתוך
 11 שעשוין פריגין פריגין - מתוך שגורן עשוי מעט
 12 מעט שאין נלקטין באחר, אלא הוים לוקטין
 13 ומפריכין מעט ולמחר כדאמר. ומנצא חדש וישן
 14 מעורבין לתן והתפריכין לפני ריה עם התפריכין
 15 לאחר ריה - אם הולבין בתן אחר לקיטה כשאר
 16 דיק כשדיא מפרשי מעשרותיה. חיל מעשר מה
 17 החדש על הישן ונמן הישן על החדש - אולי בתו
 18 בתר השרשה כשכשנה אחת משרשה כל השדה.
 19 שדירי בבת אחת וזורעין אותן, ומעשר פירות
 20 האילן וקטניות וירק מדרבנן תקי, ויכולת ביה
 21 החכמים לקבוע נמו לפי דעתם לכל אחד ואחד.
 22 **פריגין** - לשון ה' נטפי בקטניות. כדאמר
 23 במסכת ביצה (דף ק"א, ט"ב). מוללין בלילות ומפריכין
 24 קטניות בריט. ויצבור גורנו לחטוב - ומה בכך אם
 25 ישן וחדש מעורבין? יצבור את כל הגורן לחטוב,
 26 כלומר באמצעיתו. שיהא הולב בכלל ישיה.
 27 נמצא ששיתום ועשר - יחד מן החדש
 28 במעשר לפי מה שיש חדש גורן, ומן הישן לפי
 29 מה שיש ישן. מי לא תניא - דמסוכין אבילה,
 30 לומר: גמר בכלל. ומנצא מותר מן החדש לפי מה
 31 שיש חדש ומן הישן לפי מה שיש ישן. פול
 32 המצרי - מין קטנית. פאוליי. ומכרש לזורעין
 33 לירק ולזרע, והזורע לירק - דרבנן אחר
 34 לקיטה, והזורע לאכול את זרעו - תורת קטניות
 35 עליה. ומתעשר אחר השרשה. וזה שורע לורע
 36 והשריש מקצתו לפני ריה ומקצתו לאחר ריה.
 37 אין תורסין מה - שמכריזין בו שזרעהו
 38 באחרונה. על הגורע בראשונה. וכל מן הראשון
 39 על האחרון. כיצד הוא עושה - טורח לתת זה
 40 בעצמו ולא בעצמו. צובר גורנו לחטוב - יבילול
 41 אורו יפה לאחר שנתן מן הראשון בויתו זה, ויחזור ויצבור לאמנע
 42 הגורן, שיהא כולו באחר, ומנצא תורס מן החדש שבו כ' ישי בילה - יש לסמוך על
 43 הבילה. לומר שיש משנתין בתוך המעשר לפי החשבון. אין בילה - אין סוכנין על כך.
 44 שיש לומר לא בכלל יפה, ורובו של מעשר מן החדש או רובו מן הישן. מין חייב ושמן -
 45 המצרי יין חדש עם הישן, או חשן עם הישן - תורס ומעשר מנעו. ומנין במעשר
 46 שנעדם כפי החשבון. שדבר לול בכלל יפה. אלא יבש - אין סוכנין בו על הבילה.
 47 אשתישיתיה - לר' יודא הא דאמר שמואל הכל חולק אחר גמר פרי. ותו אמרין ואי
 48 אשמעוניה הכל חולק אחר גמר פרי - דלא מינציא מפילוי תבואה ותימים נמי. מקיל הלכה
 49 כר' שנעון שורר, במאי דפליגי. דבתבואה ותימים לא פליגי ולא אורבין בתו אחר גמר
 50 פרי. אבל במיני קטניות פליגי. דר' שמעון אילת בתר השרשה ורובן כלו איל. למדנו
 51 דאשכח שמואל תנא ודלא איל בתר השרשה בקטניות אלא אחר גמר פרי, ועליה סמך
 52 פלוגי: עליה דר' שמעון שורר. ועלה דהא מתניתין דרבינן לעיל: האורו ודחון והתפריגין
 53 והשעומטין ששרשו בו, ואני לא ידעתי מאן הוא הוהא אנת. אשתישיתיה לר' יודא
 54 הא דאמר שמואל הכל חולק אחר נפשי - ואף הקטניות לא הלכו בתן אחר השרשה.
 55 וכי אמר שמואל הלכה כר' שמעון שורר - לא מטעמיה דאמר, דאלו רבי שמעון שורר
 56 טעמיה משום בילה. וטעמא שמואל משום ברבליה חדש דהא, שגדל גזמר ראש
 57 השנה.

1 **אל תקי** לשלש אלא לשליש - כלומר: עשייה כשואה שלוש בשלה. ותימה הדרא
 2 קשיא לרביה: דקמרי לעיל: ודלמא לא עיל כלל. וקמרי רובנא משטני וחילי
 3 עד תר הסוכות ורג: דדאי תנא ליה ליה דרשה דלעיל. **מתוך** שעשוין פריגן - מתוך
 4 שגורן מעט מעט. שאין נלקטין בידו, אלא הוים נלקטין מעט ולמחר מינע. ומנצא
 5 חדש וישן מעורבין חד אמר הלכו בהם אחר
 6 לקיטה שאמר דיק. לכל איל ביהו בתר השרשה.
 7 בשבשעת אחת תמשתה כל השדה. שדירי בת
 8 אחת זורעים אותם. ומעשר פירות האילן וקטנית
 9 וירק - מדרבנן הם. ויכולת בהם תבנים לקבוע נמו
 10 לכל אחד לפי דעתם. כל פירש הקונטרס. ותימה
 11 תינה מעשר דרבנן, אלא שבשעת דאורייתא הואי
 12 ריבם בתר לקיטה כשאר ירק, ויכי אולין בתר
 13 השרשה לחריי בשבשעת כשהשרשה בששית;
 14 ושמן כשביעת במן הוה. ורבי דאיא כדאמר גבי
 15 פירובל בפיק השולח"א (גיטין דף ק"א, ט"א א"ר
 16 כדנתיא בת"כ; מנין לאורו ודחון ופרגין ושעומטין
 17 שהשרשו לפני ריה שבשכנין אנתן בשביעת -
 18 חילי; ואסתתא את תבואתה בשביעת; כול איני
 19 שלא השרשו. חילי; שיש ענין חורע ואספרי -
 20 ששה זורעים וששה אוספים, ויש לשה זורעים
 21 ושבעה אוספים.

22 **ויצבור** - גורנו לחטוב - כלומר: יתכן דיכול לתקן
 23 מעט איל בתר השרשה ומסיך דרבנן
 24 סברי אין בילה. ותימה: מאי קא משני? אבתי
 25 תקשי לר"ש שדירי דסברי יש בילה, ואילן בתר
 26 השרשה, כדתנין בהדאי: מקצתן שריעתי.
 27 ובסיפא דרד משנה נמי הון פריכי ב' שריעתי.
 28 (מדף) אר"ש שויר: פיל המצרי שורע לורע
 29 בתחלה - כירנא בוק. כלומר: בתר השרשי' כאור
 30 ודחון. ועד: מאי קשיא ליה יצבור גורנו לחטוב
 31 נדי דרמיעל לבצירת גורן חרש וישן, לענין
 32 שניה הנכנסת לשלישית לא מרני. ושדיעה מעשר
 33 שני, ששלישית מעשר עני. ותימה: וקתא משנת בירושלמי
 34 לששית. ומדיה, זה יכול לתקן; שפירש מעשר
 35 אחד ויחלק על משנה, ויאלב המעשר בירושלמי.
 36 והמעשר יתקל לעינים. וקתא משנת בירושלמי
 37 דשבשעת דשני מעשרות מעשר על ידי צבור
 38 גורנו.
 39 **פול המצרי** שורע - כן סיפא הדיהא דהאורו
 40 ודחוןך דאי, ומוסיף אורבנן, שאף בפול
 41 המצרי הולבין בתר השרשה. **אמר** רבי בחקי בר נתנני אמר שמואל הלכה כר"ש שורר -
 42 ברוב ספרים גרסינן בדיקוסין רבה (מנחות ל"ב ע"ב) ר' שמואל בר נתנני א"ר יונתן, ולא
 43 יתכן, כדרכהא כאן, ופריה: וזי אמר שמואל הכי וכו'. דא"כ קשיא ר"ה יונתן אוד' יונתן
 44 לפי הספרים דגוס דתם א"ר יונתן הלכה כר"ש שוירי במסוכין ובהרומת מעשר של ומא.
 45 ומשנה: בתני אודר, א"ר יונתן, כדרכהא בתבומה תקישה (תולין ע"ה), ואיני פ' ספרים דגריסי
 46 בהדאי אמר ר' יוחנן - ולא יתכן, במסוכין כדרכהא בתר פריק איני' (דף נ"ה.א).
 47 **הוויין מין ושמן** - לענין מעשר איירי. והוא הדין מים לענין אה"ב, דה"ה "התערובות" (ותמים
 48 מ.א). **אחר** גמר פרי - אין או אחר לקיטה. ותבנן דגמיר לפני ריה ונלקט אחר ריה.
 49 וכל דיק נמי הולבין בו אחר גמר פרי, אלא דנקיט בכל דוכתי בתר לקיטה - משום דלקיטה
 50 תבין לגמר פרי. אלא וכו' - אין לקיטתן בגמר פרי, שנמתין לתן עד שתייבשה, ואין לקיטתן
 51 באחר, והמתיישבן פריכין פריכין. אבל גמר פרי באחר, כלל מתוך לעשר לשמואל אף על גב
 52 דסבר אין בילה. ותימה: שמואל דאמר כמאן? דא בין ר' שמעון שוררין בין רבנן מודו דאוליקין
 53 ביר השרשה לקיטת ראש השנה. כר"ש, ודחה ליה יתן, ושמואל דאמר גמר פרי לראדר
 54 ראש השנה - ודחה ליה דש

ראש השנה. ארבעה – פרק ראשון דף יד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קסא רש"י

1 וצריבא – הני תלת דשמואל הלכה כר"ש שזורי, ולכל און בילה, והכל הולך אחר גמר
2 פרי. כרבנן כבריא ליה – ואין תרומין ממנו. ואין לו הקנה לחדש ושן שתשכרו אלא
3 איב תרומין עליו ממוקם אחר לפי השבון, מחדש על החודש, ומישן על הישן. קשיא
4 דשמואל אשמואלא – והבא אמר בשמואל הלכה כר"ש דרש בילה, והבא אמר אין בילה.

5 קמיל תבל הולך בו' – למימרא דכוליה חדש
6 הוא. והלכה כר"ש, ולא ממועדיה. במאי פדילי
7 – בנימי קטנית אמר שמואל דמריב דעשרתין
8 לפני ריה. כנשירין לאור ריה תרובי טעמא
9 למלתיה משום דהולכין בתן אחר גמר פרי. אבל
10 תבואה ויתיה אחר שליש. ולשמעון הני תרדי
11 – ומדמרא שמואל: הכל הולך אחר גמר פרי –
12 אשמעון דהאי דקאמר תלכה כר"ש לאו משום
13 בילה. אלא משום דכוליה חדש. אבל בילה –
14 לית ליה. דאי אתי ליה דלה – אמאי אשמעון
15 הכל הולך אחר גמר פרי? באפס מנינך ומיסקך
16 – במאן סמכו בחמיס לקבוע זמן מעשר ירק
17 דדריביה אחר לקטת, לאפמכתא בעלמא כל
18 אסף שלך ידא כתרומתו גזר יוקב, שהלכה בתן
19 תורה אחר שנה שדביאה שליש. הרי שהלכה
20 בתן אחר שנה שנדלו במימיה. שהבאת שליש
21 שלוח היא גידולתן, שמאודה שנה ראיה
22 לקצר בידוחן. אף כל בו' – לכך הלכו באילן
23 אחר תבואה, שכל גזלת פירותיה עיי שהעלת
24 שרף האילן לפני תבואת הווא. יצאו ירקות
25 שגידולן על פי שנה הבאה – והיני שנת
26 לקטתן, שהיו גזוזן אותה היא תורת גידולה.
27 רוב מים – הם מן גשמים, שרוב ירדעים גידולים
28 על ידם. על כל מים – אף על שאובין, שדולין
29 ומשקין אותן תמיד, בענין שאמרי (הריב"א) –
30 וזוהרתו בירגלן כן הדיקן – סתם גז הדיקן דרובו
31 בהשקאה. בצלים השריטם – ציפוליי בלע"ז.
32 שאין עשין גדולין כשאר בצלים. ופול המצרי
33 שזרתי ליה – דאי דרש לורעי – קטנת ביהוה
34 ולא חלבו בו אלא אחר השרשה. אשנת ארז
35 – כגון שמנע מהם מים ולא השקו שלשים יום
36 לפני ריה. ובענין אפר ריה. וכי הארץ היתה דהגן
37 במס ששקתו, ולקטתו כשאר בצלים מתעורר.
38 ריי הגלילי אתי ליה את מתניה. דכיון דמנע
39 מים שלשים יום לפני ריה – נמצאו גידולין על
40 מי שנה ששורה, ולרעי ריי גדולין על כל מים
41 ומתעשרין להבא. כפי רומיים מפרש אפסא
42 ריי אתי ליה את תמיני שמנע בתן מים שלשים
43 יום לפני ריה. ריי תמיני לשעבר. ומרש טעמיה
44 בתלמוד ירושלמי, איך מנא: מכין שמנע בתן
45 מים שלשים יום לפני ריה – נשעו כבעל. כלומר זמן יחובן למעשר בריה' ודחוס לא נסתפקו מכל מים. שהן מים שאובין, זה שלשים יום כי אם ממי גשמים – יצאו מתורת ירקות
46 הגדולין על כל מים ונכנסו בתורת שדה הבעל ומתעשרין לשעבר. דרכן של בצלים השריטין ופול המצרי למנעו מהם מים שאובין פרק אחר לפני לקטתו כדי
47 להשקותו, לפיכך חילקום בחיבוי משאר ירקות. אבל שאר ירקות שאין דרכן בכך, אפילו מנע בתן – לא יצאו מתין ירק, ונבטלה דעתו. בצלים השריטין מסתפקין לשנה בהשקאה את
48 שלשים יום וזוהי, לפיכך אם השקו בתן שלשים יום לפני ריה – נמצאת השקאה זאת ומעלת להם בשביעית. לפיכך אסורין בשביעית. ולענין מעשר נמי דרו וזהו כבדילין על מ
49 שנה הבאה. שעדיין לחלודת השקאתן קיימת. אבל ירק שדרכו ליגזו – גריך להשקותו תמיד, ואפילו מנעו ממנו שלשים יום לפני ריה – בטלה דעתו אצל כל אדם, אבל נתנו בתן
50 בחיבוי חילוק עין שאין דרכן בכך, ומלאת ולא שכיחא היא. כאחד בשבט "ה לאליל" – ואין תרומין ספורות אילן שהתנו פירותיו קודם לכן על פירות האילן שנעטו לאחר כמנא.
51 הואיל ויצאו רוב גשמי שנה – שבער עבר רוב ימות הגשמים שהאן זמן רביעה ועלה השרף באילנות. ונמצאו הפירות חנוטין מעתה. ועיין רוב תקופת פנת כמחויין – עדיין רוב
52 התקופה לבא. מאי קאמר – ועדיין רוב תקופה מבוהין. כל שכן ריבון דרוב תקופה מבוהין עדיין לא הגיע זמן ונתנוהו. וזהו ליה ליהם לקבוע ריי דה אדר. שליטת אחריו – פירות אילן
53 אחרות. שני עשורים – מעשר שני בשנה שניה, ומעשר שני בשנה שלשית, שהיתה שנה נבנסת לשלישית.

1 הווא אמנא כרבנן כבריא ליה – תימיה דהאי דראי כרבנן כבריא ליה שמינ' שזורי, שמונ'
2 דרבנן ופליגי עליה פ"ב דשביעית (משנה ט) כבריא דרו חלו המצרי בתר לקיטה
3 וטפי וזוהו ליה לשמואל לפסוק כרבנן דר"ש שזורי אפילו אם תמצא לומר דאיבא רבנן
4 כברייתא דסיל פול המצרי בתר השרשה, ולית ליה עובר גזעו, ממי ליגזו אכל כרבנן
5 דתמיני דשביעית, והיי טפי מדר"ש שזורי
6 ירלי: ושמואל בא לפסוק כר"ש שזורי בכל דבר.
7 אפילו באורו דוחן ופרגן ושומשמן, ולא
8 שמשיעיה. דשמייה דר"ש משום דעובר גזעו.
9 בילה, ושמואל סבר: אין בילה. אלא משום הדבל
10 הולך אחר גמר פרי. ואף ע"ג דב'קומץ רבה
11 מנחות דף ל"ב) מיהו דהוא הפול המצרי ולא
12 מימיה דהיא דאדורו דוחן ופרגן כלל – מ"מ נפקא
13 מינה לגבי דחיא. מה גזר יוקב – אפמכתא
14 בעלמא. ומעשר ירק דרבנן, ועיקר קרא לפסולת
15 גזרן יוקב, כדלעיל דף י"גא) לענין סוכה. אינ'
16 משום שביעית דאורייתא אימרינן קרא.
17 **בצלים** השריטם – מפרש בירושלמי שני
18 דשביעית: בוצלי קופרא, דלא עדיין
19 זרע.
20 **ופול המצרי** שזרתי ליה – דאי דרש לורעי –
21 דהא נתן פני שני דשביעית (מ"ח) כיוצא
22 בתן דבתר השרשה, ואפי' לא נענו מהם מים. ודך
23 משנה פירש כקונטרס דרתיא כריי ויי הגלילי,
24 אבל אפסא נראה דאתי כרע ולא כרבי יוס
25 הגלילי, ואמר עלה בדיוולתה: איך מנא. מכין
26 שמנע זמן מים שלשים יום לפני ריה – נשעו
27 כבעל. כלומר: יצאו מתורת ירקות הגדולין על
28 כל מים, ונעשו כשדה בית הבעל שמתפקת במי
29 גשמים, ומתעשרין לשעבר. **אחד** בשבט שני
30 – מפרש נמי לביה כמו לביש, אלא קוא נקט,
31 דלמר זמן תיטיה על נשמי שנה זו או בשבט
32 ולמר גבי' ששבת. וכל הענינים קודם זמן הזה –
33 דענין על נשמי שנה לפני תשרי. והא דלא אויל
34 באילנות בתר תשרי כמו שפירש בתבואה – משום
35 דדרשין לעיל דף י"א) פמינש שברביעית ועדיין
36 אסורין משום ערלה.
37 **ונגזו** בו שני עשורים – אף שני עשורים משום
38 תריש – לא היה מתוקן, אלא פורש
39 בידושלמי: שהפריש מעשר א' למעשר שני,
40 ופאדו וחלקו לעניים.

1 **והצריבא, דאי אשמעינן הלכה כרבי שמעון שזורי – הנה**
2 **אמינא משום דקסבר יש בילה, קא משמע לן: לכל אין**
3 **בילה. ואי אשמעינן לכל אין בילה – הנה אמינא כרבנן**
4 **סבירא ליה, קא משמע לן: הלכה כרבי שמעון שזורי.**
5 **ואי אשמעינן הני תרתי – הנה אמינא: קשיא דשמואל**
6 **ארשמואל, קא משמע לן: הכל הולך אחר גמר פרי.**
7 **ואי אשמעינן הכל הולך אחר גמר פרי – הנה אמינא**
8 **אפילו תבואה ויתיה נמי, קא משמע לן: הלכה כרבי**
9 **שמעון שזורי במאי דפליגי. ולשמעינן הני תרתי, לכל**
10 **אין בילה לפה ל? – הא קא משמע לן, דליין ולשון יש**
11 **בילה. תניא, רבי יוסי הגלילי אומר: "באספך מנינך**
12 **ומיקבך" מה גזרן יוקב מיוחדין – שגידולין על מי שנה**
13 **שעברה, ומתעשרין לשנה שעברה, אף כל שגידולין על**
14 **מי שנה שעברה – מתעשרין לשנה שעברה, תנא**
15 **ורקות שגידולין על מי שנה הבאה ומתעשרין לשנה**
16 **הבאה. רבי עקיבא אומר: "באספך מנינך ומיקבך"**
17 **מה גזרן יוקב מיוחדין – שגידולין על רוב מים,**
18 **ומתעשרין לשנה שעברה, אף כל שגידולין על רוב מים**
19 **ומתעשרין לשנה שעברה, תנא ורקות שגידולין על כל**
20 **מים ומתעשרין לשנה הבאה. מאי בינייהו? – אמר רבי**
21 **אבהו: בצלים השריטין ופול המצרי איבא בינייהו.**
22 **התנן: בצלים השריטין ופול המצרי שמנע מהן מים**
23 **שלשים יום לפני ראש השנה – מתעשרין לשעבר,**
24 **ומבוהין בשביעית, ואם לאו – אסורין בשביעית,**
25 **ומתעשרין לשנה הבאה. "באחד בשבט ראש השנה**
26 **לאילן" מאי קאמרי? אמר רבי אלעזר אמר רבי**
27 **אושעיא: הואיל ויצאו רוב גשמי שנה, ועדיין רוב**
28 **תקופה מבוהין. – מאי קאמרי? – הכי קאמר: אף על**
29 **פי שרוב תקופה מבוהין, הואיל ויצאו רוב גשמי שנה.**
30 **הנה רבנן: מועשה כרבי שקליט אחריו באחד בשבט, ונגזו בו שני עשורים,**

1 **אחד**
2 **הולך על כל מים ונכנסו בתורת שדה הבעל ומתעשרין לשעבר. דרכן של בצלים השריטין ופול המצרי למנעו מהם מים שאובין פרק אחר לפני לקטתו כדי**
3 **להשקותו, לפיכך חילקום בחיבוי משאר ירקות. אבל שאר ירקות שאין דרכן בכך, אפילו מנע בתן – לא יצאו מתין ירק, ונבטלה דעתו. בצלים השריטין מסתפקין לשנה בהשקאה את**
4 **שלשים יום וזוהי, לפיכך אם השקו בתן שלשים יום לפני ריה – נמצאת השקאה זאת ומעלת להם בשביעית. לפיכך אסורין בשביעית. ולענין מעשר נמי דרו וזהו כבדילין על מ**
5 **שנה הבאה. שעדיין לחלודת השקאתן קיימת. אבל ירק שדרכו ליגזו – גריך להשקותו תמיד, ואפילו מנעו ממנו שלשים יום לפני ריה – בטלה דעתו אצל כל אדם, אבל נתנו בתן**
6 **בחיבוי חילוק עין שאין דרכן בכך, ומלאת ולא שכיחא היא. כאחד בשבט "ה לאליל" – ואין תרומין ספורות אילן שהתנו פירותיו קודם לכן על פירות האילן שנעטו לאחר כמנא.**
7 **הואיל ויצאו רוב גשמי שנה – שבער עבר רוב ימות הגשמים שהאן זמן רביעה ועלה השרף באילנות. ונמצאו הפירות חנוטין מעתה. ועיין רוב תקופת פנת כמחויין – עדיין רוב**
8 **התקופה לבא. מאי קאמר – ועדיין רוב תקופה מבוהין. כל שכן ריבון דרוב תקופה מבוהין עדיין לא הגיע זמן ונתנוהו. וזהו ליה ליהם לקבוע ריי דה אדר. שליטת אחריו – פירות אילן**
9 **אחרות. שני עשורים – מעשר שני בשנה שניה, ומעשר שני בשנה שלשית, שהיתה שנה נבנסת לשלישית.**

לרבעי הך משנה אחיא במאן דחגי: יטע רבעי, בריש י"במי (ברכות דף לה).

ולשביעי קרי נמי אתא ביה שביעתא אלא מפרי בירושלמי וביבורים פרק ב: כן אתרוג בת ששית הנכנסת לשביעת היא וריא לעגלים כאילו בתר חגטה. ופסור מנעש בירק דבתר לקיטה. והיא דלא תנא שוה לאילן לעגן בלאים, ולא וריא בלאים בברם.

משאיכ בירק. ולעגן ריה שלו שבט באילן.

כדמאר בעשוקן – לא תניא ובהא אלא מריד

דבהאי אילן בתר חגטה ובהאי בתר לקיטה. ואית:

אמאי לא אולין באתרוג בתר לקיטה לכל דבר.

כיון שגדל על כל מים בירק. למאי דפרישית לעול

דהדיא דרשה עריבא בשביעתא דאורייתא. ורל.

משום דרשינן לעול (דף י"א) גבי ערלה: פעמים

שברביעית ועדין אסורין משום ערלה. ואית:

דבא שמענ דאולין בירק בתר לקיטה לעגן

לפרש, והא דמרי בירק בתר לקיטה – היינו

הספיקין תומריה, חזן מספדיה כרוב. ופריש הריש

שמ, ע"פ הדושלמי, דאירי בספדיה ששית

הנכנסת לשביעית. ותריץ בחבי הדואי דפרי

מקום שנהרג (פסחים דף נ"א, ושם) הדניא

איכפא: כולם אסורין חזון מספדיה כרוב. ונהא

לפרש, והא דמרי בירק בתר לקיטה – היינו

כשלא נגמר גדולם בששית. אבל נגמר גדולם

מששית – שרץ לרע בין לר' יוסי הגלילי, מיום

דהוא אבטליה ובכאלי הסיסיים הלעיל. שנענע מיום

שליש יום לפני ר"ה. דאפי מאן דפליגי החם –

הבא מודה דלר' יוסי הגלילי כיון דנגמרי גדולם –

נמצאו גדולים על מי שנה שעברא. ותו לא גריל

על מי שנה אבהא. ולרע נמי, כיון דתו לא גריל

על כל מים – וצאנן תמורת דיקתה הגדילים על

כל מים. כדאמרי בירושלמי כדמפרש לעיל בוי

בעלים. ונעשה כשהו הבעל שנסתפקתו

נעשים ומתעשרים לעובר. וכו' (על דף י"ג) גבי

אורו דחזון. ודידה לוד שנואל דיק דין דבתר

לקיטה, וקאמר הבל והזקן אתר נמר פתי. אלא.

נמר פתי עיקר. אלא דנקט בכל דוכתי לקיטה –

משום דרך לקט בתר נמר פתי. והתנו גמרי

פריים ביה. אלא תנא מתיישבין ביה. כדאמרי

דרעיון פריכן פריכן. ומודה, קשה מאתרוג

דבסמך. דאמר: הבא באתרוג שחננו פירותיו

קודם ט"ו דאריך שבט, ומשמע משום דמספקא

ליה אי אולין בתר חגטה באתרוג כ"א. או בתר

לקיטה כ"ג. ונהו בו שני עישורין. אלא תאדלי

בתר לקיטה על על דג נבמר דפרי (גמ' דהרי

חגט שבטט של שנה שעברא ולא לקטע עד שבט

אחד. ושנא אתרוג חלוק משאר פירות. לפי

שדרכו לעמוד באילן שחית וששל שנים ומזן וכל

שנתוקים ובכאלי גרל בכל שנה שנה. אי נמי, אי

על פ' שתנט בשבט – ומנין דאין נגמר גדולו עד

שבט אחד. ונתיה והשתא דנקט רבי יוחנן לקמן (דף

ט"ז.) גבי אתרוג אפילו כות ונעשית ככר. כלומר

דעל ימי שנה אבהא גרילה. ומחז תבית וריא

לא וקא. והא ר' יוחנן בתר חגטה אילן. ושנא לא חשיב חגטה באתרוג בפחת מכות.

הכפלין – חזקן – אפילו וריא במאן דחלכה תומחיה על עצמו. וכל בעשי לשנוי דרעי

מספקא ליה הלכתא במאן דלעובר. ודמסאנא יודע היה דחלכה כבד.

אחד כדברי ב"ש – שאמרו נחחרשה שנה וכובר נכנסת שלישית משתישבה. ואחד כדברי
ב"ח – האמרו: לא נחחרשה שנה עד חמישה עשר. בו. לא מנתג ב"ש כ"ז – בני עישורין
שנתה נהו לא מושום ספק כביש ספק כב"ה. אלא מושום הלכה כרוב גמליאל דאמר
אתרוג אחד לקיטה בירק. משום דרברו לילגד על כל מים חזון נלקט בשלישית. או שנתג
כ"א דאמר אתרוג חגטה הלכו בו כשאר

אילנות. והיי חגט בששית. ולקמה פריך. איכ

פשיטא מלי דכרבי נכנסת בששית. כביש. שות

לאילו – לילך אתרו חגטה לעגן ערלה ורבעי

ושביעית. שבשעת לקיטתו עישורו – שאם

חגטה בששית ונלקטת בשלישית. מתעשר כרת

שנה שלישית בירק. לפי שאף הוא דרבו לילגד

על כל מים. ליה פריש של בשעתא קמיתא

דקדושיה. והרעה לקיטתו וכו' – בעלמא

(עירובין ג.) פריכטן סיפא אישא. ומשני: כאן

קודם בה קול. כאן לאודי בה קול. מקולי ב"ש

בו – בעירובין פריש מל במחלוקת אתה. שיש

מקום שנוטין בה דרבי בות הלל לחקל. כגון

כמה חסרון שגדחה שלא טמטא באהל. ביש

מקום שנוטין בה דרבי רבי שמאי לחקל. שח

אומרם ב' חליות. וכו' אומרם: חזילי אתה.

וכן לטרפה. נמצאו דרבי ב"ש מקלין בטרפה

ואומר עד שתחשו שתי חליות. וכו' במתירין

מקום שנוטין לעגן חוטמת. למי שחסדה

חזילי אתה אינה מטמאה. והאחוז בו קולי ב"ש

וקולי ב"ח – רשעי. שחרי דכריו סתורין זה את

זה דהי לחקל. והאחוז ביוצרי שנתה – ככיל

בחדש תולדן. הוא. שאינו יודע לזבוחן על מי

לסמך. אבל בני מחלוקת שחלקו אילו בו

ואלו בו – אין כאן לא משום רשע ולא משום

כסלות. ובדכרא ליה בוח כביש ובוח בבית

הלל אי בבית שפא בקוליון ובחומיריון. – אי

לעגן טומאה לא חשיב לח חסרון בחזילי אתה

לעגן טרפה נמי לא חסרון הוא. ואי כ"ח –

דאמר חסרון הוא ליחשבה חסרון הבא והא.

ודך דרעי נמי סתין אחרדי. דקא חשיב ליה

שנה וקלין לעגן שולית. נפרא אפתק

ליה וכו' – כב"ה בעא למעבר. כב"ש נתג בה –

רבי יוסי בר יהודה דאמר: משום דנהג בה מנהג

רבן גמליאל ישרה במעשה עד כיון שלישית.

איכ כביש סיל. ונחחרשה שנה עד היום. איה יב"ה

לקיטה ותנטה שבעה אתה חות. דאיך

שבט – דאשתקד. שהאחר דר בו כאילני שחית

ושלש שנים. ובכ"ו בשבט דאשתקד נכנסת שנה

שלישית. ועדין לא יצאת שלישית. נמצאת

שחננה שניה ונלקטה בשלישית. וכו' הוא –

דאם לקיטה קודם לבן או בכסליו או בטבת נמי

זהו נהג בה ב' עישורין. משום מנהג ר"ג ור"א.

איא מעשה שחיה – בא בשבט היה. בריך וחי

– מפול את דרבי ר' יוחנן ובהו בה שתי

מחלוקות. אחד לאי בכסמ היה – שאין בה

חדוש שנה. איא ב"ו בכסמ היה – לדברי הכל נחחרשה שנה. ויהו שתי – כרין

דיק. ולעגן מעשר קאמר. שלישית נכנסת לרביעית – לקמן פריך מיש דלא תנא זאם

חזוה שנה נכנסת שלישית. כדתיא דף (י"ב) גבי ליקט דיק.

מאן

אחד פדברי בית שמאי. ואחד פדברי בית הלל. רבי

יוסי בר יהודה אומר: לא מנהג בית שמאי ובית הלל

נהג בה. אלא מנהג רבן גמליאל ורבי אליעזר נהג

בה. התינן: אתרוג שוה לאילן בשלשה דרכים. ולירק

ברוך אחד. שוה לאילן בשלשה דרכים: לערלה.

ולרבעי. ולשביעית. ולירק ברוך אחד – שבשעת

לקיטתו עישורו. דרבי רבן גמליאל. רבי אליעזר אומר:

אתרוג שוה לאילן לכל דבר. – ומי עבירנן פתרי

אומרי? והתינא: לעולם הלכה פדברי בית הלל.

והרעה לעשות פדברי בית שמאי – עושה. פדברי

בית הלל – מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל

– רשעי מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל – עליו

הכתוב אומר "והקטיל בחשך חזק". אלא: אי בבית

שמאי בקוליון ובחומיריון. או בבית הלל בקוליון

ובחומיריון! – רבי עקיבא גמריה אסתפק ליה. ולא

ידע אי בית הלל פאחד בשבט אומר אי פהמשה

עשר בשבט אומר. רבי יוסי בר יהודה אומר: לא

מנהג בית שמאי ובית הלל נהג בה אלא מנהג רבן

גמליאל ורבי אליעזר נהג בה. פאחד בשבט – בבית

שמאי נהג בה?! – אמר רבי חנינא ואיתבאי רבי

חנינא: הכא באתרוג שחננו פירותיו קודם המשה

עשר דאךך שבט עסקינו. וברין הוא אפילו קודם

לבן. ומעשה שיהיה קף היה. רבינא אמר: פרוך והני;

לא אחד בשבט היה. אלא המשה עשר בשבט היה.

ולא מנהג בית שמאי ובית הלל נהג בה אלא מנהג

רבן גמליאל ורבי אליעזר נהג בה. אמר רבה בר

רב הונא: השתא דאמר רבן גמליאל אתרוג אחד

לקיטתו עישורו כירק – ראש השנה שלו תשרי.

מיתבי. רבי שמעון פן אליעזר אומר: ליקט אתרוג

ערב המשה עשר בשבט עד שלא הבוא השמש.

והור ליקט משתבוא השמש – אין תורמין ומעשרין

מנה על זה. לפי שאין תורמין ומעשרין לא מן

החדש על השני ולא מן השני על החדש. היתה

שלישית נכנסת לרביעית – שלישית מעשר ראשון

ומעשר שני. רביעית מעשר ראשון ומעשר שני.

מאן

תני: אסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו, עד שיהא רחוק מפניו שנים עשר מיל במחנה ישראל. ומה מעם? ויהנו על הירדן מבית הישימות עד אכל השיטים בערבות מואב (במדבר לג, מט). וכמה הן? שנים עשר מיל במחנה ישראל.

פחדא רבי תנחום בר ירמיה הוה בפר, והוה שאלון ליה, והוה מורה. אמר ליה: ולא פן אולפן רבי שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק מפניו שנים עשר מיל במחנה ישראל? והא רבי מנא רבך יתיב בציפורין! אמר לון: ייתי עלי דלא ידעית. מן ההיא שעתא לא אורי.

רבי הוה בעכו. הוה חד בר נש מביפתא ולעיל. אמר ליה: לית את בריה דפלן בהנא, ולא הוה אבוך בהן? אמר לי: עיניו של אבא היו גבוהות, ונשא אשה שאינה הונגת לו, והילל אותו האיש.

עירות שבתחום ציפורין הסמוכות לעכו, עירות שבתחום עכו הסמוכות לציפורין, מה את עבד לון, בעכו? בציפורין?

הלכה ג' מתני' המביא גט בארץ ישראל – אינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתתם. אם יש עליו עוררין – יתקיים בהותמיו. המביא גט ממדינת הים ואינו יכול שיאמר בפני נכתב ובפני נתתם, אם יש עליו עדים – מתקיים בהותמיו:

אחד גיטי נשים ואחד שיהרורי עבדים, שוין בפוליה ובמביא. זו אחד מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשיהרורי עבדים:

[דף ו' ע"א]

גמרא מי עירר? רב הסדא אמר: הפעל עירר. אמר רבי יוסי: הלכות עוררין, שלא תיפרף מידן.

רבי יודן בעי: עד פדון בערר שחויז לגופו. ערר שבגופו תפלוגתא דרבי יוחנן ורבנן דתמן. על דעתיה דרבנן דתמן לא שנייה, הוא ערר שחויז לגופו, הוא ערר שבגופו. על דעתיה דרבי יוחנן ערר שחויז לגופו עררו בטל. וערר שבגופו עררו קיים.

דתני: המביא גט ממדינת הים ולא נכתב לפניו ולא נתתם לפניו, הרי מחזירו למקומו, ועושה עליו בית דין ומקיימו בהותמיו, ואינו צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נתתם, אלא אמר: "שליח בית דין אני".

[דף ו' ע"ב]

הלכה ד' מתני' כל גט שיש עליו עד בותי - פסול, הויז מוגיפי נשים ושיהרורי עבדים. מעשה שהביאו לפני רבן גמלאל לכפר עותני גט אשה, והיו עידיו עידי כותים - והכשירו. כל השטרות העולין בערפאות של גוים, אף על פי שהותמיהן גוים - כשירין, הויז מוגיפי נשים ושיהרורי עבדים. רבי שמעון אומר: בולן כשירין, לא הוזהרו, אלא בזמן שנעשו בהדיוט:

גמרא על המזון נחשדו ועל המזון נפסלו. לא נחשדו על העריות. ועדי נפשות כעדי עריות. מעתה, אפילו שניהן כותים! שנייא היא, שאינן בקיאין בדיקדוקי גיטין. מעתה אפילו בותי אחד יהא פסול. אמר רבי אבין תיפתר שחתם ישראל בסוף.

אמר רבי יוסי: אתייא כמאן דאמר עדים הותמין זה שלא כנגד זה. ברם כמאן דאמר: אין עדים הותמין אלא זה בפני זה, אפילו חתם בותי בסוף - כשר.

רבי אילא בשם רבי יסא:

[דף ז' ע"א]

אתייא כמאן דאמר: אין העדים הותמין אלא זה בפני זה. ברם כמאן דאמר: עדים הותמין זה שלא בפני זה, אפילו חתם ישראל בסוף - פסול. שטר שהותמו בארבעה עדים, ונמצאו שנים הראשונים קרובים או פסולים - כשר, ונתקיים העדות בשאר.

ויעשה בהרחק עדות ויהא פסול! לית זכיל, דקאמר רבי יסא בשם רבי ירמיה: עדים פסולין אינן נעשין בהרחק עדות, שלא באו אלא להכשירו של גט.

כותים משום מה הן פסולין? אמר רבי יוחנן: משום גירי אריות. וקשיא, אילו מי שלא נתגזיר לשום שמים וזור ונתגזיר לשום שמים, שמא אין מקבלין אותה? רבי יוחנן בשם רבי אלעזר: משום נכרי ועבד הבא על פת ישראל - תולד ממזר. והאמר רבי עקיבה: גירי צדק הן! על שם שהן מייבמין את הארוסות ומוציאין את הנשואות. והא רבנין אמרין: אין ממזר ביבמה! על שם שאינן בקיאין בדיקדוקי גיטין. הא רבן גמליאל מכשיר בגיטיהן! רבי יעקב בר אידי בשם רבי יוחנן: על שנתערבו בהם פהני במות. (מלכים א יב) ויעש פהנים מקצות העם. אמר רבי אילא: מן הקוצים שבגם ומן הפסולת שבגם.

אמר רבי אחא: קול יוצא בארבעים. מעתה אפילו שניהן פותים! שהיה הוא אומר שאינן בקיאות בדקדוקי גיטין. והא רבי שמעון מכשיר בגיטין. רבי בא בשם רבי זעירא אתיא דרבי שמעון ברבי אלעזר כמה דרבי לעזר אמר אף על פי שאין עליו עדים כשר. הוי צורכא לההוא דמר רבי יעקב בר אחא: קול יוצא עליו עדים כשר. מעתה אפילו נעשה בהדימו. הוי צורכא לההוא דמר רבי יעקב בר אחא: קול יוצא

[דף ז' ע"ב]

בארבעים.

שטר יוצא בבית שאן והוי עדי עדי גזים. רבי יוסי אומר: איתפלגון רבי יוחנן ורבי לקיש. חד אמר פסול, וחד אמר כשר. רבי אבהו מפרש: רבי יוחנן אמר: פסול. ורבי לקיש אמר: כשר. ומה טעמא דרבי לקיש? שלא להפסיד לישראל ממונן, ואפילו דלית מפסיד לדיון מפסיד לדיון. אמר רבי יודן: אלא כדי שלא לנעול את הדלת לפני בני אדם, שלמחר הוא מבקש ללות והוא אינו מוצא:

הלכה ה' מתני' האומר תנ גט זה לאשתי ושטר שיתרוור זה לעבדי, אם רצה להחזיר בשניהן, יחזיר, דברי רבי מאיר. והקמים אומרים, בגיטי נשים אכל לא בשיחרורי עבדים, לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לו אלא בפניו. שאם ירצה שלא לזון את עבדו, רשאי. ושלא לזון את אשתו, אינו רשאי. אמר להן, והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה בשם שהוא פוסל את אשתו. אמרו לו, מפני שהוא קנינו. האומר תנ גט זה לאשתי ושטר שיתרוור זה לעבדי ומת, לא ינתנו לאחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני ומת – יתנו לאחר מיתה:

גמרא כל אתר את אמר תנ בהולך. והכא את אמר תנ בזכה. ביני מתניתא: זכה גט זה לאשתי. זכה שטר שיתרוור זה לעבדי. לשון מתניתא אמרה בן, לפי שזכין לו לאדם שלא בפניו ואין חבין לאדם אלא בפניו.

רבי מאיר אומר: חובה הוא בין לזה בין לזה, ורבנין אמרין: זכות הוא לעבד וחובה היא לאשה. רבי תייה בר בא אמר, רבי יוחנן בעי: הנע עצמה, שהיה עבדו של קצין, הרי חובה הוא לעבד! חכרייא אמרי, רבי יוחנן בעי: הנע עצמה, שהיתה אשתו של מוכי שחין, הוי זכות הוא לאשה!

לית לה אלא כהדא: אילו המוכר את עבדו שלא מדעתו, שמא אינו מכור?

[דף ח' ע"א]

והמגרש את אשתו שלא מדעתה שפא מגורשת היא מפני שהוא קנינו? אמר רבי אבין: קנינו הוא, אלא שהוא פוסלו מן התרומה.

האומר: "טבי עבדי, עשיתי בן חורין". "עושה אני אותו בן חורין". "הרי זה בן חורין" – זכה. רבי אינניא בשם רבי יוחנן: ובלבד בשטר. "יעשה בן חורין" רבי אומר: זכה. והכמים אומרים: לא זכה. תנו שטר שיהרור זה לעבדי ומת – רבי אומר: לא זכה. והכמים אומרים: זכה. כופין את הירושין למינים דברי המות. אמר רבי זעירא: בפתם הלוקין. מה אנו קיימין? אם באומר שהררו, אף רבי מודה. אם באומר כתבו ותנו, אף רבנן מודו, אלא בן אנו קיימין באומר תנו. רבי אומר: האומר תנו – באומר כתבו ותנו. ורבנן אמרין: האומר תנו באומר שהררו.

האומר ינתנו כל נכסיו לפלוני והוא כהן והיו שם עבדים אף על פי שאמר אי איפשי בהן הרי אילו אוכלין בתרומה. רבי שמעון בן גמליאל אומר מפיון שאמר אי איפשי בהן וכו' בהן הירושין. אמר רבי זעירא: בפתם הלוקין. מה אנו קיימין? אם בשקיבל עליו משעיה ראשונה – אף רבן גמליאל מודה.

[דף ח' ע"ב]

אם בשלא קיבל עליו משעיה ראשונה – אף רבנן מודו. אלא בן אנו קיימין, בפתם. רבי אומר: לית בר נש אמר אי איפשי, אלא מפיון שקיבל עליו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: מפיון שאמר אי איפשי – הוכיח סופו על תהילתו.

האומר: "תן מנה זה לפלוני שאני חייב לו". "הולף מנה זה לפלוני בפקדון שיש לו בידי", אם רצה לתחזיר – לא יחזיר. ותייב האיש באחריותו עד שיקבל אותו האיש את שלו.

אמר רבי אילא: המתנה בחוב. "תן מנה זה לפלוני". "הולף מנה זה לפלוני". "תן שטר זה מתנה לפלוני". "הולף שטר זה מתנה לפלוני" אם רצה לתחזיר – לא יחזיר. הולף ומצאו שמת – יחזיר למשלח. ואם מת – יתן לירשיו. "זכה מנה זה לפלוני". "קבל מנה זה לפלוני". "זכה שטר זה מתנה לפלוני". "קבל שטר זה מתנה לפלוני", אם רצה לתחזיר – לא יחזיר. הולף ומצאו שמת – יתן לירשיו. ואם לאחר מיתה זכה – יחזיר למשלח, שאין אדם זוכה בפתב לאחר מיתה.

מי שאמר: "מנה זה לפלוני". "טול מנה זה לפלוני". "יהא מנה זה לפלוני בידך", אם רצה לתחזיר – לא יחזיר. והדין זכה לחבריה לא יכיל חוזר ביה.

דלמא, רבי דוסתאי בי רבי ינאי ורבי יוסי בן ביפר נהתין מיגבי לחבריה תפון, ואיתאמרת עליהון לישן ביש, אתון בעיי מיפקא מיניה, אמרין לון כבד וכינוד, אמרין לון אגז בעיי תקימינן טבאת, אמרין לון שומר הנם אנהנן.

[דף ט' ע"א]

אתון לגבי רבי דוסתאי בי רבי ינאי, אמר לון ההנו פולח, נסבין לרבי יוסי בן ביפר, ופטרוי, ואפקון מיניה. פד סלקון להקא, אתא לגבי אבוי, אמר ליה: לית את חמי מה עבד לי ברך? אמר ליה: מה עבד לך? אמר ליה: אילו אשוויי עמי, לא הוון מפקין מינן כלום.

אמר ליה: מה עבדת בך? אמר ליה: ראיתי אותן בית דין שנה וכובעיהן אמה ומדרין מהצאים, ויוסי אהוי פפות ורצועה עולה ויורדת, ואמריית שפא דוסתאי אהר יש לאבא.

אמר רבי חנני: תדא דתימר, בהוא דלא יכיל מיקמה טבאות. ברם הוא דיכיל מיקמה טבאות, מיפק לון מן תדא ויטלון לדין.

דין דמחל שטר לחבריה רבי חנינא ורבי מנא חד אמר מחל. ותרנה אמר לא מחל. עד דמסר ליה שטרא.

תן מנה זה לפלוני ומת אם רצו היו רשיון לעבד אינן יכולין. אין צריך לומר באומר זכה לו, באומר התקבל לו תן. אמר רבא בר ממל: בשכיב מרע היא מתניתא.

אם בשכיב מרע, בהדא אין צריך לומר זכה לו התקבל לו. אמר רבי מנא: קיימתייה מדאמר רבי בא בר רב הונא בשם רב עשו דברי שכיב מרע בכריא שכתב ונתן, והוא שמת מאותו הולי. הא אם הכריא לא. אין צריך לומר באומר זכה לו. התקבל לו.

"תנו מנה לאיש פלוני", ומת – יתנו לאחר מיתתה. רבי אבין בשם רבי בא בר ממל: בשכיב מרע היא מתניתא:

הדרן עלה המביא קמא

פרק שני

הלכה א' מתני' המביא גט ממדינת הים, ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. בפני נחתם אבל לא בפני נכתב. בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו. בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו – פסול. אחד ואמר בפני נכתב, ואחד ואמר בפני נחתם – פסול. שנים ואמרו בפנינו נכתב, ואחד ואמר בפני נחתם – פסול. ורבי יהודה מכשיר. אחד ואמר בפני נכתב, ושנים ואמרו בפנינו נחתם – בשר:

גמרא ניהא בפני נכתב אבל לא בפני נחתם. בפני נחתם אבל לא בפני נכתב, כלום קיומו של גט אלא בהותמו!

[דף ט' ע"ב]

אלא כרבי יודה, דרבי יודה פוסל במופסין. ודרבי יהודה בהוצאה לארץ במגרש בארץ ישראל. ויש מופסי גיטין בהוצאה לארץ במגרש בהוצאה לארץ. עד שידע שהוא גט אשה. עד שידע שהוא נעשה שליח. ולא היה יודע שהוא גט אשה עד שיקתוב כולו בפניו עד שיתחתם כולו בפניו.

תני רבי חנין: אם היה נכנס ויוצא – מותר. רבי יוסי בעי: אמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא שנתיהד ברשות הבגלים בין פתיכה לחתימה. נישמעינה מן הדא: אחד ואמר בפני נכתב ואחד ואמר בפני נחתם פסול. מפני שאחד ואמר בפני נכתב ואחד ואמר בפני נחתם. אבל אם אמר בפני נכתב ובפני נחתם אלא שנתיהד ברשות הבגלים בין פתיכה לחתימה בשר.

רב הסדא בעי: חציו מתקנה, וחציו מדבר תורה, אמר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא שנתיהד ברשות הבגלים. נישמעינה מן הדא: אחד ואמר בפני נכתב ובפני נחתם – פסול. מפני שאחד ואמר בפני נכתב ואחד ואמר בפני נחתם. אבל אם אמר בפני נכתב ובפני נחתם, אלא שנתיהד ברשות הבגלים שעה אחת – בשר.

רבי אלעזר אמר: רבי אבין בעי: אמר בפני נכתב ובפני נחתם בעד אחד, ושנים מעידין על חתימת העד השני. אמר רבי אמי בבליא:

[דף י' ע"א]

אין בשר אלא זה. רבי אבא לא אמר כן, אלא אמר בפני נכתב ובפני נחתם בעד אחד, ואני הוא העד השני – נעשה פנוגע בעדותו.

היה מחותם בארבעה, ואמר בפני נכתב ובפני נתחתם בשני עדים, אליו תרין חורנא לינא ידע מה עמיהו, תפליגותא דרבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאתפלגין, אמר לעשרה: התמו בגמ, והוחתמו מקצתן היום ומקצתן למחר, ריש לקיש אמר: בשר, והשאר על תנאי, רבי יוחנן אמר: פסול, עד שיהתמו בו ביום.

אמר רבי אמי: מה פליגינן? ביוצא מתחת ידו, אבל ביוצא מתחת ידי אחר – אף רבנן מודוי שהוא בשר. רבי חנניה דרבי אמי אמר רבי זעירא: מה פליגינן ביוצא מתחת ידי אחר. אבל ביוצא מתחת ידו – אף רבי יהודה מודה שהוא פסול.

מתיב רבי זעירא לרבי אמי: אם ביוצא מתחת ידו (אחר) רבי יודה מכשיר אפילו בקמייתא.

[דף י"ע"ב]

איתי רבי אמי לרבי יונה חמוי ותנה ליה: אחד אומר בפני נכתב ובפני נתתם – פסול. רבי יודן מכשיר. אמר רבי אבין: לישן מתניתא מסייעא לרבי זעירא, כזה רבי יודן מכשיר. וקשיא על דרבי זעירא, אם ביוצא מתחת ידי אחר, בהדא לא עשו אותן בשנים. אימתי עשו אותו בשנים? בזמן שהוא מעיד על הכתיבה ועל החתימה.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: וביוצא מתחת ידו, והוה רבי זעירא מסתפל ביה. אמר ליה: למה את מסתפל ביה? ואפילו יוצא מתחת ידי אחר.

אתיא דרבי יוסי דרבי אמי עד לא יחזור ביה. אמר רבי מנא: אפילו מן דחור ביה אתיא היא, שגיה היא כתיבה בשנים וחתימה בשנים, חתימה בשנים – כחה מיופה, וכתיבה בשנים – אין כחה מיופה:

הלכה ב' מתני' נכתב ביום ונתתם ביום, בלילה ונתתם ביום, בלילה ונתתם ביום – בשר. ביום ונתתם בלילה – פסול. ורבי שמעון מכשיר, שהיה רבי שמעון אומר, כל גיטין שנכתבו ביום ונתתו בלילה – פסולין, הוין מגיטי נשים:

[דף י"א ע"א]

גמרא אמר רבי יוחנן: פסול מפני אכילת פירות. אמר ליה ריש לקיש: מעתה תחוש לגיטין הבאין מקדינת הים, שפוא נכתבו ביום ונתתו בלילה! אמר ליה: זה זיפו מדבר אחר.

אמר רבי יוחנן: לא אמר רבי שמעון אלא בלידה, אבל למחר – אף רבי שמעון מודה. ריש לקיש
אמר: לא שנייא, היא לילה, היא למחר, היא לאחר כמה.

היידן היא למחר? רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: למחר, וחרנא אמר: מהרא דמחר. וקשיא דרבי
יוחנן על דרבי שמעון (לקיש). בן אמר רבי בא בשם רבי זעירא: אתיא דרבי שמעון (בן לקיש) פרי
אלעזר, כמה דרבי אלעזר אמר אף על פי שאין עליו עדים כשר, בן רבי שמעון אומר אף על פי שאין
עליו עדים כשר. אמר רבי שמואל אחוי דרבי ברכיה: באן ברוצה להתמו. וכאן בשאינו רוצה להתמו.

אמר לעשרה: התמו בגט זה והתמו מקצתן היום ולמחר מקצתן. רבי שמעון בן לקיש אמר: כשר
והשאיר על תנאי. רבי יוחנן אמר פסול עד שיהתמו בוילן בו ביום. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע
בן לוי: מעשה באחד שאמר לעשרה: התמו בגט, והתמו מקצתן היום ומקצתן למחר, אתא עובדא
קומי רבני, וכשרין וחשוין. הדיא מסייעא לרבי יוחנן מן דרבני, ופליגא עלוי על דרבי שמעון. הדיא
מסייעא לרבי שמעון בן לקיש מן דרבי שמעון, ופליגא עלוי מן דרבני:

[דף י"א ע"ב]

הלכה ג' מתני' בכל כותבין, בדיו, בסיקרא, בקומום, ובקלקנתום, ובכל דבר שהוא רושם. אין
כותבין לא במשקין, ולא במי פרות, ולא בכל דבר שאינו של קומא. על הכל כותבין, על העלה של
זית, ועל הפרן של פרה ונתנין לה את הפרה, ועל היד של עבד ונתנין לה את העבד. רבי יוסי
הגלילי אומר: אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים, אף לא על האוכלין:

גמרא וכתב – לא חקק. וכתב – לא מטיף. כתב – לא השופך.

כתב – לא חקק. אית תניי תני: אפילו חקק. אמר רב הדיא: מאן דאמר לא חקק – בפולט מקום
הכתב בגזן הדין דינרא. מאן דאמר אפילו חקק – בגזן הדין פינקסא.

כתב – לא הפטיף. רבי יודן בר שלום ורבי מתניה, חד אמר: שלא עירב את הנקודות, וחרנה אמר:
אפילו עירב את הנקודות.

כתב – לא השופך. אמר רבי חייה בר בא: אילין בני מדינחא ערימין סגין, וכד חד מינהון בעי
משלקחא כתב מסטריין לחבריה, הוא כתב במי מילין, והדיא דמקבל כתביה, שפיך דיו שאין בו עפין,
והוא קולט מקום הכתב.

עשה בן בשבת מהו? תמן תנינן: כתב על גבי כתב – פטור. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש דאמרי תרוניה: והוא שכתב דיו על גבי דיו, וסיקרא על גבי סיקרא, אבל אם כתב דיו על גבי סיקרא וסיקרא על גבי דיו – חייב. רבי יצחק בר משרשיה בשם רבנין דתמן: חייב שתים, משום מוחק ומשום בותב. אדם שאינן יודעין להתום – ריש לקיש אמר: רושם לפניהו בדין, והוה חותמין בסיקרא. בסיקרא, והוה חותמין בדין. אמר ליה רבי יוחנן: מפני שאנן עוסקין בהילכות שבת אנו מתירין את אשת איש! אלא מכיא נגיר חלק ומקרע לפניהו וחותמין. ולא כתב ידו של ראשון הוא? אלא מרחיב לפניהו את הקרע. רבי מנא בעי: ולמה לינן אמרין רושם לפניהו במים!

[דף י"ב ע"א]

אם בא ועירר, גררו קיים.

הקורע על העזר כתבנית כתב – כשר. הרושם על העזר כתבנית כתב – פסול.

"הרי זה גיטיד על מנת שתתנהו לי" – פסול. על מנת שתחזירנה לי – כשר. ולא דא היא קדמייתא! אמר רבי יוסי: לכשתדיני. אמר רבי יוסי בי רבי בון: לכשתזכה בו ובמצוותו תחזירנה לי. כהדא תרונגא, הוון מצפצפים תמן, והוה רב נחמן בר יעקב יהב תרנגא מתנה לבריה, ואמר ליה לכשתזכה בו ובמצוותו, תחזירנה לי.

רבי ירמיה בעי: כתבו על כוס של זהב, ואמר לה, מקום הכתב שליך ובין השיטים שלי. ויש כתב? עזר הנקרע הרי כשר, נתקרע הרי זה פסול! בשלא נתקרע כקרע בית דין. אבל נקרע כקרע בית דין. אי זהו קרע של בית דין? בין כתב לעדים.

על העלה של וית. ולא במקורע הוא? אמר רבי זעירא: תנא בונה בר שילא: אפילו כותב "אני פלוני מגרש את אשתי" – כשר. ואתניא כני דמר רבי אילא: אם פירש – פסול. ואם לא פירש – כשר.

על הקרן של פרה. מתניתא בשאמר לה "הרי גיטיד". אבל אם אמר לה: "הרי גיטיד והשאר לכתובתיך" – נתקבלה גיטה וכתובתה כאהת. אמר לה הרי גיטיד וכתובתך: כאהת.

רבי זעירא בעי קומי רבי מנא: מסר לה במוסירה מהו? מידת הדין את אמר נקנה המקח, והכא את אמר הכין.

[דף י"ב ע"ב]

או שנייא היא, דכתיב (דברים כד) ונתן בידה - עד שיהא כולו בידה.

ומה טעמא דרבי יוסי הגלילי? ספר - מה ספר מיוחד שאין בו רוח חיים, אף כל דבר שאין בו רוח חיים. מה ספר שאינו אוכל, אף כל דבר שאינו אוכל. מה טעמא דרבנין? ספר - מה ספר שהוא בתלוש, אף כל דבר שהוא בתלוש.

על דעתיה דרבי יוסי הגלילי, ידות האוכלין - באוכלין? נישמעניה מן הדא: כתבו על קרן צבי גדרו והתמו ונתנו לה פשר. מפני (שגדרו) שגדרו ואחר כך התמו. הא אם התמו ואחר כך (גדרו) גדרו - לא. רבי בא בשם רבי מיישא: והוא שכתב על זכרותו של קרן. אכל אם כתב על נרתיקו - כפרוש הוא וכשר.

רבי יונה בעי: אף להכשר זרעים? השוב שיגדרו על הבהמה ומן הבהמה על האוכלים. תמן אמר רבי יוסי הגלילי: ספר - מה ספר מיוחד דבר שאין בו רוח חיים, אף כל דבר שאין בו רוח חיים, והכא הוא אומר הכן.

[דף י"ג ע"א]

או שנייא היא, דכתיב (ויקרא יא) וכל משקה אשר ישתה בכל כלי וטמא. מעתה אפילו הישב שיגדרו לבורות שיהיו ומערות. שנייה היא הכא, דכתיב כלי:

הלכה ד' מתני' אין כותבין במחובר לקרקע. כתבו במחובר, תלשו והתמו ונתנו לה - פשר. ורבי יהודה פוסל, עד שתהא כתיבתו והתימתו בתלוש. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין כותבין לא על הנזיר המחוק ולא על הדיפתרא, מפני שהוא יכול להודיף. והכמים מכשירין:

גמרא לית הא פליגא על רבי יוחנן, דרבי יוחנן אומר: כתב תרפו בטופס פשר. ריש לקיש אומר: אם כתב תרפו בטופס פסול.

שמואל בר אבא בעי: כתבו והתמו בתלוש, היברו ותלשו ונתנו לה, מה אמר בה רבי יונה? רבי אלעזר אומר, רבי אבין בעי: כתבו (והתמו) בתלוש, היברו ותלשו והתמו ונתנו לה, מה אמרין בה רבנין?

אמר רבי אלעזר: מה פליגי? בגימין. אבל בשטרות - אף רבי יהודה מודה.

מסכת יבמות פרק עשירי

א. בת ישראל פקחת, שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרש - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מכח הבעל. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח, ולא הספיק לכנסה עד שנתחרשה - אינה אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני יבם, אפלו חרש - אוכלת. יפה כח היבם להאכיל מכח הבעל, בת ישראל פקחת שנסאת לכהן חרש - אין אוכלת. מת והניחה לפני יבם פקח - אוכלת. חרש - אינה אוכלת בתרומה עד שתפגס לחפה לשם נשואין, ותבעל לשם אשות. בת ישראל חרש שנסאת לכהן פקח - אין אוכלת בתרומה. מת והניחה לפני פקח - אין אוכלת. בת ישראל פקחת שנתארסה לכהן פקח ונכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לכוועלה עד שנעשה פצוע דכא וכרות שפכה - הרי זו אוכלת בתרומה, הואיל ובאת לכלל התר אפלו שעה אחת. עודה ארוסה ונעשה פצוע דכא וכרות שפכה - הרי זו אינה אוכלת. אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט שונכנסה לחפה לשם נשואין, ולא הספיק לכוועלה עד שמת - הרי זו כשרה לכהנה וכשרה לאכל בתרומה. בא עליה - פסלה מן הכהונה, ופסלה מלאכל בתרומה.

ב. טמטום - אין אוכל בתרומה, אשתו ועבדיו - אוכלין, משוך ומי שנולד כשהוא מהול - הרי אלו אוכלין בתרומה. אנדרוגינוס - אוכל בתרומה, אבל לא בקדשים. טמטום - אינו אוכל לא בתרומה ולא בקדשים. מי שחציו עבד וחציו בן חורין - אינו אוכל לא בתרומה, ולא בקדשים. אמר רבי אלעזר: שמעתי באנדרוגינוס שחיבין על משכבו סקילה כזכר. במה דברים אמורים? בזמן שבא עליו דרך הזכרות, לא בא עליו דרך הזכרות - פטור.

ג. איזה הוא פצוע דכא? כל שנפצעו הביצים שלו, שנמזקו, שנקבו, ושחרסו. אמר רבי ישמעאל בן רבי יוחנן בן ברוקה: שמעתי בכרם ביבנה, מי שאין לו אלא ביצה אחת - זהו סריס חמה, וכשר. אמר רבי יוסי: מעשה באחד בכפר מגדון, שעלה לראש הזית, ונפל, ונפצעו אחת מביציו, ובא ובעל את אשתו, ומת, ובאו ושאלו את רבי יוחנן בן נורי: אשתו, מה היא שתתיבם? אמר להן: עד שאתם שואלין אותי 'מה היא שתתיבם', שאלוני: 'מהו שתאכל בתרומה?' שנפסלה מן הכהונה ופסולה מלאכל בתרומה.

ד. איזהו כרות שפכה? כל שנכרת הגיד, מן העטרה ולפנים. אם נשתיר מן עטרה לפנים, אפלו כחוט השערה סמוך לראש ומקיף את כלה - כשר. נקב מלמטה - פסול, מפני שהוא שופך. נסתם - כשר, מפני שהוא מוליד, וזהו פסול שחזור להכשרו. מעוף וכחות, נתוק וכרות - כלם בביצים; דברי רבי יהודה. רבי אלעזר בן יעקב אומר: כלם בגיד. רבי יוסי אומר: מעוף וכחות - בביצים, נתוק וכרות - בגיד.

ה. איזה הוא סריס חמה? כל ששהה עשרים שנה ולא הביא שתי שערות, אף על פי שהביא לאחר מכאן - הרי הוא כסריס לכל דבריו. ואלו הן סימניו: כל שאין לו זקן, ושערו לקוי, ובשרו מחליק. רבי שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהודה בן יאיר: כל שאין מימיו מעלין רתיחות, ויש אומרים כל שמטיל מים ואינו עושה כפה, ויש אומרים: כל ששכבת זרע דוחה. ויש אומרים: כל שאין מי רגליו מחמיצים. אחרים אומרים: כל שרוחץ בימות הגשמים ואין בשרו מעלה הבל. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולו לקוי, ואין נפר בין אשה לאיש.

ו. ואיזה היא אילונית? כל שהיא בת עשרים שנה ולא הביאה שתי שערות, ואפילו הביאה לאחר מכאן - הרי היא כאילונית לכל דבריה. אלו הן סימניה: כל שאין לה דדים, ומתקשה בשעת תשמיש. רבי שמעון

בן גמליאל אומר: כל שאין לה שפולי מעים כנשים. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל שקולה עבה, ואין נפרת בין אשה לאיש.

מסכת יבמות פרק אחד עשר

יא. טומטום שקדש - קדושו קדושו. נתקדש - קדושו קדושו. חולץ וחולצין לאשתו. אם יש שם אחים - אין חולץ ואין מיבם, אבל מיבמין את אשתו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לא חולץ וחולצין לאשתו, מיבם ולא מיבמין את אשתו, שמא יקרע וימצא סריס חמה.

ב. סריס חמה, ואנדרוגינוס, ואח מאם, וגר, ועבד משחרר - לא חולצין ולא מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט וחלצו - לא עשו כלום. בעל - פסלו מן הכהונה, וחיבין בקרבן. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - לא עשו כלום, ואם בעלו - פסלו מן הכהונה וחיבין בקרבן.

ג. פצוע דכא, וכרות שפכה, וסריס אדם, וזקן - או חולצין או מיבמין. כיצד? מתו והניחו נשים, ולהם אחים, באו אחים ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו - עשוי. אם בעלו - קנו ופטרו את הצרות. מתו אחים והניחו נשים, ולהם אחים, באו הם ועשו מאמר, נתנו גט או חלצו - מה שעשו עשוי, אם בעלו - קנו ופטרו את הצרות, ואסורים לקים, שנאמר (דברים כג, ב): "לא יבא פצוע דכא וגו'".

ד. וזה וזה אינו זכאי בירושתה. רבי אליעזר אומר: הראשון זכאי בירושתה.

ה. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והורוה בית דין להנשא, הלכה ונשאת אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט - חייבת קרבן על כל ביאה וביאה; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: קרבן אחד על הכל, מודים חכמים לרבי אליעזר, שאם נשאת

לחמשה בני אדם, שחייבת קרבן על כל אחד ואחד. רבי שמעון אומר: אם עשו בית דין הורוה כדון, איש באשה, נשאת על פי עדים כשגגת איש באשה.

ו. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, באתה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, הלכה לה למדינת הים, באה ואמרה: 'מת בעלי', נשאת על פי עצמה, והרי בלן ממשכין ובאין - תצא מכלן ומתרת לראשון. ביאתה וחליצתה מאחין של הראשון - פוטרת צרותיה. מן השני ומן השלישי - אין פוטרת צרותיה, אם בא עליה שני לשם אישות לאחר מיתת הראשון - ביאתה או חליצתה מאחיו של שני - פוטרת צרותיה. מן השלישי מן הרביעי - אין פוטרת צרותיה.

ז. האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, באו ואמרו לה: 'מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתיבמה, ואחר כך אמרו לה: חלופך הדברים, לא שהיתה ראויה להתיבם אלא להנשא. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לה: 'מת בעליך ואחר כך מת בנך, ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'חלופך הדברים, לא שהיתה ראויה לנשא אלא להתיבם, כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבה. וחכמים אומרים: אין ממזר ביבמה. אמרו לה: 'מת בעליך, ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת' - הרי זו יוצאת בגט. כל ולדות שילדה בחיי בעלה - הרי אלו ממזרים, לאחר מיתת בעלה - פשרים. אמרו לה: 'מת בעליך, ונתקדשה, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת'; הרי זו יוצאה בגט וחליצה, וכל ולדות שילדה בחיי בעלה - ממזרים, לאחר מיתת בעלה - פשרים. אמרו לה: 'מת בעליך, ונשאת, ואחר כך אמרו לה: 'קיים היה ומת', לא שהיתה ראויה להנשא אלא להתיבם - הרי זו יוצאה בגט, וכל ולדות שילדה בחיי יבמה - ממזרים; דברי רבי

מאיר שאמר משום רבי עקיבא. וחקמים אומרים: אין ממזרים מיבמה.

ח. מי שהלכה אשתו למדינת הים, באו ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, ואחר כך אמרו לו: 'קיימת היתה ומתה' - הרי זה יקיים, והולד הראשון ממזר והאחרון אינו ממזר. רבי יוסי אומר: כל שפוסל על ידי אחרים - פוסל על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים - אין פוסל על ידי עצמו. אמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, ואמרו לו: 'מתה אשתך', ונשא את אחותה, והלכה לה למדינת הים, והרי בלן ממשמשות ובאות, הראשונה אשתו, ופוטרת צרתה, והשאר בלן אינן נשיו. ואם בא על השנייה לשם אישות, לאחר מיתת הראשונה - שניה אשתו, פוטרת צרותיה, והשאר בלן אין נשיו. אמרו לו: 'בתך מתה תחלה, ואחר כך מת אחיך', עמד ויבם את צרתה, ואחר כך אמרו לו: 'חלוף היו הדברים, לא שהייתה ראויה להתיבם'. כל ולדות שילדה - הרי אלו ממזרים. אמרו לו: 'אחיך מת תחלה, ואחר כך מתה בתך', הלכה צרתה, ונשאת לאחר, ואחר כך אמרו לו: 'חלוף היו הדברים, לא שהייתה ראויה להנשא אלא להתיבם'. כל ולדות שילדה בחיי יבמה - הרי אלו ממזרים; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחקמים אומרים: אין ממזרים ביבמה.

ט. חרש שנחליץ, וחרשת שחלצה, והחולצת מן השוטה, וכן שוטה שחלצה, וחולצת מן הקטן - תצא היא ושלושה עשר דברים בה; דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא, וחקמים אומרים אין ממזרים ביבמה.

י. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו ומת - חולצת ולא מתיבמת, שביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול. רבי שמעון אומר: או חולצת או מתיבמת, שאם ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של

ראשון. אין ביאתו ביאה - תתיבם, שהיא אשתו של שני.

יא. בן תשע שנים ויום אחד, שבא על יבמתו - פוסל על ידי אחין בדבר אחד, והאחין פוסלין על ידו בארבעה דברים. הוא פוסל על ידי אחין בביאה, והאחין פוסלין על ידו: בביאה, בגט, במאמר ובחליצה. וכשם שהוא אין פוסל על ידי אחין - במאמר, בגט, ובחליצה, כך האחין לא יפסלו זה על ידי זה - בביאה, ובגט, ובמאמר, ובחליצה. כיצד? שני אחים בני תשע שנים ויום אחד, בא זה ועשה מאמר, ובא זה ועשה מאמר, בא זה ונתן גט, בא זה ונתן גט, בא זה וחליץ, בא זה וחליץ - לא עשה כלום. רבי מאיר אומר: חולצת מן הקטן, נפסלה מזה ומזה, בא זה ובעל, בא זה ובעל - נפסלה משניהם. רבי שמעון אומר: הראשון יקיים והשני יוציא. אם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה, שאין ביאה אחר ביאה, ואם ביאת הראשון ביאה - אין ביאת השני ביאה.

יב. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, וחזר ובא על צרתה - פוסל על ידי עצמו. רבי שמעון אומר: לא פסל, שאם ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה, שאין ביאה אחר ביאה. אין ביאתו על הראשונה ביאה - אין ביאתו על השנייה ביאה. כמה דברים אמורים? בביאת בן תשע שנים ויום אחד, אכל חרש שוטה וקטן שבעלו - קנו ופטרנו את הצרות.

יג. שוטה וקטן שנשאו נשים ומתו, נשיהם פטורות מן החליצה. זה הכלל, כל ביאה שצריכה דעת - אינה ביאה, שאין צריכה דעת - הרי זו ביאה.

מסכת יבמות פרק שנים עשר

א. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו, שנאמר (ויקרא יח, ז): 'ערות אשת אביך לא תגלה' וגו'. ולהלן הוא אומר (דברים כג, א): 'לא יקח איש את אשת אביו ולא יגלה כנף אביו', ואומר (שם כב,

לעבד אלא אם כן היה רבו עמו. רבי יוסי אומר: יכול לומר לו: 'אם ברשות רבי כהן אני - תן לי ברשות רבי! ואם לאו - תן לי ברשות עצמי'. הגדילו התערבות ושחררו זה את זה - אינן אוכלין בתרומה מקדשים קלים, שאין הזרים אוכלין מהן. רבי יהודה אומר: מוכר את התרומה ולוקח בדמיה חלין; שכל שאינו אוכל קדשי אחרים - אינו אוכל קדשי עצמו.

ה. מי שלא שהתה אחר בעלה שלשה חדשים, ונשאת וילדה, ואין ידוע אם בחזקת הראשון הוא - הרי הוא בנו של ראשון. ואם בחזקת השני הוא - הרי הוא בנו של השני. ספק בין תשעה לראשון ספק בין שבעה לאחרון, הכה את זה וחזר והכה את זה, קלל את זה וחזר וקלל את זה - הרי זה פטור. הכה שניהם כאחד, קלל שניהם כאחד - חייב. רבי יהודה אומר: המכה את אביו ואת אחר כאחת - פטור. המקלל את אביו ואת אחר כאחת - חייב. היו לה בנים מן הראשון ובנים מן השני - הן לא חולצין ולא מיבמין, וכן הוא להן - לא חולץ ולא מיבם. היו לו אחין מן הראשון, ואחין מן השני שלא מאותה האם - הוא להן חולץ ומיבם, והן לו - אלו חולצין ואלו מיבמין.

ו. האשה שיצא עליה שם רע - ולדות כשרין, מפני שהן בחזקת הבעל. רבי יהודה אומר: שניהן מבית אב אחד - נוטלין חלק אחד.

ז. מצות חליצה בשלשה, שיהו יודעין לקרות כעין דינים. רבי יהודה אומר: בחמשה. אמר רבי אלעזר ברבי שמעון: מצוה וחליצה לפני רבי ישמעאל ביחודי בלילה.

יט): 'ולו תהיה לאשה' וגו'. הגיורת שנתגירו בניה עמה - לא חולצין ולא מיבמין, היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן שלא בקדשה, ולא חולצין ולא מיבמין, ואין חיבין משום אשת אח. היתה הורתן שלא בקדשה ולדתן בקדשה - או חולצין או מיבמין, אבל חיבין משום אשת אח. היתה הורתן ולדתן בקדשה - הרי הם כישראל לכל דבר.

ב. חמש נשים שנתערכו ולדותיהן והגדילו התערבות, ונשאו נשים ומתו. מקצתן אחין ומקצתן אין אחין - האחין חולצין. שאין אחין - מיבמין. מקצתן כהנים ומקצתן אין כהנים - הכהנים - חולצין. ושאנים כהנים - מיבמין. מקצתן אחין ומקצתן כהנים - חולצין ולא מיבמין. ספק שהיא אמו ספק שהיא בתו, ספק שהיא אחותו - חולצין ולא מיבמין. זה הפלל, כל הספקות ביבמה - חולצין ולא מיבמין.

ג. כיצד חולץ אדם לאמו מספק? אמו ואשה אחרת, להן שני זכרים, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא, ובא בנה של זו ונשא אמה של זה, ומת בלא בנים - זה חולץ לשתייהן וזה חולץ לשתייהן, נמצא כל אחד ואחד חולץ לאמו מספק. כיצד חולץ אדם לאחותו מספק? אמו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות, חזרו וילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם שלא מאותה האם ונשאו ומתו בלא בנים - זה חולץ לשתייהן, וזה חולץ לשתייהן, נמצא, אדם זה חולץ לאחותו מספק. כיצד חולץ אדם לבתו מספק? אשתו ואשה אחרת שילדו שתי נקבות במחבא, ובא אחיהם ונשאו, ומתו בלא בנים - חולץ לשתייהן, נמצא אדם זה חולץ לבתו מספק, וזה חולץ לבתו מספק.

ד. כהנת שנתערכו ולדה בולד שפחתה - אין אוכלין במורם מקדשי הקדשים, שאין עבדי כהנים אוכלין במורם מקדשי הקדשים. אבל אוכלין במורם מקדשים קלים, שעבדי כהנים אוכלין מהם, שניהם יוצאין לגרן ונוטלין חלק אחד, שאין נוטלין

וְלֹא קָרָאָה - חֲלִיצַתָּהּ כְּשֶׁרָה. אִם רָצָה לְהַחזִיר - לֹא יִחזִיר. רָקָה וְלֹא קָרָאָה וְלֹא חֲלִיצָה - חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה. קָרָאָה אָבֵל לֹא רָקָה וְלֹא חֲלִיצָה - לֹא עָשָׂה כָּלוּם, וְיִכּוּל לְחַזֵּר.

י. חֲלִיצָה מְטַעַת - כְּשֶׁרָה. חֲלִץ לָהּ, הוּא מִתְכַּנֵּן וְהִיא אֵינָה מִתְכַּנֶּנֶת. הִיא מִתְכַּנֶּנֶת וְהוּא אֵין מִתְכַּנֵּן - חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה. חֲלִיצָה מְעֻשִׂית, בְּבֵית דִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל - כְּשֶׁרָה. בְּבֵית דִּין שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים - פְּסוּלָה. כְּעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים הֵיוּ חוֹבְטִין אוֹתוֹ, וְאוֹמְרִים לוֹ: 'עָשָׂה מָה שֶׁרָבִי פְּלוֹנִי אוֹמֵר לְךָ'.

יא. חוֹלְצִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מִכִּירִין אוֹתָהּ, מִמְּאֲנִין לְאִשָּׁה אֶף עַל פִּי שְׂאִין מִכִּירִין אוֹתָהּ, לְפִיכֵךְ הָאִשָּׁה שְׂאֵמְרָה: 'חֲלִצַתִּי' - תְּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ. 'מְאֲנֵתִי' - תְּבִיא רְאִיָּה לְדַבְּרֶיהָ.

יב. בְּרֵאשׁוֹנָה הֵיוּ כּוֹתְבִין שֶׁטֶר חֲלִיצָה: קָרְבַת לְקַדְמָנָא וְשֵׁרַת סִינְיָה מְרַגְלִיָּה דִּימִינָא,⁹ וְרַקַת קַדְמָנָא רַק דְּמִתְחַזְוִיא, וְאֵמְרָתָּ¹⁰ (דְּבָרִים כה, ט): "כִּכָּה יַעֲשֶׂה" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי עֲקִיבָה: חֲלִיצָה מְעַכְבֶּת וְאֵין רָקִיקָה מְעַכְבֶּת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֵּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הוּאֵיל וְלֹא רָצָה לְהַקִּים לְאֶחָיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל, יְבֵא וְיִטֵּל לוֹ הַשֵּׁם תַּחַת הַשֵּׁם (דְּבָרִים כה, י): "וְנִקְרָא שְׁמוּ בְּיִשְׂרָאֵל" וְגו'.

יג. מִצְוָה בְּדִינִים וְלֹא מִצְוָה בְּתַלְמִידִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מִצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִין לּוֹמֵר -

ח. חֲלִיצָה בְּסַנְדֵּל שֶׁנִּפְתַּח¹ וּמִקְבֵּל אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּמַנְעֵל שֶׁנִּפְרַם² וְחוֹפֶה אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּסַנְדֵּל שֶׁל שַׁעַם³, בְּסַנְדֵּל שֶׁל סִיב⁴, וּבְקַב הַקֶּטֶץ⁵, בְּמוֹק⁶, וּבִסְמִיכַת הַרְגָּלִים⁷, בְּאַנְפְּלִיאַ שֶׁל עוֹר. וְהַחֲלִיצַת מִן הַגְּדוּל - בֵּין עוֹמֵד בֵּין יוֹשֵׁב, בֵּין מְטָה. וְהַחֲלִיצַת מִן הַסּוּמָא - חֲלִיצַתָּהּ כְּשֶׁרָה. אָבֵל בְּמַנְעֵל הַנִּפְרָם, וְאֵינוֹ חוֹפֶה אֶת רַב הַרְגֵּל, בְּסַנְדֵּל שֶׁנִּפְתַּח וְאֵינוֹ מִקְבֵּל רַב הַרְגֵּל, וּבִסְמִיכוֹת הַיָּדַים, וּבְאַנְפְּלִיאַ שֶׁל בְּגָד⁸, וְחֲלִיצַת מִן הַקֶּטֶץ - חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵילוֹ רָאָה רַבִּי אֶלְעָזָר בְּסַנְדֵּל שֶׁל עֵץ, עֲכָשׁוּ הִיָּה אוֹמֵר עָלָיו: 'הֵרִי הוּא כְּסַנְדֵּל לְכָל דָּבָר'.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִצְאֵתִי זָקֵן אֶחָד מְנַצִּיבִין, נִמְתִּי לוֹ: 'כָּלוּם אַתָּה בְּקִי בְּרַבִּי יְהוּדָה בֵּן בְּתִירְהָ? אָמַר לִי: 'הֵן! וְעַל שֶׁלְּחֲנִי הִיָּה תְּדִיר'. אָמַרְתִּי לוֹ: 'רְאִיתָ כְּשֶׁהוּא חוֹלֵץ מִמִּידָךְ? נֵם לִי: 'הֵן! נִמְתִּי לוֹ: 'בְּמָה רְאִיתוֹ, בְּמַנְעֵל אוֹ בְּסַנְדֵּל? נֵם לִי: 'וְכִי חוֹלְצִין בְּמַנְעֵל? אָמַרְתִּי לוֹ: 'אִם כֵּן, מָה רָאָה רַבִּי מְאִיר לּוֹמֵר: חֲלִיצָה בְּמַנְעֵל - חֲלִיצַתָּהּ כְּשֶׁרָה? רַבִּי יַעֲקֹב אוֹמֵר מִשְׁמוֹ: מוֹדָה הִיָּה רַבִּי מְאִיר, שְׁחוֹלְצִין בְּמַנְעֵל לְכַתְּחֵלָה.

ט. קִטְנָה שֶׁחֲלָצָה - תַּחֲלִץ מִשְׁתַּגְּדִיל. אִם לֹא חֲלָצָה - חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה; דְּבָרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִם לֹא חֲלָצָה - חֲלִיצַתָּהּ כְּשֶׁרָה. נִשְׁמַטוּ לוֹ רְצוּעוֹת מַנְעֵל וְסַנְדֵּל, אוֹ שֶׁנִּשְׁמַט רׁוֹב הַרְגֵּל - חֲלִיצַתָּהּ פְּסוּלָה. אִם רָצָה לְחַזֵּר - לֹא יִחזֵר. חֲלָצָה וְלֹא רָקָה,

¹ מִן הַסַּנְדֵּל אָבֵל עוֹדְנֵנוּ מִקְבֵּל אֶת רַב הַרְגֵּל.
² שֶׁנִּקְרַע קָצֵת.
³ קְלִיפֵי עֵץ הַנִּקְרָא גִּמָּא.
⁴ עֶקֶר וְיִשְׂרָשׁ.
⁵ אֶדָם שֶׁנִּקְמָעוּ רַגְלָיו, וְהוּא הוֹלֵךְ עַל יָדָיו, וּמִשִּׁים אֶת יָדָיו וּפְאֵתֵי רַגְלָיו בְּבֵתִים שֶׁל עוֹר, בְּחֵתִיכוֹת עֵץ חֲקוּקוֹת כְּמוֹ קֶב.
⁶ נֶעַל שֶׁל לְבַד, וְהוּא קָשָׁה וּמוֹגֵן.
⁷ חֲתִיכוֹת הָעֵץ הַחֲקוּקוֹת כְּדִי לְהַשִּׁים בְּהֵן אֶת פְּאֵתֵי רַגְלָיו וְלִסְמְכֵן - חֲלִיצַתָּהּ כְּשֶׁרָה.
⁸ הֵינִי שֶׁהַנְעֵל הִתְּהָה שֶׁל בְּגָד אֶךְ הִתְּהָה מִכְּסָה וּמִחֻפָּה בְּשָׁל עוֹר.
⁹ קָרְבָה לְפָנֵינוּ, וְהִתִּירָה נֶעַלָּה הַיּוֹמֵנִית מֵעַל רַגְלוֹ.
¹⁰ וְרָקָה לְפָנֵינוּ רַק שֶׁנִּקְרָאָה, וְאֵמְרָה.

"חלוץ הנעל"; שלש פעמים! אמר רבי יהודה: מעשה והיינו יושבין לפני רבי טרפון, ואמר לנו: 'ענו כלכם - חלוץ הנעל, חלוץ הנעל, חלוץ הנעל'.

מסכת יבמות פרק שלשה עשר

ג,א בראשונה היו כותבין שטרי מאון: לא שפיה ליה¹¹, ולא רעיה ליה¹², ולית היא צביא לאיתנסבא ליה¹³. בית הלל אומרים: בבית דין ושלא בבית דין, ובלבד שיהו שלשה. רבי יוסי ברבי יהודה ורבי אלעזר ברבי שמעון אומרים: אפלו בשנים. כיצד מצות מאון? אומרת: 'אי אפשי בפלוני בעלי, אי אפשי בקדושין שקדשני אמא או אחי'. אפלו היא יושבת באפריון והלכה אצל מי שנתקדשה, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי זה' - אין מאון גדול מזה! רבי יהודה אומר: אפלו נכנסה לטול חפץ מחנוני, ואמרה בפניו: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! יתר על כן אמר רבי יהודה: אפלו אורחין מסבין, ואמרה בפניהם: 'אי אפשי בפלוני בעלי' - אין מאון גדול מזה! קטנה שקדשה את עצמה, והשיאה את עצמה בחיי אביה - אין קדושיה קדושין, ואין נשואיה נשואין.

ב. הממאנת באיש - אין לה כתבה. נתן לה גט - יש לה כתבה. רבי אלעזר אומר: אין מעשה הקטנה כלום. אין בעלה זכאי - לא במציאתה, ולא במעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה. כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאה הימנו במאון. רבי יהושע אומר: בעלה זכאי במציאתה, ובמעשה ידיה, ובהפרת נדריה, ויורשה, ומטמא לה; כללו של דבר: הרי היא כאשתו לכל דבר, אלא שיוצאת ממנו במאון. אמר רבי ישמעאל: חזרתה על כל מדת חכמים, ולא מצאתי אדם שמדתו שיהו בקטנות, חוץ מרבי אלעזר, ורואה אני את

דברי רבי אלעזר מדברי רבי יהושע, שרבי אלעזר השווה את מדותיו, ורבי יהושע חלק.

ג. הממאנת באיש, והחזירה אליו ומת - או חולצת או מתבכמת. גרשה והחזירה לו - או חולצת או מתבכמת. רבי אלעזר אומר: חולצת ולא מתבכמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת. מודים חכמים לרבי אלעזר, בקטנה שהשיאה אביה, וגרשה, והחזירה אליו ומת - שחולצת ולא מתבכמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת, מפני שגרשה גרושין גמורים, ואין חזרתה חזרה גמורה. במה דברים אמורים? בזמן שגרשה קטנה והחזירה קטנה, אבל גרשה קטנה גדולה, או גרשה קטנה והחזירה קטנה, וגדלה תחתיו ומת, או חולצת או מתבכמת, משום רבי אלעזר אמרו: חולצת ולא מתבכמת, מפני שנאסרה עליו שעה אחת.

ד. זה הפלל: גט אחר מאון - אסורה לחזר לו, מאון אחר גט - מתרת לחזר לו. רבי שמעון בן גמליאל, ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה, ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כף ובין כף, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו. מעשה באחת שנשאת יתומה, וגרשה, והחזירה אליו, ומאנה בו ונשאת לאחר, ומת. וכאו ושאלו את רבי יהודה בן בכא: מהו שתחזר לראשון? ואמר להן: בין כף ובין כף, הואיל ויצאתה הימנו בגט - אסורה לחזר לו.

ה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אם מאנה - מאנה, אם לאו - תמתין עד שתגדיל ותחלץ, ותצא הלזו משום אחות אשה. שני אחין נשואין שתי יתומות, קטנה וחרשת, מת בעלה של קטנה - חרשת יוצאה בגט, וקטנה תמתין עד שתגדיל, ותחלץ. מת בעלה של חרשת - קטנה יוצאה בגט,

¹³ ואין היא רוצה להנשא לו.

¹¹ לא שקט לו.

¹² ולא רצון בו.

וְחִרְשֵׁת אֶסוּרָה לְעוֹלָם. וְאִם בָּא עָלֶיהָ – יוֹצְאָה בְּגָט וְהוֹתֶרָה.

ו. מִי שֶׁהִיָּה נְשׁוּי שְׁתֵּי יְתוּמוֹת קְטָנוֹת וּמֵת. בָּא יָבֵם עַל הָרְאוּשׁוֹנָה, וְחֹזֵר בָּא עַל הַשְּׂנִיָּה – נֶאֱסָרוּ שְׁתֵּיהֶן עָלָיו. וְכֵן שְׁתֵּי חֲרָשׁוֹת, קְטָנָה וְחֲרָשֵׁת, בָּא יָבֵם עַל הַקְּטָנָה, וְחֹזֵר וּבָא עַל הַחֲרָשֵׁת, אוֹ שֶׁבֵּא אַחֲרָיו עַל הַחֲרָשֵׁת – נֶאֱסָרוּ שְׁתֵּיהֶן עָלָיו. חֲרָשֵׁת יוֹצְאָה בְּגָט, וְקְטָנָה יוֹצְאָה בְּגָט וְחִלְצָהּ.

ז. פְּקַחַת וְחֲרָשֵׁת. בָּא יָבֵם עַל פְּקַחַת וְחֹזֵר וּבָא עַל חֲרָשֵׁת, אוֹ שֶׁבֵּא אַחֲרָיו עַל חֲרָשֵׁת – נֶאֱסָרוּ שְׁתֵּיהֶן עָלָיו. חֲרָשֵׁת יוֹצְאָה בְּגָט, פְּקַחַת יוֹצְאָה בְּגָט וְחִלְצָהּ. גְּדוּלָּה וְקְטָנָה, בָּא יָבֵם עַל הַגְּדוּלָּה וְחֹזֵר וּבָא עַל הַקְּטָנָה, אוֹ שֶׁבֵּא אַחֲרָיו עַל הַקְּטָנָה – נֶאֱסָרוּ שְׁתֵּיהֶן עָלָיו. קְטָנָה יוֹצְאָה בְּגָט, גְּדוּלָּה יוֹצְאָה בְּגָט וְחִלְצָהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּכֻלָּן מִלְּמַדִּין אֵת הַקְּטָנָה שֶׁתִּמְאָן בּוֹ.

ח. יָבֵמָה שְׁאֵמְרָה בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם: 'לֹא נִבְעַלְתִּי', בֵּין שְׁאֵמֵר: 'בְּעַלְתִּי', בֵּין שְׁאֵמֵר: 'לֹא בְּעַלְתִּי' – כּוֹפִין אוֹתוֹ שִׁיחַלֵּץ לָהּ. אַחֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם – מִבְּקָשִׁים הֵימְנוּ שִׁיחַלֵּץ לָהּ. הִיא אוֹמֶרֶת: 'נִבְעַלְתִּי', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא בְּעַלְתִּי' – הֲרִי זֶה יוֹצְאָה בְּגָט. הוּא אוֹמֵר: 'בְּעַלְתִּי', וְהִיא אוֹמֶרֶת: 'לֹא נִבְעַלְתִּי', אֵף עַל פִּי שֶׁחֹזֵר וְאָמַר: 'לֹא בְּעַלְתִּי' – הֲרִי זֶה יוֹצְאָה בְּגָט. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נִדְרָה שְׁלֹא תִתְיַבֵּם, אִפְלוּ בְּחַיֵּי בְּעֵלָה – מִבְּקָשִׁים הֵימְנוּ שִׁיחַלֵּץ לָהּ.

ט. כִּיצַד מוֹצִיא בְּרִמְיָהּ? רִמּוּ וְנִתַּן לָהּ גִּטָּה, פְּקַחַת לְפַקֵּחַ וְלוֹ אֵח פַּקֵּחַ, פְּקַחַת לְחֲרָשׁ וְלוֹ אֵח פַּקֵּחַ – אוֹ חוֹלֵץ אוֹ מִיבֵם. פְּקַחַת לְפַקֵּחַ וְלוֹ אֵח חֲרָשׁ – כּוֹנֵס וְאִינוּ מוֹצִיא לְעוֹלָם. פְּקַחַת לְחֲרָשׁ, וְלוֹ אֵח חֲרָשׁ, חֲרָשֵׁת לְפַקֵּחַ וְלוֹ אֵח פַּקֵּחַ, חֲרָשֵׁת לְפַקֵּחַ וְלוֹ אֵח פַּקֵּחַ, חֲרָשֵׁת לְפַקֵּחַ וְלוֹ אֵח חֲרָשׁ, חֲרָשֵׁת לְחֲרָשׁ וְלוֹ אֵח פַּקֵּחַ, חֲרָשֵׁת לְחֲרָשׁ וְלוֹ אֵח חֲרָשׁ – כּוֹנֵס. אִם רָצָה לְהוֹצִיא – יוֹצִיא. אִם רָצָה לְקַיֵּם – יְקַיֵּם.

י. שְׁנֵי אַחִים חֲרָשִׁים נְשׁוּאִין שְׁתֵּי אַחֲיוֹת פְּקַחָתוֹ, אוֹ שְׁתֵּי אַחֲיוֹת חֲרָשׁוֹת, אוֹ שְׁתֵּי

אַחֲיוֹת, אַחַת פְּקַחַת וְאַחַת חֲרָשֵׁת. וְכֵן שְׁתֵּי אַחֲיוֹת חֲרָשׁוֹת נְשׁוּאוֹת לְשְׁנֵי אַחִין פְּקַחִין, אוֹ לְשְׁנֵי אַחִין חֲרָשִׁין, אוֹ לְשְׁנֵי אַחִין: אֶחָד פְּקַח וְאֶחָד חֲרָשׁ נְשׁוּאִין שְׁתֵּי אַחֲיוֹת, אַחַת פְּקַחַת וְאַחַת חֲרָשֵׁת, פְּקַחַת לְפַקֵּחַ וְחֲרָשֵׁת לְחֲרָשׁ – אִין כָּאֵן לֹא חִלְצָהּ וְלֹא יָבוּם, אֲלֵא אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ וְהִלְזוּ תִצַּא מִשּׁוּם אַחֲוֹת אִשָּׁה. אִם הָיָה נְכָרִיּוֹת – יְכַנְסוּ. אִם רָצָה לְהוֹצִיאָה – יוֹצִיא, וְאִם רָצָה לְקַיֵּם – יְקַיֵּם.

מסכת יבמות פרק ארבעה עשר

א. הָאִשָּׁה שְׁאֵמְרָה: 'גִּרְשֵׁנִי בְּעָלִי, חִלֵּץ לִי יָבֵמִי, נִתְיַבְמְתִי לְיָבֵמִי, וְמֵת' – הֲרִי זֶה אֵינָה נְאֻמָּנָה. כָּל אֵלוֹ שְׁאִינוּ נְאֻמָּנוֹת לְהַעֲדִין – אֵף הִיא אֵינָה נְאֻמָּנָה לְהַעֲדִין.

ב. עַד אוֹמֵר 'מֵת', וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת'. אִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'מֵת' וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'לֹא מֵת' – הֲרִי זֶה לֹא תִנְשֵׂא. רַבִּי מְנַחֵם בְּרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: עַד אוֹמֵר 'מֵת' וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת' וְנִשְׁאֵת, וּבָא אַחֵר וְאָמַר 'לֹא מֵת' – הֲרִי זֶה לֹא תִצַּא, אֲבָל בְּתַחֲלָה, עַד אוֹמֵר 'מֵת' וְעַד אוֹמֵר 'לֹא מֵת', אִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'מֵת' וְאִשָּׁה אוֹמֶרֶת 'לֹא מֵת', אֵף עַל פִּי שְׁנִשְׁאֵת – תִצַּא, אַחַת אוֹמֶרֶת 'מֵת' וְשְׁתֵּים אוֹמֶרוֹת 'לֹא מֵת' – הֲרִי שְׁתֵּי נָשִׁים כְּאִישׁ אֶחָד. רַבִּי נַחֲמִיָּה אוֹמֵר: כָּל מְקוֹם שֶׁהַכְּשִׁירוֹ חֲכָמִים עַד אֶחָד – הִלֵּךְ אַחֵר רַב דְּעוֹת, וְעָשׂוּ שְׁתֵּי נָשִׁים לְאִשָּׁה אַחַת כְּשְׁנֵי אַנְשִׁים לְאִישׁ אֶחָד. שְׁנַיִם אוֹמְרִים 'מֵת' וּמֵאָה אוֹמְרִים 'לֹא מֵת' – הֲרִי מֵאָה כְּשְׁנֵי עָדִים.

ג. קָדַשׁ אַחַת מִחֲמֵשׁ נָשִׁים, וְאִין יָדוּעַ אִיזוֹ קָדַשׁ, וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹמֶרֶת: 'אוֹתִי קָדַשׁ'. לְקַח אֶחָד מִחֲמֵשָׁה, וְאִין יָדוּעַ מֵאִיזָה מֵהֶם לְקַח, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד אוֹמֵר: 'מִמֶּנִּי לְקַח'. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אוֹמֵר: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי טַרְפוּן וְרַבִּי עֲקִיבָה, עַל שֶׁקָּדַשׁ אַחַת מִחֲמֵשׁ נָשִׁים וְאִינוּ יָדוּעַ אִיזוֹ מֵהֶן קָדַשׁ – שְׁמַנִּיחַ דְּמִי כְּתָבָה בֵּינֵיהֶם וּמִסְתַּלֵּק. עַל מֵה נִחְלְקוּ? עַל שֶׁבְּעַל. וְלֹא נִחְלְקוּ עַל שֶׁלְקַח מִקָּח מִחֲמֵשָׁה בְּנֵי אָדָם, וְאִין יָדוּעַ מֵאִיזָה מֵהֶם

תחלתו מכבה וסופו מבעיר. אליעזר בן מהבאי אומר: מעדין על השומא. מת פלוני, אבד פלוני, נהרג פלוני, אין פלוני בעולם, אין ממנו כלום, הנשא אשתו - אין מעדין עליו.

ח. נפל למים, בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף - אשתו אסורה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת. מים שאין להם סוף - אשתו אסורה. שמא גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה. אמר רבי עקיבא: כשהייתי בא בים, ראיתי ספינה שטבעה בים, והייתי מצטער על תלמיד חכם שבתוכה. וכשבאתי למדינות קפוטקיא, וראיתיו, בא וישב ודן לפני בהלכה, נמתי לו: 'בני! היאך עלית מן הים?' גם לי: 'טרדני גל לחברו, וחברו לחברו, עד שהגעתי ליבשה'. אמרתי: 'כמה גדולים דברי חכמים! שאמרו: מים שיש להם סוף - אשתו מתרת, מים שאין להם סוף - אשתו אסורה'.

ט. אמר רבי, מעשה בשני בני אדם מכמרים מכמורין¹⁴ בירדן, ונכנס אחד מהם למחילה של דגים, ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה, ושקה חברו עליו כדי שתצא נפשו, ובא והודיע בתוך ביתו. לשחרית זרחה חמה, והכיר פתחה של מחילה, ובא ומצא הספד קשור בתוך ביתו. אמר רבי מאיר: מעשה באחד שנפל לבור גדול, ועלה לאחר שלשה ימים. אמרו לו: אין מזכירין מעשה נסים.

י. אפלו שמע קול מקוננת שמזכרתו בין המתים - אין עדות גדולה מזו. שמע בית דין של ישראל, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת' או 'נהרג' - תנשא אשתו. שמע בקונטרסין¹⁵ של מלכים, שהיו אומרים: 'פלוני בן פלוני מת', או 'נהרג' - לא תנשא אשתו¹⁶. משיאים על פי בת קול. מעשה

לקח - שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק, על מה נחלקו? על שגזל; שרבי טרפון אומר: מניח גזלה ביניהם ומסתלק. ורבי עקיבא אומר עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד. ומודה רבי טרפון, באומר לשנים: גזלתי את אחד מכם מנה, ואין ידוע איזהו, או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה, ואין ידוע איזה - נותן לזה מנה ולזה מנה; שהודה מפי עצמו.

ד. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת, וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם. האשה שהלך בעלה למדינת הים, ובאו ואמרו לה: 'מת בעליך', והיה לו אח, ויבמה ומת, ואחר כך בא בעלה - אסור בה ומתה בצרתה. אסור בה ומתה באשת אחיו.

ה. האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים, ובאה ואמרה: 'מת בעלי' - היא מתרת וצרתה אסורה. רבי אליעזר אומר: הואיל והתרו ליבמין - התרו לכל אדם.

ו. שתי נשים, לזו עדים ובנים, ולזו אין עדים ובנים - שתיהן מתרות. נפל לבור אריות - אין מעדין עליו. לתוך כבשן האש - מעדין עליו. מעדין על המגיד, ואין מעדין על צלוב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף על המגיד אין מעדין, מפני שיכול לכנות ולחיות.

ז. נפל לגוב אריות - אין מעדין. בור שמלא נחשים ועקרבים - מעדין עליו. רבי יהודה בן בתירה אומר: אין מעדין עליו, שמא חבר הוא. נפל לתוך כבשן האש - מעדין עליו. ליורה מלאה יין ושמן - מעדין עליו. משום רבי אחא אמרו: של שמן - מעדין עליו, מפני שהוא מבעיר, ושל יין אין מעדין עליו - מפני שהוא מכבה. אמר לו:

¹⁴ כי יש בהם שמקבלים שחד ומניחים אותו

בהיים.

¹⁴ פורסין מצודות לצוד דגים.

¹⁵ הממנים להרג אצל מלכי הגוים.

לו: 'אני והוא היינו הולכים בדרך, ודרך אחרינו גיס, ונתלה ביחור תאנה ופשו, והחזיר את הגיס לאחרי'. אמרתי לו: 'משבתך אני אריה! אמר לי: יפה אמרת, כוננת לשמי, שפך קוראים אותי בעירי - 'יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. לימים חלה ומת, אמר לו: 'כף אמרת לי יוחנן בן יונתן מכפר שיחיא'. אמר ליה: 'לא, אלא כף אמרת לך. אמר לי: לאו רבי יונתן בן יוחנן אריה דמכפר שחרא, אלא יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. בדק רבי טרפון לעדותו שלשה פעמים ונמצאת מכוננת, והשיא את אשתו. מכאן ואילך הנהיגו, שיהו בודקים לעדי הנשים בדרישה וחקירה. אמר להם רבי עקיבא: לכשתהא פונדקית²² - תהא נאמנת.

מסקת כתבות פרק ראשון

א מפני מה אמרו: 'בתולה נשאת ליום הרביעי'? שאם היה לו טענת בתולים, היה משכים לבית דין. אם כן, תנשא באחד בשבת? אלא כדי שיתקן צרכיו כל ימות השבת, התקינו שיהא נושא אותה ברביעי, ומספנה והילך, נהגו העם לכנוס בשלישי, ולא מחו בידם חכמים. רצה לכנוס בשני - אין שומעין לו, אם מפני האנס - מתר. ומפרישין את החתן מן הכלה לילי שבת תחלה, מפני שהוא עושה חבורה. מפני מה אמרו: 'אלמנה נשאת בחמישי'? שאם נושא אותה באחד מכל ימות השבת - מניחה והולך למלאכתו. התקינו שיהא נושא אותה בחמישי, שיהא בטל שלשה ימים: חמישי, וערב שבת ושבת - שלשה ימים. נמצא שמח עמה שלשה ימים.

²¹ נתק את עין הנות, כדי לרדף בו את העובד פוככים.

²² הינו שותהיה מסיחה לפי תפוח כמו פונדקית.

שעמד אחד על ראש ההר, ואמר: 'איש פלוני בן פלוני, נשכו נחש ומת! הלכו ומצאו שתפחו עיניו, והשיאו את אשתו. ובעובד פוככים, אם היה מתפונן להעיד - אין עדותו עדות. אבא יודן איש צידון אומר: מעשה בישראל וכותי אחד, שהיו מהלכין בדרך, ובא כותי ואמר: 'חבל על אותו יהודי שהיה עמי בדרך, ומת בדרך, וקברוהו! והשיאו את אשתו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מעשה בקולר של בני אדם¹⁷ שהלכו לאנטוכיא¹⁸, ובחזירתן אמרו: 'נהרג ממנו איש פלוני יהודי, ובא מעשה לפני חכמים והשיאו את אשתו. ושוב מעשה בששים בני אדם שיודו לכרכום ביתר¹⁹, ולא עלה אחד מהם, ובא מעשה לפני חכמים, והשיאו את נשיהם.

יא. אין מעידין עליו, עד שיהיו מזכירין שמו ושם אביו, שמו ושם עירו. אבל אם אמר: 'אחד יצא מעיר פלוני' - מפשפשין²⁰ באותה העיר. אם לא יצא משם אלא הוא - תנשא אשתו. מעשה בשנים שהיו רצים אחר העובד פוככים, ונתלה אחד בזית, ופשו²¹, ודרך את העובד פוככים. ואמר לו חברו: 'יישר כףך אריה! אמר לו: 'מנין אתה מכיר בי שאריה שמי? כף אני נקרא בעירי - יוחנן בן יונתן אריה דמכפר שיחיא'. לימים חלה ומת, והשיא רבי טרפון את אשתו.

יב. אין בודקין עדי נשים בדרישה ובחקירה; דברי רבי עקיבא. רבי טרפון אומר: בודקין לעדי נשים בדרישה ובחקירה. מעשה באחד שבא לפני רבי טרפון להעיד עדות אשה. אמר לו: 'בני! היאך אתה יודע לאשה זו עדות זו? אמר

¹⁷ חבורת אנשים.

¹⁸ והיו ביניהם יהודים וגוים ביחד.

¹⁹ באשר העיר ביתר היתה במצור.

²⁰ בודקים ומחפשים.

שושבינין, אחד משל בית חתן, ואחד משל בית כלה. ואף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנשואין, ובגליל לא היו נוהגין כן. ביהודה, בראשונה, היו שושבינין ישנין במקום שחתן וכלה ישנין. ובגליל לא היו נוהגין כן. וכל שלא נהג כמנהג זה – אינו יכול לטען טענת בתולין.

ז. כנסה ראשון לשם נשואין, ויש לה עדים שלא נסתרה, או אפלו נסתרה, ויש לה עדים שלא נתיחדה עמו כדי ביאה – אין השני יכול לטעון טענת בתולין. לפיכך, אין כתבתה אלא מנה. טענת בתולין כל שלשים יום; ודברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר: אם נסתרה מיד, לא נסתרה אפלו לאחר שלשים.

ח. המוציא שם רע ונמצאו עדי זוממין – הוא לוקה ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה. ואם היתה יתומה – הוא לוקה וכתבתה קימת. ונותן ארבע מאות זוז. והזוממין מקדימין לבית הסקילה, לא אומר לעדים שיעידו, אלא שהם באו מאליהן והעידו – הוא אין לוקה ואין נותן ארבע מאות זוז, והזוממין מקדימין לבית הסקילה. זנתה כשהיא נערה, ומשבגרה הוציא עליה שם רע – הוא אין לוקה, ואין נותן ארבע מאות זוז, והיא זוממין מקדימין לבית הסקילה.

ט. היתה מעברת, ואמרו לה: 'מה טיבו של עבר זה?' – 'מאיש פלוני, כהן הוא!' רבן גמליאל ורבי אליעזר אומרים: נאמנת; שזו עדות שהאשה כשרה לה. רבי יהושע אומר: אינה נאמנת. אומר להם רבי יהושע: אי אתם מודים בשבויה, ויש לה עדים שנשבת, והיא אומרת: 'טהורה אני' שאינה נאמנת? אמרו לו: לא! אם אמרת בשבויה שנשבת לבין העובדי כוכבים, שיש לה עדים, האמר בזו שאין לה עדים? אמר להם: וכי מה עדות גדולה מזו, שהרי כרסה בין שניה?!

ב. גדול הבא על הקטנה, וקטן שבא על הגדולה, ומכת עץ – כתבתה מאתים. משום רבי יהודה בן אגרא אמרו: איזו קטנה ואיזה קטן? קטן פחות מכן תשע שנים ויום אחד, קטנה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד. הרוצה לעשות כדרך שהכהנים עושים, כגון בת ישראל לכהן, ובת כהן לישראל – עושין. הנושא ונותן בכהונה, והנותן בה תקנה שהתקינו בית דין, בת ישראל לכהן בת כהן לישראל – נותן ארבע מאות זוז.

ג. פקח שנשא חרשת, או שוטה – כתבתן מאתים, מפני שרוצה להחזיק להם את הנכסים. חרש ושוטה שנשאו פקחות, אף על פי שחזר חרש ונתפקח, שוטה ונשתפה – אין להם כתבה. רצו לקים – נוהגין כתבה מנה. עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל, אף על פי שחזר העובד כוכבים ונתגיר, העבד ונשתחרר – אין להן כתבה. רצו לקים – נוהגין כתבה מנה. ישראל הבא על השפחה ועל בת עובד כוכבים, אף על פי שחזרה השפחה ונשתחררה, בת עובדי כוכבים ונתגירה – אין להם כתבה. רצה לקים – נותן כתבה מנה.

ד. בוגרת ואילונית – כתבתן מאתים. נשאת בחזקת שהיא כשרה, ונמצאת אילונית – אין לה כתבה. רצה לקים – נותן כתבה מנה.

ה. הבא על החרשת, ועל השוטה, ועל הבוגרת, ומכת עץ – אין להן טענת בתולין. סומא ואילונית – יש להן טענת בתולין. סומכוס אמר משום רבי מאיר: סומא – אין לה טענת בתולין.

ו. אמר רבי יהודה: ביהודה, בראשונה היו מפשפשינין²³ את החתן ואת הכלה שלשה ימים קדם כניסתן לחפה, ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מיחדים את החתן ואת הכלה שעה אחת קדם לחפה – כדי שיהא לבו גס בה. ובגליל לא נהגו כן. ביהודה, בראשונה, היו מעמידין שני

ד. מאתים לכתולה ומנה לאלמנה, נזק וחצי נזק, תשלומי כפל תשלומי ארבעה וחמשה – כלן אף על פי שאין כתובין בשטר גובים מנכסים משעבדין.

ה. האשה שאמרה: 'אשת איש אני', וחזרה ואמרה: 'איני אשת איש' – נאמנת, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אמרה: 'נשפית וטהורה אני, ויש לי עדים שטהורה אני' – אין אומרין נמתין עד שיבואו עדים ויתירוה, אלא מתירין אותה מיד, אם משהותרה באו עדים, ואמרו: 'נשפית היא' – הרי זו לא תנשא, נשפית וטמאה היא, אף על פי שיש לה בנים – תצא. עד אומר: 'נשפית וטמאה היא, ועד אומר נשפית וטהורה היא. אשה אומרת: 'נשפית וטמאה היא, ואשה אומרת נשפית וטהורה היא' – הרי זו לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא.

ו. שתי נשים שנשבו, זאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה', וזאת אומרת: 'אני טמאה וחברתי טהורה' – נאמנת. 'אני טהורה וחברתי טמאה' – אינה נאמנת. 'אני וחברתי טמאות' – נאמנת על עצמה ואינה נאמנת על חברתה. 'אני וחברתי טהורות' – נאמנת על חברתה ואינה נאמנת על עצמה.

ז. וכן שני אנשים שנשבו, זה אומר: 'חברי כהן', וזה אומר: 'חברי כהן' – נותנין להן. אבל לחזקה אין נאמנין, עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין על זה ושנים מעידין על זה. רבי יהודה אומר: אף אין נותנין להן עד שיהיו שלשה, כדי שיהיו שנים מעידין לזה, ושנים מעידין לזה. מעלין לכהנה ליה וישראלים על פי עד אחד, אבל אין משיאין אלא על פי שנים. רבי יהודה אומר: אף אינו נאמן להאכילו בתרומה, עד שיהיו שלשה, שנים מעידין לזה ושנים מעידין לזה.

ח. אמר רבי אליעזר: אימתי? בזמן שיש עוררין, אבל בזמן שאין עוררין – מעלין לכהונה על פי עד אחד, איזהו ערער? אם אמרו: 'האיך קפץ פלוני לכהונה, שלא נשא

אמרו לו: מפני שרב כותים פרוצים בעריות. אמר להם: אין אפטרופוס לעריות. במה דברים אמורים? בעדות אשה בגופה, אבל עדות אשה בבתה – דברי הכל שהולד שתוקי.

מסכת כתבות פרק שני

א. עדים שאמרו: 'מעידין אנחנו בפלוני שהוא בן גרושה או בן חלוצה, עובד כוכבים נתין וממזר' – עד שלא נחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' – הרי אלו נאמנין. משנחקרה עדותן בבית דין, אמרו: 'בדאין אנו' – אין נאמנים. והו כלו של דבר: עדים שהעידו לטמא, לטהר, לרחק ולקרוב, לאסור ולהתיר, לפטור ולחייב, עד שלא נחקר עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' – הרי אלו נאמנין, משנחקרה עדותן בבית דין אמרו: 'בדאין אנו' – אין נאמנין.

ב. יפה כח שטר מכח עדים, ויפה כח עדים מכח שטר. יפה כח שטר – שהשטר מוציא אשה מבעלה, מה שאין בן בעדים. יפה כח עדים – שהעדים שאמרו: 'מת פלוני' תנשא אשתו. כתוב בשטר: 'מת פלוני' – לא תנשא אשתו. אם אמרו: מה שכתוב בשטר זה שמענו ושכחנו – תנשא אשתו. כתב אדם עדותו בשטר ומעיד עליה אפלו לאחר מאה שנים.

ג. יפה כח שטר מכח כסף, ויפה כח כסף מכח שטר, שהשטר גובה מנכסים משעבדים, מה שאין בן בכסף. יפה כח כסף שהכסף פודה את הערכין ואת התרמין ואת ההקדשות ואת מעשר שני, מה שאין בן בשטר. יפה כח שטר וכסף מכח חזקה, וכח חזקה מכח שטר וכסף. יפה כח שטר וכסף, ששטר וכסף קונים עבד עברי, מה שאין בן בחזקה. יפה כח חזקה, שאם מכר עשר שדות, כיון שהחזיק באחד מהם – קונה את כלם. אבל לא נתן לו אלא דמי אחת מהן, או לא כתב לו אלא על אחת מהן – לא קנה אלא אותה שדה בלבד.

כפיו מימיו, שלא נטל כפיו מימיו? ! – אין זה ערער. 'שהוא בן גרושה או בן חלוצה, עובד כוכבים, נתין ומזור' – הרי זה ערער. רבי העלה לכהונה על פי עד אחד, רבי יוסי העלה לכהונה על פי עד אחד.

ט. נפלה לעזה בעיר²⁴. רבי יוסי אומר: אין לעזה ראיה, אלא כל שיש לו ערער – יבא ויאמר. רבי שמעון בן גמליאל אמר משם רבי שמעון בן הסגן: מעלין לכהונה על פי עד אחד, ולא על פי עד אחד בלבד אמרו, אלא אפלו אשה, לא כשתבא אשה לבית דין, אלא לכשתאמר, ויתנו לו²⁵.

²⁵ אם היא אומרת על איש שהוא חוץ לבית שהוא כהן, שומעים לה ויתנו לו את תרומתם.

²⁴ יצא לעזו בעיר שהוא פסול מן הכהונה, אבל אותו לעזו יצא רק בעיר, ולא התוק בבית דין.

אלו יעמדו על הברכה

אנשי שלומנו היקרים שנודבם לבם ליטול חלק בבנין בית הדפוס החדש

חדר הדפסה גדול

מרדכי לייב מירנויער

שער דבנן

אברהם דוד לאקס

מרדכי אהרן היילפרין

אבני הסוד

משולם פינעסער

לייבי ראטה

שמעון זיגלער

אברהם יעשע וועבערמאן

אבני חזב

לי יצחק זאפיר

מנחם זאב שטערן

יצחק משה רייך

אבני כסף

נחום ברילנ

ראובן בירזבוים

ברלי אפשטל

יצאל בוציק ווערצבערגער

מנחם שמואל יאקאבאוויטש

זושא פרידמאן

יוסף בערלמאן

יצאל פסער

אידיק ראטה

שמואל אליעזר פערל

אפיס מונגורדסקי

יצחקאל טרובא קרדיס

יעשאל אטור חייס

יודא אריה טורנוויים

משה שטייטראצ'ל

יצחק יונה זאגנל

מרדכי יסקי ציטערמאן

אברהם חיים חיוטל

יודא ווערצבערגער

אבני נחשת

קוהינג בערלמאן

אפיס בערלמאן

חיי ישינער

קוהינגל חיה שיינמאן

אברהם ברין

מ'י חודי

יוסקי יאקאבאוויטש

ברוך יאקאבאוויטש

בוציק ברוך יאקאבאוויטש

שמואל נפן

יעשאל חייזר ראטה

טעני ראטה

חיים יוסף ראטה

אלי פערל

הרשעל שיינמאן

אברהם שטערן

זאב סירלבויעש

משה שטעטל

עולם שטעטל

יצאל ראטהבערגער

אברהם שטערן

אברהם שטערן

אליעזר שטערן

<p>17</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>יא</p> <p>11</p>	<p>התחלת מחזור ח' של לימוד תנ"ך יזמי - שני פרקים ליום</p>	<p>עלות השחר _____ 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:19 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:26 שקיעה _____ 6:12 בבלי: ראש השנה ח • ירושלמי: גיטין ו • תוספתא: יבמות י נ"ך: יהושע א-ב • רמב"ם: ביאת המקדש ז</p>
<p>18</p> <p>שני Monday</p>	<p>יב</p> <p>12</p>		<p>תענית שני בתרא</p> <p>עלות השחר _____ 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:19 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:26 שקיעה _____ 6:10 בבלי: ראש השנה ט • ירושלמי: גיטין ז • תוספתא: יבמות יא נ"ך: יהושע ג-ד • רמב"ם: ביאת המקדש ח</p>
<p>19</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>יג</p> <p>13</p>		<p>עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:20 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 שקיעה _____ 6:09 בבלי: ראש השנה ט • ירושלמי: גיטין ח • תוספתא: יבמות יב נ"ך: יהושע ה-ו • רמב"ם: ביאת המקדש ט</p>
<p>20</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>יד</p> <p>14</p>		<p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:20 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 שקיעה _____ 6:07 בבלי: ראש השנה יא • ירושלמי: גיטין ט • תוספתא: יבמות יג נ"ך: יהושע ז-ח • רמב"ם: איסורי מזבח א</p>
<p>21</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>טו</p> <p>15</p>		<p>עלות השחר _____ 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:21 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 שקיעה _____ 6:06 בבלי: ראש השנה יב • ירושלמי: גיטין י • תוספתא: יבמות יד נ"ך: יהושע ט-י • רמב"ם: איסורי מזבח ב</p>
<p>22</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 5:47 הדלקת הנרות</p>	<p>טז</p> <p>16</p>		<p>עלות השחר _____ 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:21 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:27 שקיעה _____ 6:05 בבלי: ראש השנה יג • ירושלמי: גיטין יא • תוספתא: כתובות א נ"ך: יהושע יא-יב • רמב"ם: איסורי מזבח ג</p>
<p>23</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>Shabbos Ends 7:16 זמן מוצש"ק</p>	<p>יז</p> <p>17</p>		<p>יִירָא</p> <p>עלות השחר _____ 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 9:22 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:28 שקיעה _____ 6:03 בבלי: ראש השנה יד • ירושלמי: גיטין יב • תוספתא: כתובות ב נ"ך: יהושע יג-יד • רמב"ם: איסורי מזבח ד</p>

וְעַן דּוּ עֶסֶט עִם פֶּאֶסִירַט אֵן אוֹיֶסְרָה גַעְזוּ עֲנִילִיכַע זָאָה, זְאֵלְסִטוּ נִישְׁט זָאָגֵן
אז ס'איז פונקט אזוי געשען, נאר דו זאלסט גלייבן אז דאס האט זיכער דער
אייבערשטער געפירט אזוי.

(ספר המדות אות אמונה סימן ג)